

การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยมหิดล

ปริญญานิพนธ์
ของ
ลีลศร พ่วงศรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
มกราคม 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ
ของ
ลีสศร พ่วงศรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

มกราคม 2546

4152191

ลีลศร พ่วงศรี. (2546). การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล. ปริญญาโท กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทาง
การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง, รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ
กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา และหาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อ
คุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามเพศ และสาขาวิชา
ที่ศึกษา ภาคการศึกษาที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2545 จำนวน 480 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบ
แบ่งชั้น โดยปัจจัยที่ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษา การอบรมเลี้ยงดู
อาชีพของผู้ปกครอง ลักษณะการอยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายของนักศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการ
ศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา แบบสอบถามวัด
คุณลักษณะของนักศึกษา แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู และแบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิต
ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัย
บางประการด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมเอสพีเอสเอส (SPSS)

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ คุณลักษณะ
ของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา
การอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม โดยมี
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .469

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศชายสอดคล้องกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต
ของนักศึกษาโดยรวมเกือบทุกปัจจัย ยกเว้นปัจจัยด้านอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม
โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .563 ส่วนปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศหญิง ได้แก่ คุณลักษณะของ
นักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ อาชีพของ
ผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม และการ
อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .484

เมื่อจำแนกตามสาขาวิชา พบว่า ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของ
นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและวิศวกรรมศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01 ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคง
ทางอารมณ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .697 และ .413 ตามลำดับ ส่วน

ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา สาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพสอดคล้องกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวมเกือบทุกปัจจัย ยกเว้นปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .512

2. คำนำน้าหนักความสำคัญของปัจจัยคุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกร การอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 X

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า คำนำน้าหนักความสำคัญของปัจจัยเกือบทุกปัจจัยส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาโดยรวม ยกเว้นปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคำนำน้าหนักความสำคัญของปัจจัยคุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกร และอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรับราชการส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อจำแนกตามสาขาวิชา พบว่า คำนำน้าหนักความสำคัญของปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และคุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คำนำน้าหนักความสำคัญของปัจจัยคุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา การอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกร และอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มค้าขาย หรือเจ้าของกิจการส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคำนำน้าหนักความสำคัญของปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และคุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY OF SELECTED FACTORS RELATED TO THE QUALITY OF LIFE OF
UNDERGRADUATE STUDENTS AT MAHIDOL UNIVERSITY

AN ABSTRACT
BY
LEELASORN POUNGSRI

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University
January 2003

Leelasorn Pongsri. (2003). *A study of selected factors related to the quality of life of undergraduate students at Mahidol University*. Master thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr.Suwaporn Semheng, Assoc. Prof.Nipa Sripairot.

The purpose of this research were to study the relationship between some factors and quality of life of undergraduate students at Mahidol University as well as the beta weight of some factors contributed to quality of life of undergraduate students. Stratified random sampling was used to select 480 undergraduate students at Mahidol University in the academic year 2002. The factors in this study were characteristics of students, upbringing, parent's occupation, living condition and student's expenditure. The instruments were questionnaires examined about individual information, characteristics of students, upbringing and quality of life of the students. The multiple correlation coefficients and beta weight were used to summarise the result of the study.

It was revealed that :

1. The relationship between some factors and quality of life of undergraduate students with significance at .01 level were emotional characteristic, acquire for cognition characteristic, democratic upbringing, student's expenditure, living condition-live with parent/relatives/guardian and parent's occupation in agriculture. The multiple correlation coefficients was .469.

When gender was considered, it was found that factors related to quality of life of male students was consistent to those of undergraduate students as a whole except the factor of parent's occupation in agriculture. While factors related to quality of life of female students were acquire for cognition characteristic, emotional characteristic, parent's occupation in agriculture, social relation characteristic and democratic upbringing. The multiple correlation coefficients was .563 for male students and .484 for female students.

Considering different program of study, it was found that factors related to quality of life of students in Natural Science program were the same as those of students in Engineering program, i.e., democratic upbringing and emotional characteristic. While factors related to quality of life of students in Medical and Health program were found consistent to those of undergraduate students as a whole except

the factors of democratic upbringing and social relation characteristic. The multiple correlation coefficients were .697, .413 and .512 for students in Natural Science program, Engineering program and Medical and Health program, respectively.

2. The beta weight of emotional characteristic, acquire for cognition characteristic, democratic upbringing, parent's occupation in agriculture, living condition-live with parent/relatives/guardian, student's expenditure and social relation characteristic significantly contributed to quality of life of undergraduate students at .05 level.

When gender was considered, it was found that the beta weight of some factors that significantly contributed to quality of life of male students was consistent to those of undergraduate students as a whole except the factor of authoritarian upbringing. While the beta weight of acquire for cognition characteristic, emotional characteristic, parent's occupation in agriculture and parent's occupation in official significantly contributed to quality of life of female students.

Considering different program of study, it was found that the beta weight of democratic upbringing, emotional characteristic, permissive upbringing and social relation characteristic significantly contributed to quality of life of student in Natural Science program. While the beta weight of emotional characteristic, acquire for cognition characteristic, student's expenditure, living condition-live with parent/relatives/guardian, parent's occupation in agriculture and parent's occupation in commercial and personal enterprise significantly contributed to quality of life of student in Medical and Health program and the beta weight of democratic upbringing and emotional characteristic significantly contributed to quality of life of student in Engineering program.

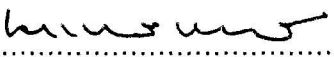
ปริญญาณิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
ทุน “ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ”
ประจำปีการศึกษา 2544
ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยมหิดล

ของ
นางสาวลีลลศร พ่วงศรี

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

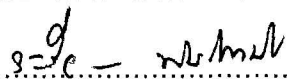

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)
วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์


..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.สุวพร เข้มเฮง)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)


..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤษ์)


..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี ทั้งนี้ได้รับความช่วยเหลือจากคณาจารย์ในภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร.สุพร เข้มแข็ง ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช ที่เป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม และได้ให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม ตั้งคะพิภพ อาจารย์ ดร.ละเอียต รัชษ์เผ่า อาจารย์ ขวลิต รวยอาจิณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทา สุรักษา และอาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ คุณปริษา สุทธิเนียม และคุณสุนีย์ เวชพราหมณ์ ที่ได้ให้คำแนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูล และนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และหาคุณภาพเครื่องมือ ที่ได้ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี รวมทั้งขอขอบคุณ คุณไพบูลย์ สวธนไพบูลย์ และเพื่อนๆ วิชาเอกการวิจัยและสถิติทางการศึกษา (ภาคพิเศษ) รุ่นที่ 2 ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของบิดา - มารดา สมาชิกในครอบครัววงศ์ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ทั้งด้านการเงินและกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ลีลสร พ่วงศรี

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต	9
	แนวคิดและปรัชญาที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต	9
	ความหมายของคุณภาพชีวิต	12
	องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต	16
	ปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต	22
	ความสำคัญของคุณภาพชีวิต	24
	แนวคิดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต	25
	แนวคิดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตในต่างประเทศ	25
	แนวคิดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตในประเทศ	27
	การวัดคุณภาพชีวิต	30
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของนักศึกษา	33
	คุณลักษณะและธรรมชาติของนักศึกษา	33
	ประเภทของนิสิตนักศึกษา	34
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู	40
	ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู	40
	รูปแบบหรือลักษณะการอบรมเลี้ยงดู	42
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ	51
	ความหมายของอาชีพ	51
	การแบ่งกลุ่มอาชีพ	52

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย	65
	ประเภทของที่อยู่อาศัย	65
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยมหิดล.....	70
	ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยมหิดล	70
	สถานที่ตั้งของหน่วยงานราชการในมหาวิทยาลัยมหิดล	70
	การแบ่งส่วนราชการของมหาวิทยาลัยมหิดล	71
	ระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดล	72
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	74
	งานวิจัยในต่างประเทศ	74
	งานวิจัยในประเทศ	74
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	81
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	81
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	82
	วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	82
	วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	93
	การจัดกระทำข้อมูล	94
	ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	94
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	94
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	99
	สัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล	99
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	100
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	100
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	127

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	127
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	129
อภิปรายผล	132
ข้อเสนอแนะ	134
บรรณานุกรม	136
ภาคผนวก	145
ประวัติย่อผู้วิจัย	166

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ดัชนีบ่งชี้คุณภาพชีวิต	19
2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศและสาขาวิชา	82
3	ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยบางประการ กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา จำแนกตามเพศและสาขาวิชา	101
4	จำนวนและร้อยละของอาชีพของผู้ปกครอง และลักษณะการอยู่อาศัย จำแนกตามเพศและสาขาวิชา	103
5	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการ กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวม	105
6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการ กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศชาย	108
7	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการ กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศหญิง	111
8	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการ กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ	114
9	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการ กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาแพทยศาสตร์ และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ	117
10	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการ กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์	120
11	น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อ คุณภาพชีวิตของนักศึกษา จำแนกตามเพศ	123
12	น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อ คุณภาพชีวิตของนักศึกษา จำแนกตามสาขาวิชา	125
13	ค่าอำนาจจำแนก (t) รายข้อของแบบสอบถาม วัดคุณลักษณะของนักศึกษา	151
14	ค่าอำนาจจำแนก (t) รายข้อของแบบสอบถาม วัดการอบรมเลี้ยงดู	152

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
15	ค่าอำนาจจำแนก (t) รายข้อของแบบสอบถาม วัดคุณภาพชีวิตของนักศึกษา	153

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ลำดับขั้นการสร้างแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู	87

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในการพัฒนาประเทศนั้น มนุษย์ถือเป็นทรัพยากรที่มีค่าและสำคัญยิ่ง ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาประเทศ และในทางเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต เนื่องจากมนุษย์เป็นผู้ควบคุมปัจจัยการผลิตต่างๆ อีกทั้งเป็นผู้สร้างสรรค์เทคโนโลยีใหม่ๆ มาช่วยในการผลิต ทำให้การผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 จึงเน้นคนเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายในการพัฒนา โดยมุ่งให้ทุกคนมีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพโดยมียุทธศาสตร์การเพิ่มศักยภาพของคนทุกกลุ่มเป้าหมาย อายุ เพศ ให้คนมีทางเลือกในชีวิต และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2539 : 7) เมื่อกล่าวถึงคุณภาพชีวิต ยูเนสโก (UNESCO. 1981 : 143) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า เป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างมีความสุข มีความพอใจต่อองค์ประกอบต่างๆ ของชีวิตซึ่งมีส่วนสำคัญมากที่สุดของบุคคล นอกจากนี้ พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ (2531 : 7) ยังได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิต ว่าเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับแต่ละคน ในลักษณะของความรู้สึกพอใจในสภาพที่ตนเองมีอยู่ เป็นอยู่ ใต้อาณัติ และปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ในแต่ละคนจะมีความพอใจแตกต่างกัน และองค์การอนามัยโลก (สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ. 2540 : 5 , 18-19 ; อ้างอิงจาก The WHO Group. 1994. Quality of life assessment : International perspectives. p.41-57) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตเป็นมโนทัศน์หลายมิติที่ประสานการรับรู้ของบุคคลในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านระดับความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพา ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความเชื่อส่วนบุคคลภายใต้วัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตของแต่ละบุคคล โดยแบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ออกเป็น 4 ด้าน คือ 1. ด้านร่างกาย (Physical Domain) 2. ด้านจิตใจ (Psychological Domain) 3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) 4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)

เมื่อกล่าวถึงสถาบันอุดมศึกษา จะเห็นได้ว่าสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่หลักโดยทั่วไป คือ การสอนวิทยาการขั้นสูง หรือการผลิตบุคลากรในระดับวิชาชีพชั้นสูง เพื่อพัฒนาสังคมและพัฒนาประเทศ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นสูงที่ต้องใช้ทั้งสติปัญญาและทักษะในการศึกษามาก นักศึกษาในระดับนี้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย หรือผู้ใหญ่ในวัยต้น เป็นวัยที่ยังมีประสบการณ์ในชีวิตน้อย เป็นวัยที่ต้องปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ต่างๆ อีกมาก อีกประการหนึ่ง นักศึกษายังไม่มีรายได้ ต้องพึ่งพาอาศัยบิดามารดา หรือญาติพี่น้องใน

ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา จึงทำให้นักศึกษาเกิดความวิตกกังวล และเกิดปัญหาได้เช่นกัน (สำเนา ขจรศิลป์. 2537 : 84) ซึ่งคนทั่วไปมักเชื่อกันว่า คนที่ผ่านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแล้วจะต้องฉลาด มีจิตใจสูง และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยความถูกต้อง มีเหตุผล ความเชื่อดังกล่าวอาจจะไม่ถูกต้องเสมอไป เพราะคนบางคนที่มีความฉลาดในเชิงวิชาการและประสบความสำเร็จในการเรียน อาจเป็นผู้มีปัญหาไม่สามารถปรับตัวกับสภาพครอบครัวหรือมีปัญหาชีวิตที่ทำให้ต้องประสบความล้มเหลว ดัดสินปัญหาต่างๆ โดยความมีอคติและไร้เหตุผล ทำให้เกิดผลเสียทั้งทางด้านประสิทธิภาพของการประกอบวิชาชีพและด้านครอบครัว เป็นปัญหาของสังคมโดยส่วนรวมอีกด้วย (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2528 : 27) และเมื่อมองลงไปถึงปัญหาของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่สำคัญ พบว่า นักศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับระบบการลงทะเบียนเรียนวิชาต่างๆ ระบบการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาที่แตกต่างจากระบบการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา การแบ่งเวลาเพื่อการศึกษาเล่าเรียนที่ถูกต้อง และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ (สำเนา ขจรศิลป์. 2537 : 84-85 ; วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2528 : 33)

มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรในสาขาวิชาต่างๆ ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าของประเทศเป็นอย่างยิ่ง สำหรับปีการศึกษา 2545 มหาวิทยาลัยมหิดลมีนักศึกษาระดับปริญญาตรี รวมทั้งสิ้นประมาณ 7,784 คน (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2545 : 7-9) ซึ่งนักศึกษาทั้งหมดที่กล่าวมานี้ไม่ได้ศึกษาอยู่ในบริเวณเดียวกันคงมีเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่จะต้องเข้าศึกษาวิชาพื้นฐานและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันที่ศูนย์ศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นระยะเวลา 1 ปี ก่อนที่จะเข้าศึกษาต่อที่คณะวิชาที่ตนสังกัด มหาวิทยาลัยมหิดลจึงหวังที่จะให้ศูนย์ศาลายาเป็นจุดเริ่มต้นในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยร่วมกันเพื่อเอื้ออำนวยให้นักศึกษามีเวลาและโอกาสที่จะพัฒนาความคิด ปรัชญาการดำรงชีวิต จริยธรรม บุคลิกภาพและพฤติกรรมของการอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกัน อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญตามความรับผิดชอบของแต่ละสาขาวิชาชีพที่แต่ละบุคคลสนใจ เพราะวิชาการอย่างเดียวจะไม่ช่วยให้คนเกิดพัฒนาการที่สมบูรณ์ มีงานวิจัยที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาความต้องการและความรู้สึกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายส่วนตัว ปัญหาด้านความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ปัญหาเกี่ยวกับการไม่กล้าแสดงออกด้านความคิด ปัญหาเกี่ยวกับการแบ่งเวลาเรียน ปัญหาความสามารถทางสติปัญญา ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้ปกครอง ปัญหาการปรับตัวด้านการเรียน ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตัวของนักศึกษาด้วยกัน ปัญหาเกี่ยวกับหอพักและเจ้าหน้าที่ และปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน (อำไพวรรณ พุ่มศรีสวัสดิ์. 2529 : 130-131 ; กุลนารี สิริสาส์ และคณะ. 2531 : 83-85 ; ณัฐพล แนวจำปา. 2540 : 65 ; พรรณี ดันสกุล และอาภรณ์ รอดอรินทร์. 2530 : 33-37) สภาพปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจว่ามีปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์

กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นแนวทางปรับปรุงทั้งในด้านการบริหาร ด้านวิชาการของมหาวิทยาลัย เพื่อให้สอดคล้องและสนองความต้องการของนักศึกษา รวมทั้งเป็นแนวทางให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพทั้งทางกาย จิตใจ และสติปัญญา ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถด้านการเรียนของนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาออกไปอย่างมีคุณภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามเพศ และสาขาวิชาที่ศึกษา
2. เพื่อศึกษาคำแนะนำนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามเพศ และสาขาวิชาที่ศึกษา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบว่าปัจจัยบางประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษา การอบรมเลี้ยงดู อาชีพของผู้ปกครอง ลักษณะการอยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดลที่มีเพศ และสาขาวิชาที่ศึกษาแตกต่างกันเล็กน้อยเพียงใด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษากลุ่มต่างๆ ดังกล่าว อันจะเป็นแนวทางให้นักศึกษาได้นำไปปรับปรุงตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งเป็นข้อมูลให้ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนตัวของผู้ปกครองให้ความสนใจในตัวของนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น และให้การช่วยเหลือนักศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ในชั้นปีที่ 1 - ชั้นปีที่ 6 ในภาคการศึกษาที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2545 ของมหาวิทยาลัยมหิดล เฉพาะที่รับผ่านทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 7,784 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ในชั้นปีที่ 1 - ชั้นปีที่ 6 ในภาคการศึกษาที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2545 ของมหาวิทยาลัยมหิดล เฉพาะที่รับผ่านทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 480 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบ

แบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากร โดยใช้สาขาวิชา และเพศเป็นชั้น (Strata) และมีนักศึกษาเป็นหน่วยการสุ่ม (Sample Unit)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ ปัจจัยบางประการที่จำแนกได้ ดังนี้
 - 1.1 คุณลักษณะของนักศึกษา ψ *คือแบ่งอิสระคนละคน*
 - 1.2 การอบรมเลี้ยงดู ψ
 - 1.3 อาชีพของผู้ปกครอง
 - 1.4 ลักษณะการอยู่อาศัย
 - 1.5 ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา
2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ คุณภาพชีวิตของนักศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณภาพชีวิตของนักศึกษา

หมายถึง การมีสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี หรือการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในระหว่างศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยและนอกมหาวิทยาลัย โดยวัดได้จากความรู้สึกพึงพอใจของนักศึกษาที่เกิดจากการรับรู้ถึงสภาพทางด้านร่างกาย สภาพทางจิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม รวมไปถึงการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษา โดยผ่านการรับรู้และประเมินด้วยตนเอง จากการวัดด้วยแบบวัดคุณภาพชีวิตที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากแบบวัดคุณภาพชีวิตของสุวัฒน์ มหัตถนิรันดร์กุล และคณะ ที่ได้พัฒนาขึ้นมาจากแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ (WHOQOL-BREF) (สุวัฒน์ มหัตถนิรันดร์กุล และคณะ. 2540 : 106-108) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านร่างกาย (Physical Domain) หมายถึง การรับรู้ถึงสภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายของตัวนักศึกษา การรับรู้ถึงความรู้สึกสุขสบาย ไม่มีความเจ็บป่วย รวมไปถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงพลังกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การนอนหลับพักผ่อน ความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

1.2 ด้านจิตใจ (Psychological Domain) หมายถึง การรับรู้ถึงสภาพทางจิตใจของตัวนักศึกษาเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกพึงพอใจในชีวิต ทัศนคติในตนเองและในชีวิต รวมไปถึงการรับรู้ถึงความคิด ความจำ การมีสมาธิ การรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้า หรือกังวล การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ ของตนเองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

1.3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) หมายถึง การรับรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวนักศึกษาเองกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการช่วยเหลือที่นักศึกษาได้รับจากเพื่อนนักศึกษาและที่นักศึกษาได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ รวมไปถึงการรับรู้ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนต่างเพศ

1.4 ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต ว่าตนเองมีความมั่นคง และปลอดภัยในชีวิต การรับรู้ถึงการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ปราศจากมลภาวะเป็นพิษต่างๆ มีการคมนาคมที่สะดวก มีเงินใช้จ่ายอย่างพอเพียง มีสถานบริการทางสาธารณสุข มีโอกาสได้รับรู้ข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการรับรู้ว่าตนเองได้มีกิจกรรมสันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่าง

2. ปัจจัยบางประการ

หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ปัจจัยบางประการ ประกอบด้วย

2.1 คุณลักษณะของนักศึกษา

หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งสามารถวัดคุณลักษณะของนักศึกษาได้ด้วยแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษาที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษาของ บัณฑิตวิทยาลัย อ่วมศรี (2541: 75-78) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

2.1.1 คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ หมายถึง ลักษณะนิสัยของนักศึกษาที่แสดงถึงความสนใจ ความกระตือรือร้น การเอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียน ความขยันหมั่นเพียร รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งในสาขาวิชาที่ตนเองศึกษาอยู่และต่างสาขาวิชา จนมีความรู้กว้างขวางทั้งในด้านวิชาการทั่วไป และวิชาชีพ

2.1.2 คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ หมายถึง ลักษณะนิสัยของนักศึกษาที่แสดงถึงการมีอารมณ์ที่มั่นคงแจ่มใส มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ดี ละเอียดอ่อน มองโลกในแง่ดี รวมทั้งการเข้าใจในอารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น สามารถปรับสภาวะของอารมณ์ที่มีผลต่อพฤติกรรม และมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ตลอดจนความสามารถในการแสดงออกทางด้านอารมณ์อย่างเหมาะสม

2.1.3 คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม หมายถึง ลักษณะนิสัยของนักศึกษาที่แสดงถึงทักษะทางสังคม ความสามารถในการติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นในสังคม ได้แก่ กิริยาวาจา การแต่งกาย รสนิยม การประพฤติปฏิบัติตนตามกาลเทศะ รวมทั้งมีความเคารพสิทธิของผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม มีความสนใจและความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นๆ

2.2 การอบรมเลี้ยงดู

หมายถึง วิธีการอบรมที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองได้ประพฤติปฏิบัติต่อนักศึกษาทั้งทางวาจาและการกระทำ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรู้สึก และอารมณ์ของบิดามารดา หรือผู้ปกครองซึ่งสามารถวัดได้ด้วยแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

2.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่นักศึกษาได้รับจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองโดยนักศึกษามีความรู้สึกว่าบิดามารดา หรือผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น รับฟังเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็น ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันสมควร ทั้งนักศึกษายังสามารถรับผิดชอบในเรื่องส่วนตัวและมีอิสระตามความเหมาะสม

2.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่นักศึกษาได้รับจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองโดยนักศึกษามีความรู้สึกว่าตนไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ถูกบังคับให้ทำตามกฎระเบียบที่ตั้งไว้ ถูกกักขังในเรื่องส่วนตัว บิดามารดา หรือผู้ปกครองมีอำนาจสิทธิขาดในครอบครัว ไม่รับฟังเหตุผล โดยนักศึกษาไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นใดๆ ถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำตามที่ตนต้องการ

2.2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่นักศึกษาได้รับจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองโดยนักศึกษามีความรู้สึกว่าตนไม่ได้รับการเอาใจใส่ ถูกทอดทิ้ง ถูกปล่อยให้อะไรตามใจชอบ และไม่สนใจว่านักศึกษจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร โดยไม่ได้รับการสนับสนุนหรือคำแนะนำจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองไม่ให้ความอบอุ่นและชอบใช้อารมณ์

2.3 อาชีพของผู้ปกครอง

หมายถึง ลักษณะงานที่ประกอบเป็นอาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครองที่เป็นผู้อุปการะนักศึกษา ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่

2.3.1 รับราชการ หมายถึง ข้าราชการ ลูกจ้างรัฐบาล ข้าราชการบำนาญ

2.3.2 รัฐวิสาหกิจ หมายถึง พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ

2.3.3 รับจ้าง หมายถึง ลูกจ้างในบริษัทเอกชน ร้านค้า ตลอดจนสถานธุรกิจเอกชนอื่นๆ

2.3.4 ค้าขายหรือเจ้าของกิจการ หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพอิสระทั้งในด้านการขายสินค้าและบริการ เจ้าของร้านค้า ห้างหุ้นส่วนและบริษัท ตลอดจนผู้ประกอบการเล็กๆ น้อยๆ

2.3.5 เกษตรกรรม หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพในการทำนา การทำสวน การทำไร่ การเลี้ยงสัตว์ การประมง

2.3.6 อื่นๆ หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพอื่นๆ ผู้ที่ถึงแก่กรรม หรือผู้ที่อยู่บ้านเฉยๆ

2.4 ลักษณะการอยู่อาศัย

หมายถึง ลักษณะการอยู่อาศัยของนักศึกษาขณะศึกษาในมหาวิทยาลัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.4.1 อยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง

2.4.2 อยู่หอพัก บ้านเช่า หรืออื่นๆ

2.5 ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา

หมายถึง จำนวนเงินค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยที่นักศึกษาใช้จ่ายในการศึกษาของแต่ละเดือน (โดยมีหน่วยเป็นบาท) ได้แก่ ค่าอาหารประจำวัน ค่าพาหนะหรือค่าเดินทางเพื่อการศึกษา ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ ค่าเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม ค่ารักษาพยาบาล ค่าบริการส่วนตัว ค่าอุปกรณ์การศึกษา และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ทั้งนี้ไม่รวมค่าที่พักอาศัย ค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมการศึกษา

3. นักศึกษา

หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - ชั้นปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2545 ของมหาวิทยาลัยมหิดล เฉพาะที่รับผ่านทบวงมหาวิทยาลัย ทั้งเพศชายและเพศหญิง ใน 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ได้แก่ ประเภทวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ได้แก่ ประเภทวิชาทันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ แพทยศาสตร์ กายภาพบำบัด พยาบาลศาสตร์ และสาธารณสุขศาสตร์ และสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ ได้แก่ ประเภทวิชาวิศวกรรมศาสตร์

4. ผู้เชี่ยวชาญ

หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิปัญญาโททางการวัดผลการศึกษาหรือจิตวิทยาขึ้นไป และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสร้างแบบทดสอบและแบบสอบถามมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 6 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามที่ได้นิยามไว้ในแต่ละพฤติกรรมที่ต้องการวัด

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล
2. ปัจจัยบางประการอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตาม หัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต
 - 1.1 แนวคิดและปรัชญาที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
 - 1.2 ความหมายของคุณภาพชีวิต
 - 1.3 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต
 - 1.4 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต
 - 1.5 ความสำคัญของคุณภาพชีวิต
 - 1.6 แนวคิดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต
 - 1.6.1 แนวคิดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตในต่างประเทศ
 - 1.6.2 แนวคิดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตในประเทศ
 - 1.7 การวัดคุณภาพชีวิต
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของนักศึกษา
 - 2.1 คุณลักษณะและธรรมชาติของนักศึกษา
 - 2.2 ประเภทของนิสิตนักศึกษา
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.2 รูปแบบหรือลักษณะการอบรมเลี้ยงดู
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ
 - 4.1 ความหมายของอาชีพ
 - 4.2 การแบ่งกลุ่มอาชีพ
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย
 - 5.1 ประเภทของที่อยู่อาศัย
6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยมหิดล สงข, ๑.๖.๖
 - 6.1 ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยมหิดล
 - 6.2 สถานที่ตั้งของหน่วยงานราชการในมหาวิทยาลัยมหิดล
 - 6.3 การแบ่งส่วนราชการของมหาวิทยาลัยมหิดล
 - 6.4 ระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดล

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

7.2 งานวิจัยในประเทศ

1.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต

1.1 แนวคิดและปรัชญาที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

✓ ในสภาพสังคมปัจจุบันได้มีการนำคำว่า “คุณภาพชีวิต” (Quality of Life) มาใช้กันมากขึ้นกว่าในอดีต แต่เมื่อพิจารณาจากเอกสาร ตำราต่าง ๆ พบว่ามีการกล่าวถึงเรื่องคุณภาพชีวิตมานานแล้ว แต่อาจจะยังไม่มีการใช้คำนี้โดยตรง ๆ คงปรากฏแต่คำว่า “การมีชีวิตที่ดี (Good Life) และการอยู่ดีกินดี (Well Being)” ซึ่งทั้งสองคำนี้หากพิจารณาถึงความหมายก็อาจสรุปได้ว่า หมายถึง การมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั่นเอง การมีชีวิตที่ดีนั้นมีการกล่าวถึงกันตั้งแต่สมัยเริ่มแรกของการเกิดมนุษยชาติภายในโลก เพราะเมื่อมีมนุษย์เกิดขึ้นมา โดยธรรมชาติก็สอนให้มนุษย์ต่อสู้ดิ้นรนกับสภาพแวดล้อมเพื่อการอยู่รอดของตัวมนุษย์เอง และพยายามแสวงหาความสุขในชีวิตนี้ ซึ่งก็น่าจะเป็นจุดเกิดของการมีชีวิตที่ดีของตัวมนุษย์ แต่ก็ยังไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดแต่อย่างใด จนมาถึงในสมัยกรีกโบราณ นักปรัชญาผู้มีชื่อเสียง คือ โซคราติส (Socratis) , เฟลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) ได้กล่าวถึงการมีชีวิตที่ดีของประชาชน ดังนี้ (แสงรัตน์ เดชอุดม. 2543 : 11)

พินิจ รัตนกุล (แสงรัตน์ เดชอุดม. 2543 : 11 ; อ้างอิงจาก พินิจ รัตนกุล. 2518) กล่าวถึงการมีชีวิตที่ดีสำหรับมนุษย์ในมุมมองของโซคราติส (Socratis) ไว้ว่าชีวิตที่ดีสำหรับมนุษย์ คือ ชีวิตที่มนุษย์รู้จักใช้สติปัญญาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นตามธรรมชาติด้วยตนเอง ซึ่งมีการตรวจสอบในการที่จะรู้จักตนเอง และปรับปรุงตนเองให้สูงขึ้นเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่สุดและเป็นชีวิตที่ถูกต้องตามทำนองครองธรรมในระบบสังคม

วิทย์ วิศทเวทย์ (2518 : 182-195) ได้กล่าวถึง เฟลโต และอริสโตเติล (Plato & Aristotle) ว่ามีแนวความคิดเกี่ยวกับชีวิตที่ดีเห็นคล้ายตามกัน คือชีวิตที่ดีที่สุดของมนุษย์นั้น อยู่ที่ได้ขัดเกลากลิ่นอายอย่างดีที่สุด เพื่อที่จะได้หยั่งถึงสิ่งที่มีค่าในตัวเอง แต่มนุษย์นั้นไม่สามารถที่จะอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ ต้องอาศัยอยู่ในระบบสังคม ดังนั้นจึงเกิดระบบสังคมการเมืองขึ้น เพื่อการกระทำไม่ซ้ำซ้อนเพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างสามัญเท่านั้น ซึ่งจุดหมายของสังคมคือการสร้างปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้พลเมืองทุกคนสามารถมีชีวิตที่ดีที่สุดได้ ซึ่งชีวิตที่ดีที่สุดนั้น ประกอบด้วยการพัฒนาสิ่งที่ดีที่สุดในตัวเราให้ถึงจุดสุดยอดทั้งนี้รวมทั้งความสุขไว้ด้วย ดังนั้นชีวิตที่ดีที่สุดจะต้องมีพื้นฐานทางสังคมและการเมืองที่ดี ซึ่งเฟลโต และอริสโตเติล ถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะกำหนดชีวิตที่ดีของประชาชน และเป็นผู้ให้การศึกษาและฝึกอบรม ฝึกฝน

ประชาชนจนบรรลุถึงชีวิตที่ดีด้วยตนเอง และมีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีอิสระที่จะมีชีวิตที่ดีตามที่เขาเห็น

✓ แนวความคิดปรัชญาชีวิตที่ดีในสมัยกรีกนั้นกล่าวสรุปได้ว่าชีวิตที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับตัวมนุษย์เองที่จะพัฒนาชีวิตของเขาไปตามธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความต้องการในชีวิตที่ดี และระบบของสังคม การเมืองเป็นเพียงส่วนช่วยสนับสนุนให้มนุษย์พัฒนาชีวิตที่ดีภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคม

✓ ในประเทศไทยมีปรากฏหลักฐานการกล่าวถึงชีวิตที่ดีนั้นอยู่ในศาสนาต่างๆ โดยเฉพาะพุทธศาสนา ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ได้มีการกล่าวถึงชีวิตที่ดี คือชีวิตที่มีความรักตัวเองและผู้อื่น ซึ่งพุทธศาสนาพิจารณาเห็นว่าปัจเจกบุคคลกับสังคมมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สังคมประกอบไปด้วยหน่วยเล็กๆ มารวมกันหรือสภาวะปัจเจกบุคคลทั้งหลายประกอบกันขึ้น ขณะเดียวกันปัจเจกบุคคลแต่ละคนก็ได้รับอิทธิพลจากลักษณะความเป็นสังคม สังคมจะมีความสุขได้โดยปัจเจกบุคคลมีความเอื้อเฟื้ออารีต่อกัน หากปัจเจกบุคคลมีความเห็นแก่ตัวสังคมก็จะเป็นสังคมที่ไม่มีความสุข ดังนั้นชีวิตที่ดีของบุคคลต้องสอดคล้องกับสังคมที่ดีด้วยต้องทำให้ตัวเองดี รักตัวเองและรักผู้อื่นด้วย (ชุดิมา เลาหวิจิตร จันทร. 2544 : 9 ; อ้างอิงจาก พระราชวรมุนี. 2529 : 599)

พุทธทาสภิกขุกล่าวถึงการมีชีวิตที่พ้นจากความทุกข์หรือการดับทุกข์ไว้ว่า คนเราต้องการทนทุกข์ทรมานก็เพราะติดอยู่ในวัฏฏสงสาร ถ้าใครหลุดออกไปจากวงกลมนี้ได้ก็เป็นอันพ้นไปจากความทุกข์อย่างแน่นอน (นิพพาน) จะเห็นได้ว่า ความทุกข์มาจากความอยาก ซึ่งมีอยู่ 3 อย่าง อย่างแรกเรียกว่ากามตัณหา อยากในสิ่งที่น่ารักใคร่ พอใจ จะเป็นรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อะไรก็ได้ อย่างที่สองเรียกว่า ภวตัณหา คือ ความอยากเป็นอย่างนั้นอย่างนั้นตามที่ตนอยากจะเป็น อย่างที่สามเรียกว่า วิภวตัณหา คือความอยากไม่ให้มีอย่างนั้น ไม่ให้เป็นอย่างนั้น (พุทธทาสภิกขุ. 2536 : 34-35)

แนวความคิดปรัชญาชีวิตที่ดี ทางด้านศาสนาอิสลามจากการสัมภาษณ์ พิเชฐฐ์ กาลามเกษตร มีแนวความคิดว่า ชีวิตที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับตัวมนุษย์ โดยภายในตัวของมนุษย์นั้นต้องประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านความศรัทธา ด้านความรู้และด้านการกระทำในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามแล้วมนุษย์ก็จะมีชีวิตที่ดี (ชิตชัย สนั่นเสียง. 2529 : 18 ; อ้างอิงจาก พิเชฐฐ์ กาลามเกษตร. สัมภาษณ์. 2529)

แนวความคิดเกี่ยวกับชีวิตที่ดีของศาสนาคริสต์ที่ได้มีการกล่าวถึงก็คือ การดำเนินชีวิตที่ดีกว่าคือชีวิตที่มีความรักความเสียสละ ซึ่งความรักนั้นมี 2 ด้าน คือความรักต่อพระเจ้า และความรักต่อเพื่อนมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความรักดังกล่าวแล้วจะมีความสุข (กิริติ บุญเจือ. 2519 : 23-24)

✓ ดังนั้นอาจกล่าวสรุปได้ว่า ชีวิตที่ดีของมนุษย์ในด้านศาสนาที่กล่าวมาแล้วนั้นจะมุ่งเน้นพิจารณาไปที่ชีวิตที่ดีขึ้นอยู่กับมนุษย์เป็นสำคัญที่จะพัฒนาตัวเองไปตามธรรมชาติ เพื่อการมี

ชีวิตที่ดีด้วยตนเอง และต้องปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนานั้นให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมต่อไปด้วย

✓ การศึกษาแนวความคิดปรัชญาชีวิตที่ดีของมนุษย์นั้น มุ่งเน้นชีวิตที่ดีไปที่ตัวมนุษย์ เพราะมีความเชื่อว่าธรรมชาติของมนุษย์ย่อมแสวงหาชีวิตที่ดีได้ด้วยตนเอง มนุษย์มีอิสระสามารถเลือกกระทำหรือไม่กระทำการต่างๆ ได้ด้วยตนเองแม้จะขัดกับสังคมก็ตาม การที่มนุษย์จะมีความสุขและมีชีวิตที่ดีที่สุดย่อมสามารถทำได้เสมอ ไม่ต้องรอให้เปลี่ยนแปลงสังคมเสียก่อน สังคมไม่ได้เป็นเครื่องบังคับให้ชีวิตมีความสุข แต่สังคมก็ไม่นับอุปสรรคในการหาความสุขของมนุษย์ด้วย มนุษย์มีความสุขและชีวิตที่ดีได้ด้วยตนเอง โดยดำเนินชีวิตด้วยสติสัมปชัญญะ (ปรีชา ช่างขวัญยืน. 2524 : 30-31)

เมื่อแนวความคิดปรัชญาของชีวิตที่ดี มุ่งเน้นที่ตัวของมนุษย์เป็นสำคัญ คือ ชีวิตที่ดีได้นั้นอยู่ที่ตัวมนุษย์จะต้องรู้จักตนเอง ปรับตนเองและขัดเกลาตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการโดยธรรมชาตินั้น เมื่อพิจารณาสภาพของสังคมไทยเป็นสังคมที่นับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติก็ยังคงพิจารณาความสำคัญอยู่ที่ตัวมนุษย์ก่อน ชีวิตที่ดีจึงขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลเป็นสำคัญ และเมื่อชีวิตของคนดีแล้วก็ต้องช่วยเหลือผู้อื่นต่อไป ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ต้องพัฒนาที่ตัวมนุษย์เองก่อน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะสังคมไทยจากการศึกษาของประเสริฐ แยมกลุ่มฟุ้ง (ชิตชัย สนั่นเสียง. 2529 : 19 ; อ้างอิงจาก ประเสริฐ แยมกลุ่มฟุ้ง. 2515 : 9-12) ที่พบว่า อุปนิสัยประจำชาติของคนไทยมีความสอดคล้องกับปรัชญาคุณภาพชีวิตที่ดี คือ คนไทยย้ำความเป็นตัวของตัวเองหรือปัจเจกบุคคลนิยม โดยเน้นให้ความสำคัญคุณค่าเป็นตัวของตัวเอง และพระพุทธศาสนาสอนให้รู้จักหาความสุขจากตนเองและพึ่งตนเองในเวลาเกิดปัญหา จึงเป็นสิ่งที่ง่ายต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีเพราะปรัชญาชีวิตที่ดีพิจารณาที่ตัวมนุษย์เป็นหลักสอดคล้องกับสภาพของสังคมไทยโดยเฉพาะคนไทยที่ยึดถือปัจเจกบุคคลเป็นใหญ่ด้วย ดังนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ต่อการพัฒนาชีวิตที่ดีด้วยตัวมนุษย์เองเพราะธรรมชาติของมนุษย์ย่อมแสวงหาชีวิตที่ดีโดยธรรมชาติ

✓ เมื่อพิจารณาในแง่ปรัชญาทางศาสนาแล้ว คุณภาพชีวิตขึ้นอยู่กับตัวมนุษย์เอง แต่เมื่อพิจารณาในแง่อื่นโดยนักวิชาการศาสนาอื่นๆ พบว่ามีการคิดว่าคุณภาพชีวิตขึ้นอยู่กับระบบของสังคม หรือทั้งตัวมนุษย์และระบบของสังคมมากยิ่งขึ้น จึงทำให้มีการศึกษาค้นคว้า และมีการให้ความหมายของคุณภาพชีวิตต่างๆ กันไปมากมาย (ชิตชัย สนั่นเสียง. 2529 : 20)

✓ สรุปได้ว่า คำว่า “คุณภาพชีวิต” มีปรากฏในสังคมมาหลายสมัยแล้ว โดยมีแนวคิดที่ว่า คุณภาพชีวิตก็คือ การกินดีอยู่ดี ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยเริ่มที่ตัวเราเป็นอันดับแรก เมื่อตัวเรามีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว ต่อไปเป็นหน้าที่ที่เราจะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลให้คนอื่นในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย

1.2 ความหมายของคุณภาพชีวิต

✓ คุณภาพชีวิตเป็นการกำหนดคุณลักษณะบางประการ ที่แสดงถึงการมีความสุขของมนุษย์ ดังนั้นความหมายจึงไม่แน่นอนแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม ตามสภาพปัญหา ค่านิยม โครงสร้าง ประสบการณ์ความรู้ สอดคล้องกับจอร์ชและแบร์สัน (ศศิพันธ์ ทรงสัจย์. 2542 : 8 ; อ้างอิงจาก George and Bearson. 1980 : 116) กล่าวว่า การให้ความหมายของคำว่า คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่ยากเพราะคนที่แตกต่างกันก็จะตีค่าสิ่งต่างๆ แตกต่างกันไป ดังนั้น จึงมีนักวิชาการสาขาต่างๆ ได้ศึกษาและให้คำจำกัดความตามทัศนะของตนไว้ ดังนี้

✓ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 189,271) เขียนไว้ว่า คุณภาพชีวิต ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ คุณภาพ และชีวิต คุณภาพหมายถึง ลักษณะความดี ลักษณะประจำบุคคล หรือสิ่งของ ชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ สรุปได้ว่าคุณภาพชีวิต หมายถึง ลักษณะความเป็นอยู่ที่ดี

✓ แคมป์เบล (Campbell. 1976 : 117) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตเป็นมิติที่มีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความสุขและความพึงพอใจในชีวิตของแต่ละคน โดยเปรียบเทียบระหว่างสถานการณ์ที่เป็นอยู่กับการที่อยากให้เป็นหรือที่คาดหวัง ผลที่ได้จะเป็นความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ มีความสุขหรือไม่มีความสุข ซึ่งเป็นการตัดสินของแต่ละบุคคล

ดูบอส (Dubos. 1976 : 8-9) กล่าวว่าคุณภาพชีวิต คือ การอิมเมจใจในชีวิต ซึ่งแสดงถึงความสุข การกำหนด หรือตัดสินความสุขของกลุ่มสังคมหนึ่ง จะแตกต่างกับอีกกลุ่มสังคมหนึ่ง และแตกต่างกันในแต่ละบุคคลด้วย

✓ ยูเนสโก (UNESCO. 1981 : 143) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า เป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างมีความสุขมีความพอใจต่อองค์ประกอบต่างๆ ของชีวิตซึ่งมีส่วนสำคัญมากที่สุดของบุคคล

ลีวิส (Lewis. 1982 : 113) ให้ความหมายว่า คุณภาพชีวิต คือ ระดับที่บุคคลมีความรู้สึกมีคุณค่าแห่งตน มีความมุ่งหมายในชีวิต และมีความวิตกกังวลน้อยที่สุด

ซ่าน (Zhan. 1992 : 799) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต คือ ระดับความพึงพอใจ ซึ่งขึ้นกับประสบการณ์ในชีวิตของแต่ละบุคคล

ดัลเกย์ และรูค (อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ. 2539 : 60 ; อ้างอิงจาก Dalkey & Rooke) ได้นิยามคุณภาพชีวิต ว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ที่ดี ความพึงพอใจหรือความไม่พึงพอใจเกี่ยวกับชีวิต หรือความสุข หรือความไม่สุขของเขา ความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตนี้ เปรียบเสมือนปารามิเตอร์ของการวัดคุณภาพชีวิตของบุคคลด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแจ๊คเคิล (ลัดดาวัลย์ สิงห์คำฟู. 2532 : 36 ; อ้างอิงจาก Jackle. 1974 : 362) ที่กล่าวว่าส่วนประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิต คือ ความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต เป็นความยินดีต่อชีวิตของแต่ละคน เป็นความพอใจที่บุคคลได้รับจากการมีกิจวัตรประจำวัน อันเป็นสิ่งที่

แต่ละบุคคลรับรู้เกี่ยวกับชีวิตของตนเองว่ามีความหมาย และสามารถดำรงไว้ซึ่งพัฒนาการในด้านต่างๆ ได้

เฟอร์รานส์ (เบญจวรรณ คุณรัตนภรณ์. 2540 : 20 ; อ้างอิงจาก Ferrans. 1990 : 15) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกเป็นปกติสุข (Sense of Well Being) ของบุคคล ซึ่งเป็นผลจากความรู้สึกพึงพอใจแต่ละด้านของชีวิตที่มีความสำคัญต่อบุคคลนั้นๆ

เบอร์เกอร์ และคนอื่นๆ (เบญจวรรณ คุณรัตนภรณ์. 2540 : 20 ; อ้างอิงจาก Berghorn. et al. 1981) กล่าวว่าคุณภาพชีวิต คือ การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ตามองค์ประกอบที่เป็นตัวบ่งชี้ต่างๆ

ยัง และลองแมน (เบญจวรรณ คุณรัตนภรณ์. 2540 : 20 ; อ้างอิงจาก Yong & Longman. 1983) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตเป็นระดับความพึงพอใจในชีวิตปัจจุบัน เกิดขึ้นจากการรับรู้ของแต่ละบุคคล

ลิปพนนท์ เกตุทัต (2528 : 2) ได้กล่าวว่า ชีวิตที่มีคุณภาพดี คือ ชีวิตที่มีความสุข ชีวิตที่สามารถปรับตนเองให้เข้ากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) และสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social Environment) และสามารถปรับธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตนเอง โดยไม่เบียดเบียนธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น กล่าวสั้นๆ คือ การเรียนรู้ธรรมชาติจนปรับตัวเอง และธรรมชาติให้เข้ากันได้โดยไม่เบียดเบียนกัน

ณรงค์ศักดิ์ ทะละภฏ และคนอื่นๆ (2529 : 1) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้หมายถึง การมีชีวิตที่พัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ที่พึ่งตนเองได้อย่างมีทิศทาง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และทำให้ผู้อื่นเป็นสุขด้วย

พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ (2531 : 7) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับแต่ละคน ในลักษณะของความรู้สึกพอใจในสภาพที่ตนเองมีอยู่ เป็นอยู่ ได้รับอยู่ และปฏิบัติอยู่เป็นประจำวัน ในแต่ละคนจะมีความพอใจแตกต่างกัน

นิพนธ์ พัวพงศกร (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ และเพ็ญจันทร์ ประดับมุข (บรรณาธิการ). 2535 : 99-100 ; อ้างอิงจาก นิพนธ์ พัวพงศกร. 2531) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตหมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของบุคคลในด้านร่างกายอารมณ์ สังคม ความคิดและจิตใจ เป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในภาพรวมของประชากร ซึ่งมองผ่านด้านต่างๆ ของชีวิต 6 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ด้านความคิด และด้านจิตใจ

อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอำ (2539 : 61) ได้สรุปว่า คุณภาพชีวิตเป็นระดับของการมีชีวิตที่ดี ความสุข ความพึงพอใจในชีวิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคม

ศรีผ่อง จิตภรณ์กิจศิลป์ (2526 : 15) ได้ให้ความหมายของ คุณภาพชีวิตไว้ หมายถึง ชีวิตที่มีความสุขสบายตามควรแก่อัตภาพ มีความกลมกลืนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสังคม ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เป็นชีวิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจและสติปัญญา

ลัดดาวัลย์ สิงห์คำฟู (2532 : 38) ได้สรุปความหมายของคุณภาพชีวิตว่า หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจ และมีความสุขในชีวิตของแต่ละบุคคล ตามสภาพที่ตนดำรงอยู่ เป็นการรับรู้ และตัดสินใจโดยบุคคลนั้น

ประภา รัตนเมฆานนท์ (2532 : 13) ได้สรุปความหมายของคุณภาพชีวิตว่า คือ ความรู้สึกเป็นปกติสุข (Sense of well being) ซึ่งมีคำที่มีความหมายเหมือนกันคือ คำว่า ความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) และมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความสุข (Happiness) ซึ่งเป็นผลรวมของการตอบสนองความรู้สึกภายในตัวบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับของฉัตรวัลย์ ใจอารีย์ (2533 : 44) ที่ได้สรุปคำว่าคุณภาพชีวิตไว้ว่า เป็นคำที่มีความหมายกว้างมากสามารถครอบคลุมเรื่องต่างๆ ทั้งในทางรูปธรรม นามธรรม คุณภาพชีวิตที่ดีนั้นอาจเกิดขึ้นและ / หรือ เป็นของใครก็ได้ไม่เลือกฐานะ เพศ วัย ศาสนา แต่นักวิชาการส่วนใหญ่ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่า คือความรู้สึกเป็นปกติสุข (Sense of well being) คือจะครอบคลุมความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนทุกด้านซึ่งมีคำที่มีความหมายเหมือนกันคือ ความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) ซึ่งเป็นผลรวมของการตอบสนองความรู้สึกภายในตัวบุคคล

สุพล เสือว่อง (2535 : 16) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า หมายถึง สภาพการดำรงชีวิตของบุคคลในระดับจุลภาคที่ได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ที่ทำให้บุคคลนั้นเกิดความพึงพอใจและมีความสุข

ประภาพร จินันทุยา (2536 : 10) ให้ความหมายไว้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับการดำรงชีวิตในปัจจุบันตามการรับรู้ต่อองค์ประกอบต่างๆ ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิต ซึ่งได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สุขภาพ สภาพแวดล้อม การพึ่งพาตนเอง และการทำกิจกรรม

ยุวดี สีสันนาวิระ (2536 : 18) ได้สรุปว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ที่เหมาะสมของแต่ละบุคคลทั้งในด้านนามธรรมและรูปธรรม

ศิริรัตน์ จันทรแสงรัตน์ (2537 : 34) ให้ความหมายว่า คุณภาพชีวิตหมายถึง ความรู้สึกมีความสุขของมนุษย์ ซึ่งเกิดจากการให้ความสำคัญและความพึงพอใจต่อองค์ประกอบต่างๆ ตามสภาพการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ เป็นอยู่หรือได้รับอยู่โดยการรับรู้และตัดสินใจของมนุษย์ในช่วงเวลาหนึ่ง สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

สมกิจ กิจพูนวงศ์ (2539 : 10) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ หมายถึง การมีชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม มีความพึงพอใจกับความเป็นอยู่ของตนเอง มีปัจจัยทางด้านวัตถุที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย สุขภาพ มีสาธารณูปโภคที่ดี มีงานทำ มีเศรษฐกิจดี เป็นผู้มีความดีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม

นิศารัตน์ ศิลปเดช (2540 : 65) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพการดำรงชีวิตที่บุคคลเกิดความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ อันเนื่องมาจากการได้รับการตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสม

เบญจวรรณ คุณรัตนภรณ์ (2540 : 20) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า หมายถึง การรับรู้หรือความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสภาพความเป็นอยู่โดยรวม และระดับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ตามการรับรู้ของตนเอง

ชนากานต์ บุญนุช (2540 : 21) ได้สรุปว่าคุณภาพชีวิตว่า มีความหมายกว้างขวางมากจำแนกได้หลายมิติ ครอบคลุมเรื่องต่างๆ ทั้งในทางรูปธรรม นามธรรม การมีชีวิตที่ดี (Good-life) และความรู้สึกเป็นปกติสุข (Sense of well-being) ครอบคลุมความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคลทุกด้าน และคำที่มีความหมายเหมือนกัน คือ ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิต (Life satisfaction) อันเป็นผลรวมของการตอบสนองความรู้สึกภายในตัวของบุคคลตามสภาพที่ตนดำรงอยู่

พัชรินทร์ เวียงแก้ว (2540 : 24) กล่าวว่าคุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และมีความเป็นปกติสุขของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นผลรวมของการได้รับการตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และสังคมอย่างครบถ้วน ภายใต้ค่านิยมของสังคมที่ยอมรับ

สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ (2540 : 5) ได้สรุปว่า คุณภาพชีวิต หมายถึงระดับการมีชีวิตที่ดี มีความสุข และความพึงพอใจในชีวิตทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคมเป็นการประสานการรับรู้ของบุคคลในด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งแวดล้อม ภายใต้วัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตของแต่ละคน

✓ องค์การอนามัยโลก (สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ. 2540 : 5 ; อ้างอิงจาก The WHO Group. 1994. Quality of life assessment : International perspectives. p.41-57) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตเป็นมโนทัศน์หลายมิติที่ประสานการรับรู้ของบุคคลในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านระดับความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพา ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความเชื่อส่วนบุคคลภายใต้วัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตของแต่ละบุคคล

ฤดี กรุดทอง (2540 : 41) ได้สรุปความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ หมายถึง บุคคลที่มีความสุขความพอใจจากการได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่มีความจำเป็นและความต้องการของร่างกายและจิตใจอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ภายใต้สภาพแวดล้อมและค่านิยมที่สังคมยอมรับ หรือในความหมายที่สั้นที่สุด คุณภาพชีวิตคือ การมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี และมีสติปัญญาที่สมบูรณ์

ศศิพินต์ ทรงสัจย์ (2542 : 9) ได้สรุปความหมายของคุณภาพชีวิตว่า หมายถึง การมีชีวิตที่สมบูรณ์ในแง่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเกิดจากการให้ความสำคัญและความพึงพอใจต่อองค์ประกอบต่างๆ ตามสภาพการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ เป็นอยู่ หรือได้รับอยู่โดยการรับรู้และตัดสินใจของมนุษย์ในช่วงเวลาหนึ่ง สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

แสงรัตน์ เดชอุดม (2543 : 18) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า หมายถึง การดำรงชีวิตประจำวัน อันได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา สุขภาพร่างกาย จิตใจ สภาพแวดล้อม การพึ่งพาตนเอง และการทำกิจกรรม ในแต่ละช่วงเวลาซึ่งได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ชุติมา เลาหิจิตรจันทร์ (2544 : 13) สรุปไว้ว่า คุณภาพชีวิตหมายถึง ความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ และการได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนเองต้องการอันจะส่งผลให้มีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

✓ จะเห็นได้ว่า คำว่า “คุณภาพชีวิต” นั้น มีความหมายแตกต่างกัน ไม่มีคำจำกัดความตายตัวแน่นอน แต่จากความเห็นของแต่ละบุคคลที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่าคุณภาพชีวิต หมายถึง การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ที่เหมาะสมของแต่ละบุคคลทั้งในด้านนามธรรมและรูปธรรม ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตได้แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านวัตถุวิสัย (Objective) และด้านจิตวิสัย (Subjective) (UNESCO. 1980 : 312) การศึกษาทางด้านวัตถุวิสัย เป็นการศึกษาบนพื้นฐานของข้อมูลทางด้านรูปธรรมที่มองเห็นได้ นับได้หรือวัดได้ การศึกษาทางด้านจิตวิสัยนั้นเน้นการศึกษาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางด้านจิตวิทยา โดยสอบถามความรู้สึกและเจตคติต่อประสบการณ์ของบุคคลเกี่ยวกับชีวิต เช่น ความพึงพอใจในชีวิต ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ฯลฯ ตามสภาพความเป็นจริงของสังคมในขณะนั้นๆ

✓ สรุปคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของผู้วิจัย หมายถึง การมีสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี หรือการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในระหว่างศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยและนอกมหาวิทยาลัย โดยวัดได้จากความรู้สึกพึงพอใจของนักศึกษาที่เกิดจากการรับรู้ถึงสภาพทางด้านร่างกาย สภาพทางจิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม รวมไปถึงการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษา โดยผ่านการรับรู้และประเมินด้วยตนเอง

1.3 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

การมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นต้องประกอบด้วยปัจจัยซึ่งเป็นองค์ประกอบหลายประการที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องเกื้อกูล และสนับสนุนกันและกัน ซึ่งหากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งได้รับผลกระทบแล้วนั้นย่อมหมายถึง คุณภาพชีวิตบุคคลนั้นย่อมถูกบั่นทอนให้ด้อยคุณภาพหรือคุณภาพย่ำแย่ลงไปด้วย ปัจจัยที่มีความสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่านิยม จิตใจ ฯลฯ ปัจจัยต่างๆเหล่านี้ได้มีนักวิชาการต่าง

สาขาได้เสนอไว้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการมีคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ซึ่งก็มีส่วนแตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียด และเนื่องจากคุณภาพชีวิตในความหมายของนักวิชาการแต่ละสาขามีความแตกต่างกัน ตามการมองและการให้คุณค่าที่แตกต่างกัน องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตจึงย่อมจะแตกต่างกันไปตามการให้ความหมาย แม้ความหมายจะคล้ายคลึงกันก็ไม่ได้หมายความว่าองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตจะต้องคล้ายคลึงตามไปด้วย ดังที่จะเสนอต่อไปนี้

แคมป์เบล (Campbell. 1976 : 117-124) ได้แบ่งคุณภาพชีวิตออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. Domains of Life (ปัจจัยด้านการดำรงชีวิต) ได้แก่ งาน ชีวิตสมรส ที่อยู่ ชุมชน สุขภาพ และมาตรฐานคุณภาพชีวิต

2. Affective Quality of Life (ความรู้สึกต่อคุณภาพชีวิต) ได้แก่ ปัจจัยด้านความพึงพอใจ ความสำเร็จ ความผิดหวัง และความคับข้องใจในชีวิต

ทากาฮาชิ (Takahashi. 1979 : 2) นักวิชาการชาวญี่ปุ่น ผู้ซึ่งมาศึกษาคุณภาพชีวิตในประเทศไทย ได้แบ่งองค์ประกอบคุณภาพชีวิตออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.Objective Condition องค์ประกอบคุณภาพชีวิตอันเป็นสิ่งที่มองเห็นได้และสามารถวัดปริมาณได้

2.Subjective Attitude เป็นองค์ประกอบของเจตคติในเชิงจิตวิทยา ซึ่งแสดงถึงความพอใจทางร่างกาย และทางจิตใจ ที่มีต่อการได้รับองค์ประกอบด้าน Objective Condition

✓ ยูเนสโก (UNESCO. 1981 : 1) ได้ชี้ให้เห็นว่ามีปัจจัยหลายประการที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ได้แก่ อาหาร สุขภาพอนามัยและโภชนาการ การศึกษา สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ที่อยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐาน การมีงานทำ ค่านิยม ศาสนา จริยธรรม กฎหมาย และปัจจัยด้านจิตวิทยา

เฟอร์แรนส์ และพาวเวอร์ส (Ferrans & Power. 1985 : 15-21) ได้นำองค์ประกอบย่อยทางกาย ใจ อารมณ์ สังคม เหล่านี้มาสร้างเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต รวบรวมได้เป็น 4 หมวด คือ

1.หมวดเกี่ยวกับสุขภาพและหน้าที่ (Health and functioning subscale) ประกอบด้วย 13 ข้อความ คือ วิธีการรักษาสุขภาพ การได้รับบริการทางสุขภาพ การพึ่งตนเองทางด้านร่างกาย การผ่าตัดเปลี่ยนไต การเลิกรักษาด้วยไดอะไลซิส ชีวิตที่ยาวนาน เพศสัมพันธ์ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความเป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่น ความเครียด กิจกรรมในเวลาว่าง การเดินทาง และการเกษียณอายุ

2.หมวดเศรษฐกิจสังคม (Socioeconomic subscale) ประกอบด้วย 10 ข้อความ คือ เพื่อน การสนับสนุนด้านจิตใจ บ้าน เพื่อนบ้าน มาตรฐานของการมีชีวิต สถานภาพของบ้านเมือง การทำงาน / การไม่ได้ทำงาน การศึกษา และการเงินที่ไม่ต้องพึ่งผู้อื่น

3.หมวดทางด้านจิตใจ (Psychological subscale) ประกอบด้วย 7 ข้อความ คือ ความสงบสุขของจิตใจ ความศรัทธาในศาสนา จุดมุ่งหมายในชีวิต ความสุข ความพอใจในชีวิต รูปร่างหน้าตา และตนเอง

4.หมวดครอบครัว (Family subscale) ประกอบด้วย 4 ข้อความ คือ สุขภาพของสมาชิกในครอบครัว บุตร ความสุขในครอบครัวและคู่สมรส

ซ่าน (Zhan. 1992 : 796) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบคุณภาพชีวิตว่า ควรประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ ด้านความพึงพอใจในชีวิตในเรื่องต่างๆ ไปในการดำเนินชีวิต ด้านอัตมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองในด้านภาพลักษณ์ บุคลิก หน้าตาและควมมีคุณค่าในตนเอง ด้านสุขภาพและการทำงานของร่างกายในเรื่องการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การดูแลสุขภาพของตนเอง การออกกำลังกาย และด้านสังคมและเศรษฐกิจ เป็นความพึงพอใจเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษา และรายได้

โจฮัน กัลติง (ชิตชัย สนั่นเสียง. 2529 : 30 ; อ้างอิงจาก Galting) ได้จำแนกความจำเป็นพื้นฐานออกเป็นองค์ประกอบหลัก 2 ประการ คือ

1.องค์ประกอบที่มุ่งตอบสนองความจำเป็นด้านวัตถุ (Material components) ซึ่งแบ่งออกเป็นองค์ประกอบย่อยๆ คือ

1.1 ความจำเป็นด้านความมั่นคงปลอดภัย (Security needs) ซึ่งหมายถึง ความจำเป็นที่จะอยู่รอดในสังคมอย่างปลอดภัย หรือหลีกเลี่ยงการคุกคาม ประทุษร้ายทุกรูปแบบ

1.2 ความจำเป็นด้านสวัสดิการ (Welfare needs) หมายถึง ความจำเป็นด้านการดำรงชีวิตอยู่ด้วยวัตถุปัจจัยอย่างเพียงพอ หรือการหลีกเลี่ยงความทุกข์ร้อน องค์ประกอบนี้ได้แก่ อาหาร น้ำดื่ม น้ำใช้ อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และบริการทางการแพทย์ การศึกษา การคมนาคม การสื่อสาร รวมถึงความสะดวกสบายขั้นต่ำ เช่น เครื่องมือที่ช่วยประหยัดแรงงานทั้งหลาย เป็นต้น

2.องค์ประกอบที่ตอบสนองความจำเป็นทางด้านจิตใจ (Non-Material) สามารถแยกออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ

2.1ความจำเป็นด้านเอกลักษณ์ (Identity needs) หมายถึง ความจำเป็นในการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างใกล้ชิดและหลีกเลี่ยงการแปลกแยก (Alienation)

2.2ความจำเป็นทางด้านเสรีภาพ (Freedom needs) หมายถึง ความจำเป็นในการมีเสรีภาพในการเลือก การกระทำ หรือหลีกเลี่ยงการกดขี่ (Repression)

ทวิรัสมิ ธนาคม (2532 : 212-215) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบ และลักษณะต่างๆ ที่แสดงถึงสภาพของชีวิตที่ดำรงอยู่ด้วยดี ดังนี้

องค์ประกอบ หรือลักษณะของการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้แก่

1. มีสุขภาพดี มีพลานามัย
2. พึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ
3. มีอาหารที่มีคุณค่ากินและกินเป็น

4. มีที่อยู่อาศัย และที่ทำงานที่เหมาะสม ไม่แออัด สะอาด สะดวกสบายต่อการดำเนินชีวิตการทำงานและการเดินทาง

5. มีความปลอดภัยทั้งใจกาย
6. มีธรรมชาติแวดล้อมที่เกื้อกูล รื่นรมย์ สวยงาม
7. มีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เป็นสุข
8. มีสังคมที่มีสวัสดิการและบริการดี
9. มีสังคมที่อำนวยความสะดวกในการทำงานที่ตนถนัด
10. มีสังคมที่มีระเบียบวินัย มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม
11. อยู่ร่วมและทำงานร่วมกับคนอื่นได้
12. มีเวลาว่างเป็นของตนเอง และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
13. มีการศึกษา
14. มีวิจารณ์ญาณ รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา
15. มีจิตใจที่พัฒนา ประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรม
16. มีสุขภาพจิตดี มีความมั่นคงทางจิตใจ มีเจตคติดีงาม

นิพนธ์ พัวพงศกร (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ และเพ็ญจันทร์ ประดับมุข (บรรณาธิการ). 2535 : 99-100 ; อ้างอิงจาก นิพนธ์ พัวพงศกร. 2531) ได้ศึกษาความหมายของคำว่า คุณภาพชีวิต จากการศึกษารายงานทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ โดยคุณภาพชีวิต หมายถึงสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลในด้านร่างกายอารมณ์ สังคม ความคิด และจิตใจ เป็นวิถีชีวิต หรือความเป็นอยู่ในภาพรวมของประชากร ซึ่งมองผ่านด้านต่างๆ ได้ดังแสดงตามตาราง 1

ตาราง 1 ดัชนีบ่งชี้คุณภาพชีวิต

ด้านต่างๆ ของชีวิต	สิ่งที่ชี้บอกคุณภาพชีวิต
1. ด้านร่างกาย	อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย พลังงาน การออมทรัพย์ สิ่งอำนวยความสะดวกในครอบครัว และในการประกอบอาชีพ
2. ด้านอารมณ์	การพักผ่อนหย่อนใจที่มีคุณ มีประโยชน์ และความนิยมชมชอบในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความสัมพันธ์อบอุ่น ในครอบครัวและในชุมชน ความรัก และความเป็นเจ้าของที่มีต่อหมู่คณะ
3. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	ภาวะแวดล้อมที่บริสุทธิ์ สะอาดและเป็นระเบียบ ปราศจากมลภาวะในดิน น้ำ อากาศ และเสียง มีทรัพยากรที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต และการคมนาคมที่สะดวก

ตาราง 1 (ต่อ)

ด้านต่าง ๆ ของชีวิต	สิ่งที่ชี้นำคุณภาพชีวิต
4. สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม	โอกาสในการศึกษาและการประกอบอาชีพที่เท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ความปลอดภัยในชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน การปกครองที่ให้สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค ความเป็นธรรมด้านร่างกาย และสังคม ความร่วมมือร่วมใจในชุมชน ความเป็นระเบียบ มีวินัย ความเห็นอกเห็นใจ และค่านิยมที่สอดคล้องกับหลักธรรมในศาสนา
5. ด้านความคิด	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก ชีวิตและชุมชน การศึกษาวิชาชีพ ความสามารถในการป้องกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ของตัวเอง ครอบครัว และชุมชน เป็นที่ยอมรับในชุมชน การสร้างความสำเร็จด้วยตนเอง การยอมรับตัวเอง และการมีเป้าหมายในชีวิตที่เหมาะสม
6. ด้านจิตใจ	การมีคุณธรรมในส่วนตัว ความซื่อสัตย์สุจริต เมตตา กรุณา ช่วยเหลือ เกื้อกูล กตัญญู กตเวทิต์ ความจงรักภักดีต่อชาติ ความศรัทธาในศาสนา ความเสียสละ และการละเว้นจากอบายมุข ฯลฯ

ประภาพร จินันทุยา (2536 : ก-ข) จำแนกองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตเป็น 5 ด้าน คือ

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การรับรู้เกี่ยวกับความเพียงพอของรายได้และทรัพย์สิน
2. สุขภาพ ประกอบด้วย การรับรู้เกี่ยวกับภาวะสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ
3. สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อยู่แวดล้อมตน ซึ่งได้แก่ ญาติมิตร เพื่อนร่วมรุ่น สมาชิกในครอบครัว สถานที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ
4. การพึ่งพาตนเอง ประกอบด้วย การรับรู้เกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบผู้อื่น
5. การทำกิจกรรม ประกอบด้วย การรับรู้เกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมภายในและภายนอกครอบครัว และกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน

นิศารัตน์ ศิลปเดช (2540 : 85-86) สรุปไว้ว่า องค์ประกอบที่จะทำให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดี หรือมีลักษณะของชีวิตที่มีความสุข ความสมบูรณ์ และมีความพึงพอใจในการมีชีวิตได้อย่างแท้จริงนั้น จะต้องประกอบด้วยปัจจัยเหล่านี้เป็นพื้นฐาน คือ

1. ความสมบูรณ์ด้านร่างกายและสติปัญญา
2. ความสมบูรณ์ด้านจิตใจและอารมณ์
3. ความสมบูรณ์ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม
4. ความสมบูรณ์ด้านปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

เด็นแฮม (ชนากานต์ บุญชู. 2540 : 25 ; อ้างอิงจาก Denham. 1991 : 48) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม สุขภาพกายสุขภาพจิต บุคลิกภาพ และประวัติในอดีต

เบอร์เกอร์ และคณะ (พิมพ์จันทร์ ไชยกันทา. 2542 : 8 ; อ้างอิงจาก Berghorn. et al. 1981) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิต ว่าประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ บ้านที่อยู่อาศัยที่ดี อาหารที่มีคุณค่า การรักษาพยาบาล ค่าเสื้อผ้า การซื้อหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เป็นต้น
2. สุขภาพเป็นเหมือนวิถีทางหรือช่องทางที่จะนำบุคคลไปสู่ความสุข และความสำเร็จในชีวิต
3. สภาพแวดล้อม ทั้งด้านบุคคลและสังคม
4. การพึ่งพาตนเอง ในการทำกิจวัตรประจำวัน การทำกิจกรรมอื่น เช่น การทำงานที่มีรายได้ การเดินทางไปพบแพทย์เมื่อเจ็บป่วย
5. การทำกิจกรรม เช่น การร่วมกิจกรรมในสโมสร งานอดิเรก การอ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน เป็นต้น

✓ องค์การอนามัยโลก (สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ. 2540 : 18-19 ; อ้างอิงจาก The WHO Group. 1994. Quality of life assessment : International perspectives. p.41-57) ได้แบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านร่างกาย (Physical Domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคลซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงผลกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้เรื่องการนอนหลับและพักผ่อน ซึ่งการรับรู้เหล่านี้มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่าคุณไม่ต้องการยาต่างๆ หรือการรักษาทางการแพทย์อื่นๆ เป็นต้น

2. ด้านจิตใจ (Psychological Domain) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของตน การรับรู้ถึงความ

สามารถในการจัดการกับความเศร้า หรือกังวล การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ ของตน ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านจิตวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่นๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิต มีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationship) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าคุณได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศ หรือการมีเพศสัมพันธ์

4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าคุณได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่างๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสารหรือฝึกฝนทักษะต่างๆ การรับรู้ว่าคุณได้มีกิจกรรมสันทนาการและมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

✓ จากองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตที่กล่าวมา อาจสรุปได้ว่าองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตแบ่งได้เป็น 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ โดยที่องค์ประกอบทางด้านร่างกาย หรือเรียกว่าปัจจัยสี่เป็นสิ่งที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน ซึ่งบุคคลต้องการได้รับการตอบสนองในเบื้องต้น เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วจะมีความต้องการในด้านต่อไป คือ ด้านจิตใจ มีการพัฒนาความคิด จิตใจที่มีคุณธรรม ยึดมั่นในคำสอนทางศาสนา พัฒนาชีวิตไปสู่จุดหมายที่ต้องการได้ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตตามองค์การอนามัยโลก ที่ได้แบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือได้ว่าครอบคลุมคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

1.4 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต

เนื่องจากคุณภาพชีวิต เป็นแนวความคิดที่ซับซ้อนมาก แม้จะได้มีการศึกษาวิจัยมากมายเพื่อหาข้อสรุปชี้แจง และพยายามอธิบายความหมายและความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต แต่ก็ยังไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยเฉพาะการค้นหาคำตอบของปัญหาที่ว่า มีองค์ประกอบหรือปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน และองค์ประกอบเหล่านี้มีปฏิภานหรือมีอิทธิพลอย่างไรต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งพบว่าการศึกษเกี่ยวกับเรื่องนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการพิจารณาอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการศึกษาเพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องตามความต้องการและเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบที่เป็นเหตุเป็นผลในการอธิบายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตจึงได้มีการศึกษาโดยใช้กรอบทฤษฎีหรือกรอบความรู้

(Cognitive Framework) ของลาซารัส (ประภา รัตนเมธานนท์. 2532 : 15 ; อ้างอิงจาก Lazarus) มาเป็นแนวทางซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

ลาซารัสได้เสนอกรอบความรู้เกี่ยวกับบุคคล-สิ่งแวดล้อม (Cognitive Person Environment Framework) ภายใต้ข้อสันนิษฐานเดิมที่ว่ามนุษย์อยู่เหนือสิ่งแวดล้อมมาเป็นมนุษย์และสิ่งแวดล้อมมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และเสนอว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมนี้นำมาสู่ผลลัพธ์ของการปรับตัว ลาซารัสได้แบ่งกรอบความรู้นี้ออกเป็น 3 องค์ประกอบใหญ่ๆ คือ 1.สิ่งนำเข้าหรือสิ่งที่เกิดขึ้นก่อน (Input or Antecedents) 2.ตัวกลาง (Mediators) 3.ผลลัพธ์ (Outcomes) โดยมีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. สิ่งนำเข้าหรือสิ่งที่เกิดขึ้นก่อน คือ ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมที่มีต่อมนุษย์ และสัตว์ หรือองค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งมีผลกระทบต่อบุคคล ซึ่งประกอบด้วย

1.1 สิ่งแวดล้อมทางด้านร่างกาย (The physical environment) ได้แก่ สภาพอากาศ ภูมิประเทศ สิ่งที่เป็นธรรมชาติ และสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งประกอบขึ้นเป็นพื้นฐานที่ช่วยให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ได้

1.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม (The social environment) ได้แก่ สถาบันทางสังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

1.3 ลักษณะของประชากร (Population characteristics) ได้แก่ ตัวแปรทางด้านประชากร (Demographic variables)

1.4 ปัญหาที่บุคคลจะต้องปรับตัว โดยแบ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในชีวิตหรือเหตุการณ์ที่รุนแรง และเหตุการณ์ใดที่หรือเกิดซ้ำๆ เรื้อรังในสิ่งแวดล้อมซึ่งจะมีความสำคัญเมื่อส่งผลกระทบต่อบุคคล หรือภาวะนั้นทำลายความปกติสุขของเขา ดังนั้นตามความหมายนี้ การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายอันเนื่องมาจากความเจ็บป่วยจึงเป็นตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ลาซารัสยังเชื่อว่า ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมไม่ได้มีอิทธิพลต่อบุคคลหรือต่อผลลัพธ์ของการปรับตัวของบุคคลโดยอิสระ แต่ยังขึ้นกับกระบวนการแทรก (Intervening process) ซึ่งบุคคลประเมินจากผลกระทบของสิ่งแวดล้อม ซึ่งเรียกว่าตัวกลาง

2. ตัวกลาง ลาซารัสพิจารณาว่าตัวกลางนี้แสดงถึงความสัมพันธ์ของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อม หรือสิ่งแวดล้อมกับผลลัพธ์ของการปรับตัว ตัวกลางที่สำคัญที่สุดคือพื้นฐานทางบุคลิกภาพที่แตกต่างกันของบุคคลซึ่งได้แก่ ความคิด การรับรู้หรือกลไกการตระหนักรู้ (Awareness mechanism) ซึ่งบุคคลกลั่นกรองออกจากสิ่งแวดล้อมและอาจปรากฏออกมาทันทีหรือซ่อนเร้นอยู่ ซึ่งได้มีการโต้เถียงกันมากเกี่ยวกับการตัดสินใจหรือการประเมินสถานการณ์หรือเหตุการณ์ของบุคคล เมื่อรับรู้หรือตระหนักถึงสิ่งกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งการประเมินนี้เป็นวิธีที่บุคคลเข้าใจข้อมูลและให้ความสนใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตน การแสดงการรับรู้หรือการประเมินของบุคคลมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนและไม่

เหมือนกันอย่างสมบูรณ์จากช่วงเวลาหนึ่งสถานการณ์หนึ่ง และอีกประการหนึ่งเนื่องมาจากกระบวนการคิดของแต่ละบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้ผลักดันให้บุคคลเลือกและหาหนทางแก้ไขหรือควบคุมเหตุการณ์ที่คุกคามหรือทำลายซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ด้วย

3. ผลลัพธ์ ลาซาร์สกล่าวอย่างกว้างๆ ว่าผลลัพธ์คือความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการปรับตัว โดยธรรมชาติบุคคลจะมีแรงขับภายในที่จะไม่ยอมอยู่ภายใต้หรือเป็นเหยื่อของสิ่งแวดล้อม แต่จะค่อยๆ ประเมินความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องเพื่อหาสภาพที่เหมาะสมต่อความต้องการของตน บุคคลส่วนมากมีความสามารถในการปรับตัวและประสบความสำเร็จจากการใช้วิธีการต่างๆ แม้จะอยู่ในสถานการณ์ที่คุกคามชีวิตหรือความเจ็บป่วยที่ทำให้เสื่อมสมรรถภาพ ผลลัพธ์ที่ตั้งเป้าหมายไว้คือ การปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถ้าจะพิจารณาจากหลายๆ มิติ อาจมองว่าผลลัพธ์คือ สุขภาพร่างกาย หน้าที่ทางสังคม ขวัญกำลังใจ และความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งในการศึกษาผลลัพธ์ในความหมายของลาซาร์ส คือ คุณภาพชีวิต

1.5 ความสำคัญของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตนั้น ถือได้ว่ามีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและสังคม คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนด สร้างขึ้น และชวนชวนให้ได้มาด้วยตัวของมนุษย์เอง นอกจากนั้นยังเป็นเกณฑ์หรือมาตรฐาน ที่จะทำให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา บุคคลและครอบครัวที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้นในทุกๆ ด้านอยู่ตลอดเวลา เป็นต้นว่า ด้านการศึกษา อาชีพ รายได้ สุขภาพอนามัย คุณธรรม ฯลฯ ในลักษณะเช่นนี้เขาย่อมจะมีความสามารถในการปรับปรุงทั้งตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่าหรือประโยชน์สูงสุด ปัญหาต่างๆ ในสังคมก็จะลดลงหรือหมดไปได้ อาทิเช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ ส่วนประเทศที่มีประชากรไม่มีคุณภาพชีวิตจะประสบกับปัญหาความล่าช้าหรือความล้มเหลวในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อเสถียรภาพ ความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศด้วย ดังนั้นประเทศทั้งหลายจึงใช้ความพยายามกันอย่างเต็มที่ในการที่จะปรับปรุงพัฒนาประชากรที่ด้อยคุณภาพ ให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นจนถึงระดับมาตรฐานที่สังคมต้องการ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้บุคคลและสังคมเกิดความเจริญก้าวหน้า มีความสุขสมบูรณ์และเกิดความมั่นคงปลอดภัยไปพร้อมๆ กัน

นิคาร์ตัน ศิลปเดช (2540 : 66-67) กล่าวว่าไว้ว่า คุณภาพชีวิตมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมเป็นอย่างมาก โดยผู้ที่มีคุณภาพชีวิตจะช่วยให้ตนเองและสังคมเกิดลักษณะดังต่อไปนี้

1. บุคคลจะมีการดำรงชีวิตในแนวทางที่ดี ใช้วิธีการอันชอบธรรมในการสนองความต้องการในด้านต่างๆ ของตน โดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น

2. บุคคลจะมีการสร้างสรรค์ พัฒนา คิดปรับปรุงตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น อยู่เสมอ
3. บุคคลจะใช้ภูมิปัญญา เหตุผล และวิธีการแห่งสันติในการแก้ไขปัญหาต่างๆ
4. บุคคลจะมีการยอมรับในคุณค่าและความสำคัญของตนเอง ผู้อื่น สังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมจึงมีปัญหาและความขัดแย้งน้อย
5. บุคคลจะเป็นพื้นฐานของครอบครัวและสังคมที่มีความสงบสุข มีความเจริญก้าวหน้า มีเสถียรภาพ ความปลอดภัย ความเป็นปึกแผ่นมั่นคง และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

1.6 แนวคิดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต

1.6.1 แนวคิดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตในต่างประเทศ

การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมในระดับสากลนั้นมีจุดเริ่มจากการใช้เครื่องชี้วัดทางเศรษฐกิจคือ GNP per capita เป็นตัวชี้วัดการพัฒนา ซึ่งต่อมาเกิดคำถามว่าการวัดด้านเศรษฐกิจด้านเดียวคงไม่เพียงพอ ตั้งแต่ทศวรรษ 1960 จึงเริ่มมีการมองการพัฒนาในระดับกว้างขึ้นมุ่งที่ความเป็นดีอยู่ดีของสังคม โดยมองปัจเจกบุคคลและสังคมส่วนรวม

องค์กรระหว่างประเทศ คือ องค์การสหประชาชาติมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำในเรื่องนี้ โดยในช่วงทศวรรษที่ 1970 ได้จัดตั้ง มหาวิทยาลัยแห่งสหประชาชาติ (UNU) และจัดโปรแกรม “การพัฒนามนุษย์และสังคม” และริเริ่มโครงการที่ทำให้เกิดการพัฒนาเครื่องชี้วัดทางสังคมในระดับนานาชาติที่เป็นระบบมากขึ้น ต่อมาองค์การความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา OECD (Office of Economic Commission for Development) ได้พัฒนาเครื่องชี้วัดความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาเครื่องชี้วัดทางสังคมของประเทศต่างๆ

ก้าวที่สำคัญของการพัฒนาเครื่องชี้วัดคืองานของ UNDP ที่ได้จัดทำ “ดัชนีพัฒนามนุษย์” เริ่มในปี คศ.1989 และรายงานประจำปีฉบับแรก 1990 ได้รายงานการจัดอันดับประเทศต่างๆ ตามองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการของดัชนีพัฒนามนุษย์ คือการมีชีวิตที่ยืนยาว ความรู้ และมาตรฐานความเป็นอยู่ การรับรู้แนวคิดเรื่องคุณภาพชีวิตแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม แต่ก็มีการรับรู้ร่วมกันระดับหนึ่งว่า ความเป็นอยู่ที่ดีในสังคมหนึ่งๆ ไม่ควรถูกมองจากแง่เศรษฐกิจเท่านั้นแง่มุมอื่นควรได้รับการพิจารณา รวมถึงด้านที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย ตลอดจนความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกในสังคมนั้นๆ ดังตัวอย่างเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมของประเทศต่างๆ (อนุชาติ พวงสาส์ และอรทัย อาจอ่ำ. 2539 : 42-54)

1. การวัดความเป็นดีอยู่ดี ของ OECD (ชุตินา เลาหวิจิตรจันทร์. 2544 : 23 ; อ้างอิงจาก UNESCO. 1976) ได้วัดความเป็นอยู่ที่ดีของประเทศต่างๆ โดยศึกษาจาก 8 ด้านต่อไปนี้

1. สุขภาพ
2. การพัฒนาของปัจเจกบุคคลโดยการเรียนรู้
3. การจ้างงานและคุณภาพชีวิตการทำงาน
4. เวลาและการใช้เวลาว่าง
5. ความต้องการในเรื่องสินค้าและบริการต่างๆ
6. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (บ้าน ประชากร ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจาก

การจัดการสิ่งแวดล้อม)

7. ความปลอดภัยของบุคคลและการบริการกระบวนการยุติธรรม

(Administration justice)

8. โอกาสทางสังคมและความไม่เสมอภาค

2. เครื่องชี้วัดที่จัดทำเป็นแนวทางขององค์การสหประชาชาติ (United Nations "Guidelines") (ชุดิมา เลาหวิจิตรจันทร์. 2544 : 24 ; อ้างอิงจาก UN. 1990) ประเด็นทางสังคมที่จัดไว้เป็น "แนวทาง" เพื่อพัฒนาเครื่องชี้วัดมีดังต่อไปนี้

1. ประชาชน
2. การตั้งครอบครัว และครัวเรือน
3. การเรียนรู้และบริการทางสังคม
4. กิจกรรมเพื่อการมีรายได้และกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
5. การกระจายรายได้ การบริโภค และการออม
6. ความมั่นคงทางสังคมและบริการด้านสวัสดิการ
7. สุขภาพ บริการด้านสุขภาพ และการใช้บริการสุขภาพ
8. ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม
9. ระเบียบสังคมและความปลอดภัย

3. เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (ชุดิมา เลาหวิจิตรจันทร์. 2544 : 24 ; อ้างอิงจาก UN. 1990) ประกอบด้วยเครื่องชี้วัด 9 หมวดใหญ่ (45 ตัวชี้วัดย่อย) ดังต่อไปนี้

1. สุขภาพอนามัย
2. ที่อยู่อาศัย
3. สิ่งแวดล้อม
4. การศึกษา
5. ความปลอดภัยของสาธารณะ
6. วัฒนธรรม
7. การจ้างงานและชีวิตการทำงาน
8. รายได้

9. สถิติการสังคม

1.6.2 แนวคิดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตในประเทศ

ประเทศไทยมีการนำเอาแนวคิดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) (ความจำเป็นพื้นฐาน - Basic minimum needs) มาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทาง รูปแบบ และเทคนิค วิธีการพัฒนาด้านสังคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยวิธีที่มีการวาดภาพว่าในสังคมที่พึงประสงค์ของประชาชนไทยนั้น ประชาชนควรมีมาตรฐานชีวิตต่ำสุดอย่างไร เพื่อให้มีความเป็นอยู่อย่างปกติสุขตามสมควรในช่วงเวลาหนึ่ง (อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ. 2539 : 151)

ความเป็นมา

ปี 2528 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบโครงการป้อนรณรงค์คุณภาพชีวิต และประกาศให้มีป้อนรณรงค์คุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ (ปราช.) (พ.ศ.2528-2530) โดยใช้เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน 8 หมวด 32 ตัวชี้วัด เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดคุณภาพชีวิตของคนไทยว่าอย่างน้อยควรมีคุณภาพชีวิตในเรื่องอะไรบ้าง และควรมีระดับความเป็นอยู่ไม่ต่ำกว่าระดับใดในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ

ปี 2531 คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) มีมติให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มอบโครงการป้อนรณรงค์ ให้กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินงานต่อภายใต้ชื่องานว่า งานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท (พชช.)" ซึ่งตั้งแต่ปี 2533 เป็นต้นมา มีการจัดเก็บ ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล จปฐ. ทุกครัวเรือนทั่วประเทศเป็นประจำทุกปี

ปี 2535 มีการปรับปรุงเครื่องชี้วัด จปฐ. เป็น 9 หมวด 37 ตัวชี้วัด เพื่อใช้เก็บข้อมูลในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539)

ปี 2540 มีการปรับปรุงเครื่องชี้วัด จปฐ. เป็น 8 หมวด 39 ตัวชี้วัด เพื่อใช้เก็บข้อมูลในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. 2543 : 1-4) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

หมวดที่ 1 สุขภาพดี (ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดี) มีตัวชี้วัด คือ

1. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอด และฉีดวัคซีนครบ
2. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการทำคลอด และการดูแลหลังคลอด
3. หญิงตั้งครรภ์ได้กินอาหารอย่างเหมาะสม และเพียงพอซึ่งมีผลทำให้เด็กแรก

เกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม

4. เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 4 เดือนแรกติดต่อกัน

5. เด็กต่ำกว่า 1 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ
6. เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ
7. เด็กอายุ 6 - 15 ปี ได้กินอาหารถูกต้องครบถ้วน
8. เด็กอายุ 6 - 12 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ
9. ครวเรือนไม่กินอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่ไม่ทำให้สุกด้วยความร้อน
10. ครวเรือนมีการบริโภคเกลือไอโอดีน
11. ครวเรือนได้กินอาหารควบคุมที่มีตรา อย.
12. ครวเรือนมีความรู้ในการใช้ยาที่ถูกต้องเหมาะสม

หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย (ประชาชนมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม) ตัวชี้วัด คือ

13. ครวเรือนมีที่อยู่อาศัยที่มีสภาพคงทนถาวรอย่างน้อย 5 ปี
14. ครวเรือนมีและใช้ส้วมถูกหลักสุขาภิบาล
15. ครวเรือนมีน้ำสะอาดบริโภคเพียงพอตลอดปี 5 ลิตรต่อคนต่อวัน
16. ครวเรือนจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ
17. ครวเรือนไม่ถูกรบกวนจากเสียง ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง กลิ่นเหม็นหรือมลพิษทางอากาศ น้ำเสีย ขยะ และสารพิษ

หมวดที่ 3 ศึกษาถ้วนทั่ว (ประชาชนเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต) มีตัวชี้วัด คือ

18. เด็กอายุ 2 - 5 ปี ได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง
19. เด็กที่มีอายุครบตามเกณฑ์ได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ
20. เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับได้เข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
21. เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับและไม่ได้ศึกษาต่อได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพต่าง ๆ
22. คนในครวเรือนอายุ 14 - 50 ปี อ่านและเขียนภาษาไทยได้
23. ครวเรือนได้รับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง
24. ครวเรือนมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

หมวดที่ 4 ครอบครัวสุขสบาย มีตัวชี้วัด คือ

25. คู่สมรสที่ภรรยาอายุ 15 - 44 ปี ใช้บริการคุมกำเนิด
26. ครอบครัวมีความอบอุ่น

27. ครั้วเรือนมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ และมีการป้องกัน

28. ครั้วเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

หมวดที่ 5 รายได้มาก (ประชาชนมีการประกอบอาชีพ และมีรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิต) มีตัวชี้วัดคือ

29. ครั้วเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาทต่อปี

หมวดที่ 6 อายกร่วมพัฒนา (ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่และกำหนดชีวิตของตนเอง และชุมชน) มีตัวชี้วัด คือ

30. ครั้วเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล

31. คนในครั้วเรือนไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

32. ครั้วเรือนได้เข้าร่วมกิจกรรมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ

หมวดที่ 7 พาสู่คุณธรรม (ประชาชนมีการพัฒนาจิตใจของตนเองได้ดีขึ้น) มีตัวชี้วัด คือ

33. ครั้วเรือนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง

34. คนในครั้วเรือนไม่ติดสุรา

35. คนในครั้วเรือนไม่ติดบุหรี่

36. ครั้วเรือนเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณี ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

37. คนสูงอายุ และคนพิการได้รับการดูแล

หมวดที่ 8 บำรุงสิ่งแวดล้อม (ประชาชนมีจิตสำนึกและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) มีตัวชี้วัด คือ

38. ครั้วเรือนได้ร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

39. ครั้วเรือนได้ร่วมทำกิจกรรมการป้องกัน และควบคุมสิ่งแวดล้อม

แนวคิดความจำเป็นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร 8 ประการ โดยมีเป้าหมายภายในปี พ.ศ.2544 (ชุดิมา เลาหวิจิตรจันทร์. 2544 : 22 ; อ้างอิงจาก เกษียร นพรัตน์. 2539 : 31) มีสาระดังนี้

1. ประชาชนได้กินอาหารถูกสุขลักษณะและเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย
2. ประชาชนมีที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
3. ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
4. ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

5. ประชาชนมีการผลิต หรือจัดหาอาหารอย่างเพียงพอแก่การดำรงชีวิต
6. ครอบครัวสามารถควบคุมช่วงเวลา และจำนวนของการมีบุตรได้ตามต้องการ
7. ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่และกำหนดวิถีชีวิตของ

ตนเอง

8. ประชาชนมีการพัฒนาจิตใจดีขึ้น

1.7 การวัดคุณภาพชีวิต

การวัดคุณภาพชีวิตขึ้นอยู่กับแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการศึกษาแต่ละเรื่อง ในปัจจุบันการศึกษาเพื่อวัดคุณภาพชีวิต มีดังนี้

สปิทเซอร์ และคณะ (Spitzer, et al. 1981 : 585-597) กล่าวสรุปเครื่องมือในการวัดคุณภาพชีวิตที่ดี ควรจะประกอบด้วยหลักการ 10 ประการ ดังนี้

1. ข้อความสั้น เข้าใจง่าย และนำไปใช้ได้สะดวก
2. ครอบคลุมองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตแต่ละด้าน
3. เนื้อหาสอดคล้องกับกลุ่มชนนั้นๆ
4. ควรเป็นปริมาณที่วัดได้
5. ควรจะสามารถนำไปใช้ได้หลายสถานการณ์ โดยไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับ อายุ เพศ อาชีพ และชนิดของโรคที่ป่วย
6. ควรได้รับการตรวจสอบความเชื่อมั่นก่อนนำไปใช้
7. ต้องเป็นที่ยอมรับของผู้ทรงคุณวุฒิ
8. ควรไวต่อการเปลี่ยนแปลงในภาวะต่างๆ ของผู้ถูกวัด
9. ควรจะแสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างเด่นชัดในกลุ่มผู้ถูกวัด
10. มีเหตุผลที่ดี

ซ่าน (Zhan. 1992 : 759-800) ได้ให้แนวทางในการประเมินคุณภาพชีวิตว่าควรประเมินทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และให้ครอบคลุมโครงสร้าง 4 ด้าน คือ

1. ด้านความพึงพอใจในชีวิต (Life satisfaction) เป็นสิ่งที่บุคคลรับรู้ถึงสิ่งที่ตนครอบครองอยู่ ระหว่างความปรารถนาที่ตั้งไว้และความสำเร็จที่ได้รับ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้จากอิทธิพลของปัจจัยภายนอก ได้แก่ ภูมิหลังของแต่ละบุคคล ลักษณะเฉพาะ สิ่งแวดล้อมและภาวะสุขภาพ

2. ด้านอัตมโนทัศน์ (Self – concept) เป็นความเชื่อและความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเองในช่วงเวลาหนึ่งจากการรับรู้ปฏิบัติกริยาและพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเอง รวมถึงความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และภาพลักษณ์ของตนเองด้วย

3. ด้านสุขภาพและการทำงานของร่างกาย (Health and functioning) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม สุขภาพจะสะท้อนให้เห็นคุณภาพชีวิตได้ทั้งเชิงวัตถุวิสัยและจิตวิสัยซึ่งมิได้ประเมินทางคลินิกเท่านั้น ยังประเมินการรับรู้สุขภาพของบุคคล สิ่งที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพ ความสัมพันธ์กับครอบครัว สังคม และภาวะทางด้านร่างกาย

4. ด้านสังคม และเศรษฐกิจ (Social – economic factors) สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมถูกกำหนดออกมาเป็นมาตรฐานทางสังคม ได้ 3 ประการ คือ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินคุณภาพของชีวิตเชิงวัตถุวิสัย

มีเบอร์ก (Meeberg. 1993 : 36-37) ได้ให้แนวทางในการประเมินคุณภาพชีวิตโดยอาศัยตัวบ่งชี้ที่จำแนกได้ 2 ประเภท คือ

1. ตัวบ่งชี้ด้านวัตถุวิสัย (Objective indicators) เป็นข้อมูลที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ รายได้ อาชีพ การศึกษา และหน้าที่ด้านร่างกาย

2. ตัวบ่งชี้ด้านจิตวิสัย (Subjective indicators) เป็นการประเมินข้อมูลด้านจิตวิทยา ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิต ความสุข และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

✓ สำหรับชนิดของเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต แฟรงค์ และสตอมบอร์ก (ศิริรัตน์ จันทรแสงรัตน์. 2537 : 38 ; อ้างอิงจาก Frank and Stromborg. 1992) เสนอว่าเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตมี 3 ชนิด คือ

1. เครื่องมือรวบรวมข้อมูลแบบปรนัยที่ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ และเป็นเครื่องมือที่ประเมินบุคคลโดยผู้อื่น โดยประเมินในรูปคะแนน (Objective scales yielding quantitative data) ได้แก่ QL-Index ของ Spitzer , et al.

2. เครื่องมือรวบรวมข้อมูลแบบปรนัยที่ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ และเป็นเครื่องมือที่ประเมินบุคคลโดยตนเอง โดยประเมินในรูปคะแนน (Objective scales yielding quantitative data) ได้แก่ Ferrans and Power Quality of Life Index

3. เครื่องมือรวบรวมข้อมูลแบบอัตนัยที่ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ และเป็นเครื่องมือที่ประเมินบุคคลโดยตนเอง โดยประเมินในรูปการบรรยาย (Subjective scales yielding qualitative data) ได้แก่ Health Survey ของ Stromberg และ Wright

ส่วนประเด็นในการเลือกใช้เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต แฟรงค์ และสตอมบอร์ก (ศิริรัตน์ จันทรแสงรัตน์. 2537 : 39 ; อ้างอิงจาก Frank & Stromborg. 1992) ได้กล่าวไว้ 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ควรเลือกใช้เครื่องมือชนิดเดียว (Single instrument) หรือเครื่องมือหลายชนิด (multiple instrument) เกี่ยวกับประเด็นนี้ เฟรดเซอร์ และบูลพิทท์ (ศิริรัตน์ จันทรแสงรัตน์. 2537 : 39 ; อ้างอิงจาก Fletcher & Bulpitt. 1985) กล่าวว่า เครื่องมือหลายชนิดมีข้อจำกัดในเรื่องความเป็นไปได้ของการใช้ การออกแบบ ค่าใช้จ่าย ต้องอาศัยบุคลากรหลายสาขา เวลาที่ผู้ถูกวิจัยใช้ตอบ

ประเด็นที่ 2 ควรเก็บข้อมูลเชิงปริมาณหรือข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยที่เครื่องมือวัดเชิงคุณภาพ จะเป็นการอภิปรายเฉพาะเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อโรคและการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตโดยรวมของบุคคล ตรงกันข้ามเครื่องมือวัดเชิงปริมาณจะประเมินคุณภาพชีวิตโดยใช้คะแนนรวม

ประเด็นที่ 3 ควรใช้เครื่องมือวัดเชิงรูปธรรม (Objective instrument) หรือเชิงนามธรรม (Subjective instrument) การวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่ผ่านมานิยมศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโดยที่มสุขภาพเป็นผู้ประเมินมากกว่าที่จะให้ผู้ป่วยประเมินตนเอง ซึ่งการวัดโดยเครื่องมือที่ประเมินบุคคลโดยผู้อื่นในรูปคะแนนนั้น ได้รับคำวิจารณ์ว่าเป็นวิธีประเมินคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมน้อยที่สุด

ประเด็นที่ 4 ควรเลือกใช้มิติทางรูปธรรมของคุณภาพชีวิต (Objective Dimension of Quality of Life) หรือมิติทางนามธรรมของคุณภาพชีวิต (Subjective Dimension of Quality of Life) จากการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคไตระยะสุดท้ายของ อีวานส์ และคณะ (ศิริรัตน์ จันทรแสงรัตน์, 2537 : 39 ; อ้างอิงจาก Evans, 1985) ได้ใช้ตัวชี้วัดทางนามธรรม (Subjective indicators) ในเรื่องของความสุข ผลกระทบต่อจิตใจและความพึงพอใจ ส่วนตัวชี้วัดทางรูปธรรม (Objective indicators) ได้แก่ ความเสื่อมของหน้าที่และความสามารถในการทำงาน ในปี 1977 รัฐบาลอเมริกันได้รายงานเกี่ยวกับตัวชี้วัดทางสังคม ดังนี้ ตัวชี้วัดทางรูปธรรม ได้แก่ ระดับของรายได้ อัตราการทำผิดทางอาญา รายได้ครอบครัว ดรรชนีภาวะสุขภาพ และอัตราการเกิดอุบัติเหตุ ส่วนตัวชี้วัดทางนามธรรม ได้แก่ ความพึงพอใจในที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ และโอกาสในการสนทนากัน ซึ่งเครื่องมือส่วนใหญ่มักให้การวัดทางนามธรรม มีรายละเอียดและเป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตของบุคคล

โดยสรุปการเลือกใช้เครื่องมือจะขึ้นกับเป้าหมายของการวิจัย และการพิจารณาความเกี่ยวพันในทางปฏิบัติ เช่น ความเป็นไปได้ของทรัพยากรที่จะทำโดยวิธีวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงคุณภาพหรือเชิงปริมาณ ความอดทนของกลุ่มตัวอย่างกับการใช้เครื่องมือที่ต้องใช้เวลานานมาก ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เครื่องมือชนิดเดียว (Single instrument) โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประเมินตนเอง เพื่อป้องกันปัญหาความเป็นไปได้ยากดังกล่าว

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต ผู้วิจัยมีความเห็นว่าองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตตามองค์การอนามัยโลกนั้น ถือได้ว่ามีองค์ประกอบที่ครอบคลุมคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย องค์ประกอบด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกมาเป็นแนวทางในการศึกษา และแนวทางในการสร้างเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของนักศึกษา

2.1 คุณลักษณะและธรรมชาติของนักศึกษา

การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาในระดับที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะช่วงของการศึกษาจะครอบคลุมตั้งแต่การเริ่มต้นเป็นผู้ใหญ่และช่วงของการพัฒนาการเป็นผู้ใหญ่ จนถึงช่วงที่เป็นผู้ใหญ่เต็มที่ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2527 : 39) ในวัยที่กำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่บุคคลในวัยนี้มักจะมีอารมณ์อ่อนไหว ในขณะเดียวกันก็มีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น อยากทดลองสิ่งแปลกใหม่ มีความคิดคำนึงค่อนข้างเผื่อง และพร้อมที่จะยอมรับอุดมการณ์ที่ตนเชื่อถือในทางจิตวิทยา บุคคลในวัยนี้เป็นวัยที่กำลังแสวงหาเอกลักษณ์ (Identity) ของตนโดยเฉพาะ นักศึกษาที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้น มีความหลากหลายแตกต่างกัน ดังนั้นหากอาจารย์ผู้สอน และผู้บริหารมหาวิทยาลัย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนักศึกษา ความรู้ดังกล่าว ก็จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของการเรียนการสอน

นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไป มีอายุตั้งแต่ 17 – 22 ปี มีลักษณะของวัยรุ่นตอนปลายร่วมกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งมีลักษณะเด่น คือ ต้องการเป็นอิสระ และเป็นตัวของตัวเอง ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ แต่ในขณะเดียวกันก็มีความลังเลใจ เพราะฉะนั้นจึงต้องการผู้ใหญ่ที่เข้าใจและเป็นที่ปรึกษาที่ดี

คอฟแมน (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2528 ; อ้างอิงจาก Joseph Kauffman) ได้ประมวลลักษณะนักศึกษามหาวิทยาลัยไว้ 6 ลักษณะ ดังนี้

1. ผู้ที่เข้ามาแสวงหาความรู้และมุ่งมั่นตกลงปลงใจในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งเขามีความเชื่อในศาสตร์นั้นๆ เขาอยากให้เห็นความสัมพันธ์กับชีวิตจิตใจของวิชาที่เรียน แต่มักจะผิดหวัง เพราะไม่ได้พบเช่นนั้น
2. ต้องการแสวงหาความมั่นคงทางสังคม (Social Security) เพราะบางครั้งเมื่อเข้ามาในมหาวิทยาลัยก็เกิดความรู้สึกเหมือนคนหลงทาง การที่เข้ามาในมหาวิทยาลัยเพราะเขานึกที่จะเห็นที่ที่ทำให้เขาได้คลายความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางบ้าน พยายามหาทางคิดห่างทางบ้าน โดยต้องการอิสระ จึงต้องการคนที่ช่วยสนองความต้องการทางจิต หากคนที่ถูกใจเป็นเพื่อน
3. เป็นคนมีอุดมคติและใจดีแต่บางครั้งสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยก็ทำลายอุดมคติเขาเสีย เขาอยากที่จะช่วยคนอื่น และสนใจปัญหาของสังคม ซึ่งในด้านนี้มหาวิทยาลัยจะไม่ได้นึกถึงหรือเห็นความต้องการของเขา จึงไม่ได้คอยช่วยจัดประสบการณ์ หรือเปิดโอกาสให้เขาได้ทดลองทำงานที่ใช้วิชาการที่เรียนอยู่ในห้องเรียนกับชีวิตประจำวัน
4. มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน แต่เพราะว่ามีสิ่งยั่วยุรอบด้านที่ผลักดันให้หันเหทิศทางไปทางอื่น กิจกรรมต่างๆ สนุกสนานกว่า ไม่ต้องกังวล เดือดเนื้อร้อนใจ และได้รับการบีบคั้นจากการเรียน นักศึกษาบางคนอาจตั้งความหวังในการเรียนระดับอุดมศึกษาไว้สูงมากเมื่อเข้ามาศึกษาแล้วไม่เป็นตามที่คาดหวังก็รู้สึกเสียใจและผิดหวังมาก จึงต้องหันความสนใจไปสู่

ด้านอื่นๆ ซึ่งบางครั้งอาจจะนำไปสู่ปัญหาการเล่นการพนัน การติดยาเสพติด ซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อตัวเอง สังคม และประเทศชาติ

5. ต้องการค้นพบตัวเอง (Seek for self-identification) ความเป็นตัวของตัวเอง แต่ส่วนใหญ่จะไม่พอใจในความปรารถนาและทุกสิ่งในตัวเองนัก นอกจากนี้การเรียนในระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาบางประเภทไม่ได้ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้ค้นพบความสามารถของตนเอง บางครั้งทำให้นักศึกษาเข้าใจผิดคิดว่าตนเองโง่มาก เพราะเพียงสาเหตุจากการสอบไล่ตกเพียง 1 วิชา เท่านั้น จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถพัฒนาความสามารถด้านอื่นๆ ขึ้นมาได้เลย

6. มีความขัดแย้ง และมีความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการบริหาร ลักษณะของนักศึกษาในด้านนี้อาจเปลี่ยนไปในบางมหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของมหาวิทยาลัยบ้าง (To participate in decision making) โดยการมีนักศึกษาตัวแทนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจะทำให้เขาได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องขึ้นเพราะเขาเชื่อว่าผู้แทนของเขาต้องมีความภักดีต่อกลุ่ม

2.2 ประเภทของนิสิตนักศึกษา

เนื่องจากนักศึกษาแต่ละคนที่เข้ามาในสถาบันอุดมศึกษามีความแตกต่างกันทั้งลักษณะ บุคลิกภาพ อารมณ์ ความสามารถ และความมุ่งหมายในการเข้าศึกษา จึงได้มีผู้ศึกษาลักษณะนิสิตนักศึกษา และได้จัดแบ่งประเภทไว้ในหลายรูปแบบ ดังนี้

คลีลา และโทรว์ (ประกอบ คูปรัดน์. 2530 : 189-190 ; อ้างอิงจาก citing Clark and Trow.1996) ได้จำแนกประเภทของนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาตามลักษณะที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมของนักศึกษาในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย เป็น 4 กลุ่มวัฒนธรรมย่อย ดังนี้

1. กลุ่มวิชาการ (Academic Subculture) นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้เห็นว่าชีวิตในมหาวิทยาลัยต้องเป็นไปเพื่อการเรียน สนใจอยู่กับวิชาการ การทำรายงาน ผลการเรียน และความคาดหวังที่จะได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ชีวิตของนิสิตนักศึกษากลุ่มนี้จะผูกพันกับห้องเรียน ห้องสมุด และสถาบันของตนเอง

2. กลุ่มก้าวหน้า (Non-conformist Subculture) เป็นกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่สงสัยและไม่เชื่อในค่านิยม และแบบแผนพฤติกรรมที่เป็นอยู่ มีความคิดเป็นอิสระของตนเอง สนใจเรื่องปัญหา ข้อเสนอเกี่ยวกับสังคม และถือว่าสังคมมีความสำคัญมากกว่าสถาบันของตนเอง

3. กลุ่มกิจกรรม (Collegiate Subculture) นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้ไม่สนใจการเรียนและตำราเรียน รวมทั้งไม่สนใจเรื่องปัญหาสังคมหรือการเมือง เป็นพวกที่มีความสนุกสนานกับบรรยากาศของสถาบัน ทำตัวจรรโลงรักภักดี และปฏิบัติสอดคล้องกับความต้องการของสถาบันชอบเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา สันทนาการ ชอบการรวมกลุ่ม และมีความผูกพันกับสถาบันสูง

4. กลุ่มอาชีพ (Vocational Subculture) นิสิตนักศึกษาในกลุ่มนี้มีความเห็นว่า การเรียนในมหาวิทยาลัยเป็นการฝึกฝนทางอาชีพ มุ่งฝึกตนเองเพื่อจะได้ออกไปประกอบอาชีพไม่สนใจกับกิจกรรมทุกประเภท ยกเว้นกิจกรรมที่มีรายได้ และไม่ผูกพันกับสถาบันมากนัก

สำหรับลักษณะการใช้ชีวิตของนักศึกษาในประเทศไทยนั้น อาจแบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม ซึ่งเพิ่มขึ้นจากรูปแบบของตลาด และโทรว อีกกลุ่มหนึ่งซึ่งอาจเรียกว่า กลุ่มเฉื่อยชา นักศึกษากลุ่มนี้เป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดในสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง ลักษณะการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนักศึกษากลุ่มนี้ คือมีลักษณะที่เฉื่อยชาต่อการเรียน ไม่ค่อยจะสนใจเข้าห้องเรียน ไม่สนใจศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมแต่อยากได้คะแนน จึงเป็นการเรียนเพื่อให้ได้ปริญญาเพื่อเอาไปเป็นใบเบิกทางในการประกอบอาชีพ เพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจ และสังคมของตนเอง ส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง บางครั้งก็เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาประเภทที่ตนสนใจบ้าง บางครั้งก็ใช้เวลาเที่ยวเตร่กับเพื่อนฝูงบ้าง

ทองเรียน อมรัชกุล (2525 : 39-40) ได้แบ่งนิสิตนักศึกษาออกเป็น 3 พวก คือ

1. พวกเรียนอย่างเดียว นักศึกษาพวกนี้จะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับการศึกษาเล่าเรียน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมนิตแต่ประการใด มักจะอยู่ในห้องสมุดตลอดเวลา การศึกษาในมหาวิทยาลัยสำหรับนักศึกษากลุ่มนี้คือ การอุทิศตนให้ตำราและคำสอนของครูอาจารย์

2. พวกที่ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับกิจกรรม นักศึกษาพวกนี้จะเข้าไปเป็นผู้นำต่างๆ ในองค์กรและชมรมของนักศึกษา นักศึกษาพวกนี้จะคิดว่าการศึกษาเล่าเรียนที่แท้จริงไม่ใช่อยู่ในตำรา และการสอนของครูอาจารย์ แต่จะเกิดจากการที่ตนมีประสบการณ์ด้วยตนเอง

3. พวกที่เดินทางสายกลาง คือ ทั้งศึกษาเล่าเรียนจากตำรา จากคำสอนของครูอาจารย์และเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของนักศึกษา

นิวคอมบ์ และคนอื่นๆ (สุชาติ มัสโอตี. 2528 : 19 ; อ้างอิงจาก Newcomb and others.n.d.) ได้ศึกษาชนิดและวัฒนธรรมย่อยของนักศึกษา โดยได้จำแนกนักศึกษาออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. พวกที่มีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Individualists) นักศึกษาพวกนี้พิจารณาว่าตนเองมีสติปัญญาสูงมีทุกสิ่งทุกอย่างเหนือผู้อื่นโดยทั่วไปแล้วยึดถือความคิดของตนเอง มีความคิดเป็นเสรีนิยม มีศิลปะ คิดว่าตนเองมีความแตกต่างจากคนอื่น ไม่สนใจใคร มีเหตุผลเป็นของตนเอง ซึ่งอาจไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ทำอะไรตามความพอใจของตนเอง มีความสามารถสูง และมองคนอื่นว่าโง่กว่าตน มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นตัวของตัวเอง

2. พวกศึกษิต (The Scholars) นักศึกษาพวกนี้เป็นพวกที่มีความเป็นเอกัตบุคลต่ำ คือ ไม่กล้าทำอะไรเป็นตัวของตัวเอง มีสติปัญญาสูง ฉลาด สนใจกับการเรียนรู้และการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม เป็นคนมีเหตุผล รู้จักวิเคราะห์ แต่เป็นคนที่สังคมแคบ และมีเพื่อนน้อย

3. พวกไม่มีระบบระเบียบ (The Wild Ones) นักศึกษาพวกนี้มีความเป็นตัวของตัวเองสูง แต่ไม่ค่อยฉลาด มีความเป็นอิสระ ต่อต้านอนุรักษนิยม ไม่ชอบทำงานหนัก ทำอะไร

ตามความพอใจ ไม่สนใจวิชาการ ไม่มีระเบียบ สนใจแต่ความสนุกสนาน ชอบงานรื่นเริง ทำตนเด่นอยู่เสมอ และเป็นคนหลงตัวเอง

4. พวกฝักใฝ่ในการเมือง (Political Activist) นักศึกษาพวกนี้มีวิญญานของนักปฏิรูป (Civic-minded Reformist) ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการเมืองในระดับมหาวิทยาลัยหรือการเมืองในระดับประเทศ สนใจงานสาธารณประโยชน์ การติดต่อประชากร (Public Affairs) และชอบการปกป้องสิทธิมนุษยชน

5. พวกกลุ่มสังคม (Social group) นักศึกษาพวกนี้มีความเป็นตัวของตัวเองต่ำ มีสติปัญญาต่ำ สนใจแต่เฉพาะเรื่องของสังคม ความสนุกสนาน ไม่สนใจงานวิชาการ และชอบการมีนัดกับเพื่อนต่างเพศ

6. พวกผู้นำ (Leaders) นักศึกษาพวกนี้สนใจเรื่องการบริหารของสถาบันที่ตนเองศึกษาอยู่สนใจการบริหารองค์การนักศึกษา (Student Government) และมักจะเข้าไปมีตำแหน่งในองค์การหรือกลุ่มนักศึกษา ลักษณะที่เห็นได้ชัด คือ เป็นผู้รอบรู้ และชอบจัดการในกิจการทั้งปวง

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 54-55) ได้แบ่งประเภทของนิสิตนักศึกษาตามระดับสติปัญญา เป็น 4 ประเภท คือ

1. ประเภทเฉลียวฉลาดและไว นักศึกษาประเภทนี้มีความมั่นใจในตนเองสูง มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียน ชอบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทั้งโดยการอ่านและฟังการอภิปรายทางวิชาการ มีความสนใจทุกอย่าง เรียนรู้ได้เร็ว ในการเรียนการสอนเพียงแต่อาจารย์บอกถึง หัวข้อก็สามารถเข้าใจเนื้อหาวิชา และสามารถอธิบายเนื้อหาในหัวข้อต่างๆ นั้นได้เป็นอย่างดี นักศึกษาประเภทนี้มีเพียงร้อยละ 5 ของนักศึกษาทั้งหมด

2. ประเภทฉลาด นักศึกษาประเภทนี้มีความพร้อมในการศึกษา มีความคิดเชิงเหตุผลดีสามารถเรียนได้ดีทุกวิชา เมื่ออาจารย์บอกถึงหัวข้อที่จะสอน และอธิบายเพิ่มเติมเพียงเล็กน้อยก็เข้าใจสาระที่สอนได้เป็นอย่างดี นักศึกษาประเภทนี้มีเพียงร้อยละ 15 ของนักศึกษาทั้งหมด

3. ประเภทปานกลาง นักศึกษาประเภทนี้มีความพร้อมบางประการ เช่น ความพร้อมด้านพื้นฐานความรู้ แต่ไม่พร้อมเรื่องการเงิน หรือมีความพร้อมเรื่องการเงิน แต่ไม่พร้อมเรื่องวิชาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ไม่เข้าใจวิธีการจดคำบรรยาย โดยจับประเด็นไม่เป็น ขาดการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง หรือบางกรณีก็ขาดความพร้อมด้านพื้นฐานความรู้ ตั้งแต่การเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษามาแล้ว นักศึกษาประเภทนี้อาจารย์จำเป็นต้องบอกหัวข้อที่จะสอน อธิบายสาระแต่ละหัวข้ออย่างชัดเจน พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ นักศึกษาประเภทนี้มีประมาณร้อยละ 70 ของนักศึกษาทั้งหมด

4. ประเภทอ่อน นักศึกษาประเภทนี้เรียนค่อนข้างช้า อาจารย์จำเป็นต้องบอกถึงหัวข้อที่จะสอน และอธิบายเนื้อหา ในแต่ละหัวข้ออย่างชัดเจนพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ และ

อธิบายซ้ำๆ หลายครั้ง บอกเหตุผลที่สอนและประโยชน์ที่ได้จากการเรียน รวมทั้งให้ทำแบบฝึกหัดประกอบ นักศึกษากลุ่มนี้ส่วนใหญ่มักจะเข้าเรียนสม่ำเสมอ แต่ไม่เคยสอบได้คะแนนดี นักศึกษาประเภทนี้มีประมาณร้อยละ 10 ของนักศึกษาทั้งหมด

แอสติน (Astin .1993 : 105-128) ได้ศึกษาเพื่อจัดกลุ่มนิสิตนักศึกษา โดยพิจารณาแยกประเภทของนิสิตนักศึกษาตามลักษณะบุคลิกภาพ ความสนใจ ค่านิยมและพฤติกรรม แอสตินมีความเห็นว่า การจัดประเภทของนิสิตนักศึกษาสามารถกระทำได้โดยอาศัยบุคลิก ลักษณะส่วนบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งนี้ด้วยการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยม ความเชื่อมั่นโน้ตชนเกี่ยวกับตนเอง ความคาดหวังในชีวิตอนาคต และพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาเป็นเกณฑ์ศึกษาจะจำแนกนิสิตนักศึกษาออกเป็น 8 ประเภท คือ

1. ประเภทนักวิชาการ (The Scholar) เป็นนิสิตนักศึกษาประเภทที่สนใจวิชาการสูง มีศักดิ์ศรี (Self-esteem) สูง มีการตั้งเป้าหมายการศึกษาไว้สูงสุดถึงระดับปริญญาเอก มักจะมาจากครอบครัวที่มีการศึกษาสูง บิดามารดาส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นวิศวกร นักวิทยาศาสตร์ อาจารย์ในมหาวิทยาลัย เป็นต้น นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้มักจะมีอายุน้อยกว่าเพื่อนๆ เพราะเรียนเร็วมาตั้งแต่เด็ก ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้สอนพิเศษ (Tutor) ในชั้นเรียน และเลือกเรียนในสาขาวิชาคณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ ส่วนสาขาวิชาที่ไม่เลือกเรียน ได้แก่ สาขาศุทธิกิจ และสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

2. ประเภทนักกิจกรรม (The Social Activist) คือ นิสิตนักศึกษาที่ให้ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมสูง ชอบเข้าร่วมกิจกรรมสังคม มีการแสดงออกถึงการรักษาสติของตน (Assertive) และมีการช่วยเหลือสังคมโดยใช้วิธีทางการเมือง ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ครอบครัวมีรายได้ปานกลาง สาขาวิชาที่นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้เลือกเรียนเป็นทางด้านจิตวิทยา สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ กฎหมาย สังคมสงเคราะห์ หรือสาขาการต่างประเทศ เป็นต้น การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยนิสิตนักศึกษาในกลุ่มนี้ชอบคุย หรืออภิปรายเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคม เข้าร่วมในการประท้วง เป็นสมาชิกชมรมวัฒนธรรม และค่ายอาสาสมัคร เมื่อมีโอกาสได้เลือกศึกษาวิชาเลือกอิสระ จะสนใจเรียนเกี่ยวกับเรื่องสตรีศึกษา ประวัติศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ มีความสามารถทางการคิดวิจารณ์และมักได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนนิสิตนักศึกษาในองค์การนิสิตนักศึกษา

3. ประเภทศิลปิน (The Artist) นิสิตนักศึกษาประเภทนี้สนใจและมีความสามารถพิเศษเกี่ยวกับศิลปะ ชอบสร้างสรรค์งานศิลปะ หรือแต่งคำประพันธ์ แสดงละคร ฟ้อนรำ เป็นต้น นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีการศึกษาสูง ที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองส่งเสริมให้ลูกได้สัมผัสกับงานศิลปะสาขาต่างๆ นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้จึงได้รับรางวัลทางศิลปะ หรือมีผลงานการประพันธ์ที่ได้รับการตีพิมพ์ลงในหนังสือต่างๆ เป็นนักดนตรีในวงดุริยางค์ของโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนั้นนิสิตนักศึกษากลุ่มนี้ไม่สนใจเล่นกีฬา สาขาวิชาที่เลือกเรียนเป็นสาขาวิชาเกี่ยวกับศิลปะ ดนตรี วารสารศาสตร์ อักษรศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ และจะไม่ชอบเรียน

ทางกฎหมาย หรือบัญชี มีการเข้ากลุ่มอภิปรายปัญหาสังคม และการเมืองไม่บ่อยครั้งนัก และจะเลือกเรียนวิชาเลือกเสรีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ หรือร่วมการทัศนศึกษาในต่างประเทศ

4. ประเภทผู้แสวงหาความสุขสบาย (The Hedonist) นิสิตนักศึกษาประเภทนี้ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยผลการเรียนที่ต่ำกว่ากลุ่มอื่น มีรายงานความประพฤติระหว่างเรียนในระดับมัธยมศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการไม่ทำการบ้าน ขาดเรียนบ่อย บิดามารดาของนิสิตนักศึกษาในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับปานกลาง การใช้ชีวิตในขณะเป็นนิสิตนักศึกษาชอบดื่มสุรา สูบบุหรี่ เที่ยวกลางคืน บางคนอาจสูบบุหรี่ด้วย สาขาวิชาที่นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เลือกเรียนเป็นสาขาวิชาสายอาชีพ เช่น เลขานุการ ธุรกิจ ไม่สนใจการศึกษาต่อขั้นสูง และไม่เลือกเรียนวิชาการทหาร ชอบร่วมในการประท้วงสถาบัน เข้าสังคมและงานเลี้ยงสังสรรค์ แต่ไม่ชอบเข้าห้องสมุด ผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ

5. ประเภทผู้นำ (The Leader) นิสิตนักศึกษาประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เป็นผู้ที่ได้รับความนิยมนยกย่องทั้งในกลุ่มเพื่อนฝูง อาจารย์ และเพศตรงข้าม มีความมั่นใจในตนเองสูง มีความสามารถในการเป็นผู้นำและการพูดต่อสาธารณชน เป็นคนเปิดเผย ชอบสังคม ชอบอาสา เป็นตัวแทนในองค์กรนิสิตนักศึกษา บิดามารดาเป็นผู้มีการศึกษาสูง ประวัติของนิสิตนักศึกษาประเภทนี้ในช่วงเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ได้รับการรางวัลด้านการกล่าวสุนทรพจน์และโต้วาที ได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธานนิสิตนักศึกษา และได้รับรางวัลจากการเล่นกีฬา สาขาวิชาที่เลือกเรียนจะเป็นวิชากฎหมาย วิชาการทหาร เมื่อมีเวลาว่างนิสิตนักศึกษาประเภทนี้จะเล่นกีฬา ทำงานในองค์กรนิสิตนักศึกษา และเข้าร่วมเลี้ยงสังสรรค์ ในด้านอารมณ์ นิสิต นักศึกษากลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่จะมีความรู้สึกซึมเศร้า หรือต้องการลาออกจากมหาวิทยาลัย น้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ และมีรายงานว่ามีความพึงพอใจในประสบการณ์ชีวิตในขณะที่เป็นนิสิตนักศึกษาอยู่

6. ประเภทผู้รักษาน้ำหน้า (Status Striver) นิสิตนักศึกษาประเภทนี้ ให้ความสำคัญกับค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตทุกด้าน เป็นผู้ที่มีมุ่งมั่น รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนจนสำเร็จ ชอบแสดงออกถึงความสามารถในการเป็นผู้บริหาร และมีน้ำใจต่อผู้อื่น มีฐานะทางการเงินดี ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนให้เป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ (Authority) มีส่วนในการร่วมแรงร่วมใจและร่วมสมทบทุน (Contribute) เพื่อสาขาวิชาที่เรียน นอกจากนั้นจะมีลักษณะที่สังเกตได้อย่างชัดเจนว่า เป็นพวกที่ให้ความสนใจอย่างมากต่อเงินทอง อำนาจ และสถานภาพบางคนอาจได้สมญาว่า เป็นประเภทวัตถุนิยม บิดามารดาไม่ค่อยได้รับการศึกษาสูงนัก เมื่อเทียบกับนิสิตนักศึกษาประเภทอื่น เมื่อพิจารณาผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่านิสิตนักศึกษาประเภทนี้มีคะแนนต่ำ สาขาที่เลือกเรียนเป็นสาขาการบัญชี ธุรกิจ ส่วนสาขาวิชาที่ไม่สนใจเลือก

เรียน คือ ภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ การใช้ชีวิตของนิสิตนักศึกษาในกลุ่มนี้ใช้เวลาส่วนใหญ่ร่วมในงานเลี้ยงสังสรรค์ ดูโทรทัศน์ และส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

7. ประเภทผู้ไม่ยึดมั่น (Uncommitted Student) นิสิตนักศึกษาในกลุ่มนี้มีลักษณะเฉพาะเกี่ยวกับความคาดหวังเพื่ออนาคตของตนเอง คือ คาดหวังว่าตนเองจะเปลี่ยนสาขาวิชาที่เรียน อาจมีการลาหยุดพักการเรียนชั่วคราว หรืออาจลาออกกลางคัน หรือขอย้ายไปเรียนที่สถาบันอื่น บางคนอาจถึงกับเปลี่ยนอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ความสัมพันธ์กับเพื่อน อาจารย์และสถาบันจึงอยู่ในลักษณะที่ผิวเผินมาก นิสิตนักศึกษาประเภทนี้มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับปานกลาง หรือเป็นกลุ่มที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันมากกว่ากลุ่มอื่น ผลการเรียนจะอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีรายงานว่าส่งงานไม่ทันตามกำหนดเสมอ รู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน แต่จะสนใจเรียนภาษาต่างประเทศ และร่วมกิจกรรมนันทนาการนานาชาติ การเลือกสาขาวิชาเรียนเลือกเรียนโดยไม่ได้ตั้งใจ และต้องใช้เวลาในการตัดสินใจอยู่นาน

8. ประเภทผู้ไม่สังกัดประเภทใด (No Type) เป็นนิสิตนักศึกษาประเภทที่ไม่สามารถจัดเข้ากลุ่มใดๆ ได้ มีจำนวนร้อยละ 39 ของนิสิตนักศึกษาทั้งหมด ครอบครัวของนักศึกษาประเภทนี้มีประวัติการศึกษา ตลอดจนฐานะเศรษฐกิจต่ำกว่ากลุ่มอื่น มีประวัติการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในกลุ่มอ่อน มีเป้าหมายในชีวิตโดยเฉพาะระดับการศึกษาสูงสุดที่มุ่งหวังต่ำกว่านิสิตนักศึกษาในกลุ่มอื่น ยกเว้นประเภทผู้แสวงหาความสุขสบาย ในขณะที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาสนใจร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือโครงการฝึกผู้นำน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ ไม่ค่อยทำการบ้าน หรือทบทวนวิชากับเพื่อนๆ ไม่ชอบพูดคุยกับอาจารย์ ไม่ชอบร่วมกิจกรรมประเพณี หรืออภิปรายเกี่ยวกับการเมืองหรือปัญหาสังคม

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของนักศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่านักศึกษา นั้นมีอยู่ด้วยกันหลายประเภท และมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจำแนกคุณลักษณะของนักศึกษาควรที่จะจำแนกจากคุณลักษณะและพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงของนักศึกษา ตามแนวของปัทมวรรณ อ่วมศรี ซึ่งได้แบ่งคุณลักษณะของนักศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ และคุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม เนื่องจากคุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยพัฒนานิสิตนักศึกษาและบัณฑิตให้มีความรู้อย่างกว้างขวางทันโลก ซึ่งความรู้นี้จะป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ตนเองและสังคมได้ ส่วนคุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ และคุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคมก็ถือว่ามี ความสำคัญต่อบุคคลและครอบครัวหรือสังคมใกล้เคียง ผู้ที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์ หรือขาดทักษะทางสังคมในการติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นนั้น นอกจากตนเองจะมีความสุข ที่เกิดจากการแสดงอารมณ์มากเกินไป หรือระงับอารมณ์มากเกินไปแล้ว ยังทำให้เกิดความเครียด มองโลกในแง่ร้าย การมีอารมณ์ไม่แจ่มใสและไม่มั่นคง เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อสังคมใกล้เคียง

ด้วย ซึ่งคุณลักษณะของนักศึกษาทั้ง 3 ด้านนั้นถือได้ว่าครอบคลุมในทุกด้านของคุณลักษณะของนักศึกษา ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา และเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

3.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่มีความสำคัญต่อการปลูกฝังลักษณะบุคลิกภาพให้แก่บุตรทั้งที่เป็นไปด้วยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม เนื่องจากพ่อแม่เป็นผู้ใกล้ชิดเด็กตั้งแต่แรกเกิด ดังที่ฟรอยด์ (อรชума พุ่มสวัสดิ์. 2539 : 21 ; อ้างอิงจาก Freud. 1970 : 44-46) เจ้าของทฤษฎีจิตวิเคราะห์ได้กล่าวถึง พัฒนาการบุคลิกภาพของเด็กว่า จะพัฒนาขึ้นใน 5 ขวบแรกของชีวิต หลังจากนั้นเป็นเพียงการเพิ่มพูนรายละเอียดปลีกย่อยจากโครงสร้างพื้นฐานเดิม นอกจากนี้ฟรอยด์ (อรชума พุ่มสวัสดิ์. 2539 : 21 ; อ้างอิงจาก Freud. 1949 : 26-29) กล่าวว่า “เด็กคือบิดาของมนุษยชาติ” (Child is father of man) ทั้งนี้ต้องเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตและจะเป็นผู้ให้กำเนิดเด็กรุ่นต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้นครอบครัวซึ่งเป็นสังคมหน่วยแรกของเด็กจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการของเด็กตั้งแต่แรกเริ่มและวัยต่อมา เพราะหน้าที่ที่สำคัญของครอบครัว คือ การอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อให้บุตรของตนเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งผลผลิตของการอบรมเลี้ยงดูนี้จะเป็นเสมือนฐานรองรับบทบาทอื่นๆ ต่อไป (จรรยา สุวรรณทัต. 2523 : 52-57)

การอบรมเลี้ยงดูมิใช่ให้แต่เพียงความสุขทางกาย อันได้แก่ปัจจัยสี่เท่านั้น แต่สิ่งสำคัญนอกเหนือจากนี้คือ การให้ความรัก ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่ ซึ่งเป็นความสุขทางกายและเป็นสิ่งที่เด็กต้องการมาก การให้ความรักแก่เด็กจะต้องเป็นความรักที่มีเหตุผลและจริงใจ การแสดงความรักลูกด้วยการตามใจ ให้ทุกอย่างที่คิดว่าลูกต้องการจะทำให้เด็กไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่สามารถทำอะไรได้ด้วยตนเอง ในทางตรงกันข้ามเด็กที่ไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่น จากพ่อแม่จะเกิดความรู้สึกเหมือนถูกทอดทิ้ง นอกจากความรัก ความอบอุ่นแล้ว พ่อแม่ยังต้องให้การยอมรับ และความเข้าใจในตัวลูกอีกด้วย เพราะจะช่วยให้เด็กมีความสุขและปรับตัวได้ดี แต่ถ้าเด็กไม่ได้รับการยอมรับและความเข้าใจก็จะทำให้เด็กรู้สึกอ้างว้าง ว่าเหงาขาดความสุข และปรับตัวได้ยาก นอกจากนี้ยังอาจแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมเพื่อเรียกร้องความสนใจ (ทัศนีย์ ฮาซาไนน์ 2519 : 57-62)

การอบรมเลี้ยงดู เป็นความหมายรวมของคำว่า อบรม และเลี้ยงดู ซึ่งรติชน พียรยสัท (2543 : 60-61) ได้ให้ความหมายของคำว่า การอบรมเลี้ยงดูไว้ โดยแบ่งความหมายออกเป็น 2 ส่วน คือ การอบรม และการเลี้ยงดู

การอบรมหมายถึง การแนะนำสั่งสอนให้ความรู้ ให้แนวคิดแนวปฏิบัติถ่ายทอดบุคลิกภาพ ค่านิยม ตลอดจนการทำตัวเป็นตัวอย่างในเรื่องต่างๆ ให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

การเลี้ยงดู หมายถึง การดูแลในเรื่องอาหาร ดูแลสุขภาพ ดูแลความเป็นอยู่ เพื่อสนองความต้องการของเด็ก เลี้ยงดูส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามวัยอันเหมาะสม

การอบรมเลี้ยงดูจึงหมายรวมถึง การแนะนำสั่งสอน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก เลี้ยงดูส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน ทั้งนี้ยังมีนักวิชาการไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้อีก ดังนี้

รอลลินส์ และโทมัส (ทวีชัย วิริยะโกศล. 2541 : 18 – 19 ; อ้างอิงจาก Rollins and Thomas. 1975 : 38-60) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูบุตรของผู้ปกครอง (parental nurturance) ว่าหมายถึง พฤติกรรมที่เห็นชัดเจนที่ผู้ปกครองกระทำต่อบุตร เช่น การชมเชย การยินยอม การให้กำลังใจ การช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การแสดงออกซึ่งความรักใคร่ที่ผู้ปกครองมีต่อบุตร

วันเพ็ญ พิศาลพงษ์ และคณะ (2526 : 8 – 10) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูว่า หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยบิดามารดา และบุคคลอื่นๆ ปฏิบัติต่อเด็ก เพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กทั้งกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี และยังมีการแนะนำสั่งสอนและฝึกอบรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528 : 3) ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งทางด้านความรู้สึกและอารมณ์ของผู้กระทำ ตลอดจนเป็นแนวทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถจะให้รางวัลและลงโทษเด็กได้ นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสให้เด็กได้ดูแบบอย่างการกระทำของผู้เลี้ยงดูตนด้วย

อุทัยวรรณ บัวผัน (2530 : 6) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้ หมายถึง วิธี การอบรมที่พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อกับเด็ก และเรียกร้องให้เด็กปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก อันเป็นแนวทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถให้รางวัลหรือลงโทษตามการกระทำต่างๆ ของเด็กได้ นอกจากนี้เด็กยังมีโอกาสเฝ้าสังเกตลักษณะและการกระทำต่างๆ ของผู้เลี้ยงดู ทำให้เด็กเลียนแบบผู้เลี้ยงดูได้

งามดา วนินทานนท์ (2534 : 121) ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นการกระทำในกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมเพื่อขัดเกลา และหล่อหลอมให้สมาชิกใหม่ของสังคมมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมเป็นไปตามที่สังคมปรารถนา

พวงเล็ก วรกุล (2538 : 9) ได้สรุปความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้ หมายถึง การเอาใจใส่ดูแลและการจัดกิจกรรมตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านที่ส่งเสริมพัฒนาการต่างๆ ด้านเพื่อให้เกิดความพร้อมในการเรียน

มะลิ อุดมภาพ (2538 : 6) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้ หมายถึง วิธีการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองได้ปฏิบัติต่อบุตรทั้งวาจาและกิริยาท่าทางในลักษณะของการอบรมสั่งสอน ดูแลเอาใจใส่ ชื่นแนะ ให้อาหาร และลงโทษ เรื่องการศึกษาเล่าเรียน การแต่งกาย การคบเพื่อน การทำงานบ้าน การรักษาเวลา การรักษาความสะอาด การใช้จ่ายเงิน การใช้เวลาว่าง สุขภาพ และมารยาททั่วไป

อรชมา พุ่มสวัสดิ์ (2539 : 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อวัยรุ่นทั้งทางตรง ทางอ้อม ทั้งทางวาจาและการกระทำ ทำให้วัยรุ่นได้รับรู้ทั้งความรู้สึกและการกระทำดังกล่าว

พัชรี มะแสงสม (2544 : 37) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อบุตรทั้งทางวาจา และการกระทำ

ธีราพร กุลนันทน์ (2544 : 50) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูหมายถึง การกระทำของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ชนาธิป ชินะนาวัน (2545 : 34) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้ หมายถึง สภาพที่เด็กได้รับการปฏิบัติจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ซึ่งรวมทั้งการสั่งสอน ให้อาหาร และลงโทษ

จากความหมายของการอบรมเลี้ยงดูที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการอบรมที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองได้ประพฤติปฏิบัติต่อนักศึกษาทั้งทางวาจา และการกระทำ ซึ่งเป็นการแสดงให้นักศึกษาเห็นถึงความรู้สึก และอารมณ์ของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

3.2 รูปแบบหรือลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

ด้วยเหตุที่การอบรมเลี้ยงดูเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการสร้างและพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก จึงมีผู้ทำการศึกษาค้นคว้า และวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูในแง่ต่างๆ ไว้มากซึ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูนั้นมีลักษณะเฉพาะต่างกัน อาจแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท ตามลักษณะและการปฏิบัติต่อบุตร รวมทั้งในการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้น แต่ละครอบครัวมีวิถีทางและรูปแบบในการอบรมเลี้ยงดู มีทัศนคติในการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อ ค่านิยม สภาพแวดล้อม และความเอื้ออำนวยในด้านต่างๆ จึงได้มีผู้จำแนกรูปแบบหรือลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู ไว้หลากหลาย ดังนี้

พัมรอยด์ (Pumroy. 1966 : 73-78) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยแบ่งออกเป็น 4 แบบ ตามลักษณะของบิดามารดา ดังนี้

1. บิดามารดาร์กและปล่อยบุตรจนเหลือ (Over-Permissive Parents) บิดามารดาให้ความรักตามใจบุตรเกินสมควร บังคับบุตรไม่ได้ บุตรไม่ได้รับการฝึกให้ยากคิดในสิ่งที่แปลกใหม่ ไม่ได้รับการฝึกให้รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบ บิดามารดามักจะให้ของแก่บุตร หรือพาไปเที่ยวบ่อยๆ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

2. บิดามารดาประเภทเข้มงวด (Authoritarian Parents) บิดามารดาจะอบรมเลี้ยงดูให้บุตรเชื่อฟังตนอย่างเคร่งครัด วางกฎเกณฑ์ให้บุตรปฏิบัติตาม ซึ่งถ้าบุตรฝ่าฝืนจะถูกลงโทษอย่างยุติธรรมและสมเหตุผล บิดามารดาประเภทนี้มักจะกระตุ้นบุตรให้มีความสามารถเกิน ธรรมชาติ และยังชอบเร่งรัดบุตรให้พัฒนาไปเร็วกว่าอายุ

3. บิดามารดาประเภทไม่ยอมรับบุตร (Ignoring Parents) บิดามารดาประเภทนี้จะทำตัวเป็นศัตรูกับบุตรอย่างเปิดเผย แสดงความโกรธเกลียดบุตรออกมาในรูปของการควบคุมบังคับและการลงโทษ ซึ่งเป็นการปฏิบัติต่อบุตรตามความรู้สึกทางลบของบิดามารดาที่มีต่อบุตร มากกว่าที่จะเกี่ยวกับการกระทำผิดของบุตรเอง ทั้งยังคิดว่าบุตรของตนไม่มีความสามารถ

4. บิดามารดาประเภทปกป้องคุ้มครองบุตร (Over Protective Parents) บิดามารดาประเภทนี้จะให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบคอยสอดส่องดูแลไม่ให้บุตรต้องอยู่ในภาวะเสี่ยงต่ออันตราย ไม่เปิดโอกาสให้บุตรกระทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย เพราะกลัวบุตรจะลำบากหรือได้รับอันตราย

บัมไรด์ (Baumrind. 1975 : 270-285) ได้อธิบายถึงการอบรมเลี้ยงดูแต่ละรูปแบบไว้ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม (Authoritarian) เป็นการที่พ่อแม่ใช้อำนาจในการอบรมเลี้ยงดูให้เด็กทำตามความต้องการของตน ไม่มีการปรึกษาหารือกับเด็ก แสดงความไม่พอใจ ยอมรับเด็กน้อย ไม่ไว้วางใจ ห่วงเหิน ให้ความอบอุ่นน้อยและลงโทษในระดับสูง

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ควบคุมสูง ให้ทำตามที่พ่อแม่ต้องการ แต่มีการยอมรับในตัวเด็กสูงเช่นกัน มีการให้ความรัก ความอบอุ่น และให้เหตุผล

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ (Permissiveness) เป็นการอบรมที่พ่อแม่ยอมรับเด็กมาก ให้ความอบอุ่นแต่ไม่มีการประเมิณเด็ก ควบคุมเด็กน้อย ปล่อยให้เด็กเป็นไปตามที่เด็กต้องการ

จอห์น กาเบรียล (อรชุนา พุ่มสวัสดิ์. 2539 : 24 ; อ้างอิงจาก Gabriel : 188-193) กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา 5 แบบดังนี้

1. บิดามารดาที่แสดงความเป็นเจ้าของมากเกินไป (Over-Possessive Parents) บิดามารดาประเภทนี้ ให้ความรักความคุ้มครอง และตามใจบุตรเกินไป ซึ่งมักเป็นบิดามารดาที่สูญเสียความรัก จึงชดเชยสิ่งที่ขาดไป เช่น บิดามารดาที่มีอายุมากมีบุตรคนเดียว หรือบิดามารดาที่ขาดความรักในวัยเด็ก

2. บิดามารดาที่ไม่ยอมรับบุตร (Rejective Parents) บิดามารดาประเภทนี้ จะแสดงการไม่ยอมรับบุตรอย่างชัดเจน ไม่สนใจสวัสดิภาพของบุตร ไม่สนใจพัฒนาการทางร่างกายและสังคมของบุตร ซึ่งบิดามารดาประเภทนี้จะมีพฤติกรรมตรงกันข้ามกับบิดามารดาที่แสดงความเป็นเจ้าของมากเกินไป

3. บิดามารดาแบบอิตาเลียน (Authoritarian Parents) บิดามารดาประเภทนี้ ควบคุมบุตรมาก ไม่ค่อยให้ความอบอุ่น ต้องการให้บุตรเชื่อฟังอยู่ในระเบียบและคำสั่ง

4. บิดามารดาที่ยอมบุตร (Over-Permissive Parents) บิดามารดาประเภทนี้จะปล่อยให้บุตรทำอะไรตามใจชอบ ให้บุตรมากเกินไปจนจำเป็น ซึ่งการยอมตามบุตรแบบนี้เป็นเพราะบิดามารดาไม่กล้าห้าม

5. บิดามารดาแบบประชาธิปไตย (Democratic Parents) บิดามารดาประเภทนี้จะให้อิสระแก่บุตรในการแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้บุตรมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย ให้ความอบอุ่น ความรัก แสดงความเห็นอกเห็นใจบุตรในโอกาสที่เหมาะสม

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1978 : 402-403) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic disciplinary techniques) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูบุตรที่รู้สึกว่าเป็นบิดามารดาปฏิบัติตนอย่างยุติธรรม บิดามารดามีความอดทน ไม่ตามใจและเข้มงวดจนเกินไป ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของบุตร ให้ความร่วมมือแก่บุตรตามโอกาสอันควร

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (Authoritarian disciplinary techniques) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูบุตรที่รู้สึกว่าเป็นบิดามารดาก้าวท้าวเรื่องส่วนตัวของตน ทำให้ตนเองรู้สึกผิดเมื่อแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ถูกบังคับให้ทำตามความต้องการของบิดามารดา และบิดาใช้คำพูดที่ทำให้ตนเองรู้สึกอับอาย

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Permissive disciplinary techniques) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าตนเองได้รับการเอาอกเอาใจ ตามใจ และไม่ได้รับคำแนะนำช่วยเหลือ เอาใจใส่จากบิดามารดาเท่าที่ควร

ไซมอนด์ (สวอน สุทธิเลิศอรุณ. 2543 : 33-35 ; อ้างอิงจาก Symond. 1970 : 221-228) ได้สรุปการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กไว้หลายประการ ดังนี้

1. พ่อแม่ที่ปล่อยละเลยบุตร บุตรจะมีลักษณะเป็นคนก้าวร้าว เจ้าคิดเจ้าแค้น ชอบพูดปด ลักเล็กขโมยน้อย หนีโรงเรียน

2. พ่อแม่ที่ประคบประหงมบุตรเกินไป บุตรจะมีลักษณะเป็นคนไม่ให้ความร่วมมือ ฟุ้งตนเองไม่ได้ ต้องพึ่งผู้อื่นอยู่เสมอ

3. พ่อแม่ที่อำนาจเหนือบุตร บุตรจะเป็นคนเจ้าระเบียบ สุภาพเรียบร้อยอยู่ในโอวาท สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี ว่างนอนสงน่าย สงบเสงี่ยม การตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจ ขาดความคิดริเริ่ม

4. พ่อแม่ที่ยอมจำนนต่อบุตร บุตรจะขาดความรับผิดชอบ เห็นแก่ตัว ไม่อยู่ในโอวาท ดื้อดึงเอาแต่ใจตัวเอง

แอลเดอร์ (เพ็ญทิพย์ ชัยพัฒน์. 2525 : 18 ; อ้างอิงจาก Elder. 150-155) ได้อธิบายถึงลักษณะการเป็นพ่อแม่ในแบบต่าง ๆ ไว้ 7 แบบ ซึ่งมีตั้งแต่เคร่งครัดมากที่สุดไปจนถึงชนิดปล่อยปละละเลยมากที่สุดไว้ ดังนี้

1. แบบเผด็จการ (Autocratic) พ่อแม่กุมอำนาจทุกอย่าง ลูกไม่มีสิทธิแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเลย ไม่มีโอกาสตัดสินใจใด ๆ แม้แต่เรื่องส่วนตัว

2. แบบอำนาจนิยม (Authoritarian) เด็กวัยรุ่นอาจแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะได้บ้าง แต่การตัดสินใจขั้นสุดท้ายยังขึ้นอยู่กับพ่อแม่

3. แบบประชาธิปไตย (Democratic) มีการศึกษาและถกปัญหากันอย่างอิสระระหว่างพ่อแม่กับลูก ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของลูกๆ และลูกอาจตัดสินใจบางอย่างได้ แต่การตัดสินใจจะต้องขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของพ่อแม่ด้วย ซึ่งก็หมายความว่า พ่อแม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของลูกด้วย

4. แบบเสมอภาค (Equalitarian) ในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของลูก การตัดสินใจต่างๆ พ่อ แม่ ลูก มีความเสมอภาคกัน แสร์ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

5. แบบตามใจ (Permissive) การตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาหรือพฤติกรรมต่างๆ ของลูก สามารถตัดสินใจปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีอิสระ แต่คำแนะนำของพ่อแม่ยังได้รับความเคารพเชื่อฟังอยู่มาก

6. แบบปล่อยตัวตามสบาย (Laissez-faire) ลูกสามารถทำอะไรก็ได้โดยมีอิสระเสรีโดยไม่จำเป็นต้องฟังคำแนะนำจากพ่อแม่ ลูกมีอำนาจในการตัดสินใจบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับตัวเองได้ ซึ่งพ่อแม่จะไม่มาเกี่ยวข้องด้วย

7. แบบปล่อยปละละเลย (Ignoring) พ่อแม่ไม่สนใจว่าลูกจะอย่างไร หรือมีความสนใจมากน้อย ไม่สนใจพยายามชักจูงพฤติกรรมลูกเลย

โรเจอร์ (Rogers Dorothy. 1972 : 117) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ประเภทประชาธิปไตย (Democracy) เป็นวิธีการที่บิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูบุตร แล้วบุตรมีความรู้สึกที่ตนเองได้รับการปฏิบัติจากบิดามารดาด้วยความยุติธรรม บิดามารดาไม่มีความอดทนไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป บิดามารดายอมรับความสามารถและความคิดของเด็กและยังให้ความร่วมมือในโอกาสอันสมควรอีกด้วย

2. ประเภทปล่อยปละละเลย (Rejection) เป็นการอบรมเลี้ยงดูชนิดที่บิดามารดาปล่อยบุตรให้ทำอะไรๆ ตามใจตนเองโดยที่บิดามารดาไม่เอาใจใส่แนะนำช่วยเหลือ และบุตรมีความรู้สึกที่ตนถูกเกลียดชัง

3. ประเภทให้ความคุ้มครองมากเกินไป (Over-Protection) เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบที่บิดามารดาคอยคุ้มครองป้องกันภัย และให้ความช่วยเหลือตลอดเวลา ทำให้บุตรมีความรู้สึกที่ตนเองไม่ได้รับความสะดวก ไม่ให้กระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ

วันเพ็ญ พิศาลพงษ์ และคณะ (2526 : 8-10) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดู ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาทางด้านร่างกายหรือการที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวส่งเสริมความเจริญเติบโต ความแข็งแรงของร่างกาย

2. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคม หรือการที่ผู้ใหญ่ฝึกให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตนต่อหมู่คณะ รู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นตามความสามารถ รู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ตลอดจนการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักการรับ และการปฏิบัติตนตามมารยาททางสังคม

3. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาทางด้านสติปัญญา หรือการที่ผู้ใหญ่ส่งเสริมให้เด็กมีเชาวน์ ไหวพริบ เฉลียวฉลาด และส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และสอนเด็กในสิ่งต่างๆ

4. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาด้านจริยธรรม หรือการที่ผู้ใหญ่ปลูกฝังให้เด็กมีจิตใจที่ดี ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา และมีจริยธรรม

การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูในประเทศไทย ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528 : 4-12) ได้แบ่งการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาไทย เป็น 5 รูปแบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน คือการที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อบุตรด้วยความรัก เอาใจใส่ทุกซอกซอกมีความใกล้ชิดและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเด็ก ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแก่เด็กในสิ่งที่ต้องการทุกอย่าง

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล คือการที่พ่อแม่อธิบายเหตุผลให้กับเด็ก เมื่อต้องการขัดขวางหรือสนับสนุนเด็ก พ่อแม่มีการลงโทษ และให้รางวัลแก่เด็กอย่างเหมาะสม มากกว่าใช้อารมณ์

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตใจ คือการที่พ่อแม่ใช้วาจาว่ากล่าวตีสอนเด็ก เมื่อเด็กกระทำความผิด ขู่ว่าจะไม่รัก ตัดสิทธิ์เด็กที่เคยได้รับเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม คือการที่พ่อแม่ออกคำสั่งให้เด็กทำตาม และคอยควบคุมอย่างใกล้ชิดว่าเด็กจะทำหรือไม่ ถ้าเด็กไม่ทำตามก็จะลงโทษ

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว คือการที่พ่อแม่ให้โอกาสเด็กทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งพ่อแม่จะเป็นผู้แนะนำและช่วยฝึกฝนให้บ้าง

วรารมณ์ รักวิชัย (2529 : 9-13) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามแบบสังคมไทย พบว่าสังคมไทยมีการอบรมเลี้ยงดูที่แบ่งได้ 4 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักความอบอุ่นแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความรัก ความเอาใจใส่ และความเข้าใจ ใช้เหตุผลกับลูกให้ลูกรู้สึกว่าตนได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ให้อิสระแก่ลูกในการกระทำกิจกรรมต่างๆ เอาใจใส่และช่วยเหลือ แนะนำลูกตามความเหมาะสม ยอมรับความสามารถและให้สิทธิลูกในการตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง พ่อแม่คอยให้กำลังใจ คำปรึกษา ความมั่นคงปลอดภัยแก่ลูก ตลอดจนแนะแนวทางการดำเนินชีวิตในแต่ละวัยแก่ลูก เพื่อลูกจะได้เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาากับเด็ก หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เรียกร้องจากลูก เคี่ยวเข็ญให้ทำตามตามที่พ่อแม่หวังไว้ พ่อแม่จะกำหนดวิถีชีวิตให้กับลูก ลูกต้องทำตามจุดประสงค์หรือความต้องการของพ่อแม่ และมีหน้าที่ทำตามทุกอย่างแม้ว่าจะไม่ชอบก็ตาม

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่สนใจที่จะอบรมสั่งสอนลูก ปล่อยให้ลูกทำตามอำเภอใจ ไม่มีใครคอยชี้แนะทางที่ถูกต้อง และเหมาะสมให้ ไม่สนใจความเป็นอยู่ ไม่ดูแลยามเจ็บไข้ ให้ความรักแบบลำเอียง หรือดุดำลงโทษแรงเกินไป

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักถนอมมากเกินไป หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คอยปกป้องดูแลลูกมากเกินไปไม่ให้ลูกได้รับความลำบากหรืออันตราย คอยให้ความช่วยเหลือลูกทุกอย่างจนลูกไม่รู้จักวิธีช่วยเหลือตนเอง ไม่รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีเรื่องอะไรขัดข้องพ่อแม่จะเป็นคนช่วยเหลือให้หมดโดยลูกไม่ต้องทำอะไร หรือจะเรียกว่าเป็นการถนอมไขว่ไว้ในหิน เอาใจใส่ลูกอย่างไม่ให้พลาดส่ายตา คอยให้ความช่วยเหลือลูกทุกฝีก้าว

อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์ (2532 : 20-22) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทถูกเลี้ยงให้เป็นผู้ใหญ่มาตั้งแต่เด็ก เป็นต้นว่าถูกอบรมกวาดขันให้ประพฤติตนอย่างผู้ใหญ่ ใช้มารยาทอย่างผู้ใหญ่โดยเคร่งครัดมาตั้งแต่วัยยังไม่สมควร ไม่มี

โอกาสได้คิดได้ทำอย่างเด็กตามธรรมชาติเลย โตขึ้นจะมีตัวตนเป็นสองแบบ คือแบบที่เรียกว่า แก่แดด เจ้าระเบียบ เทียวรำคาญเพื่อนเด็ก ๆ ที่คิดกระทำการต่าง ๆ อย่างเด็กไปหมด รำคาญ แม้แต่ผู้ใหญ่บางคนที่ไม่มีระเบียบ เลยกลายเป็นคนเข้ากับเพื่อนยาก ถ้าไม่กลายเป็นคนแก่แดด ดังกล่าวก็จะกลายเป็นคนอีกแบบหนึ่ง คือถูกจู้จี้มากหนักก็เลยเบื้อ คือ เมื่ออยู่ลับหลังคนที่ตน กลัวเกรง เช่น ถูกกวตขันเรื่องกิริยามารยาท พอลับหลังผู้ใหญ่ก็ทำกิริยามารยาทต่ำช้า บางคน ถูกกวตขันเรื่องการเรียนมาก หรือถูกบังคับให้เรียนวิชาที่ตนไม่ชอบก็แกล้งไม่สนใจเรื่องการ เรียน เลยเดลิิดเสียเด็กไปก็มี

2. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นเทวดา ได้รับการตามใจให้ทำอะไรได้ตามความ อยากรโดยไม่มีห้ามปราม โตขึ้นจะกลายเป็นคนเอาแต่ใจตนเอง หลงตัวเอง เห็นแก่ตัว ชอบ ข่มคน ดูถูกคนที่ต่ำกว่า

3. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นผู้ร้าย ประเภทนี้มักเป็นผู้ที่มีผู้ปกครองเข้มงวด กวดขันคอยแต่จับผิด ทำอะไรไม่ถูกไม่ควรไปหมด ต้องคอยป้องกันตัวอยู่ตลอดเวลา มักเป็นเด็ก ที่บิดามารดาหย่าร้างหรือตายจากกัน มีพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง กำพร้า เด็กที่ถูกเลี้ยงแบบนี้โตขึ้นจะ เป็นคนมีปมด้อย เจ้าคิดเจ้าแค้น ไม่ศรัทธาในเพื่อนมนุษย์ ไม่เชื่อว่าน่าใจจะมีจริงในโลกนี้ คอย แต่หวาดระแวงความหวังดีของใคร ๆ ไปหมด โกรธโชคชะตา เคืองแค้นคนที่มั่งมีที่ตนไม่มี จึง ปรับตัวเข้ากับเพื่อนฝูงได้ยาก

4. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นของเล่น คือเลี้ยงไว้สำหรับเซยชม ผู้เลี้ยงชอบให้ แสดงออก เช่น ให้แต่งตัวสวย ๆ ให้แสดงออกตามงานต่าง ๆ เพื่อเป็นหน้าเป็นตาแก่ผู้เลี้ยงเด็ก เด็กที่ถูกเลี้ยงแบบนี้โตขึ้นจะเป็นคนชอบแสดงออกจนบางครั้งไม่เลือกกาลเทศะ ชอบแสดงตน เรียกร้องความสนใจจากคนอื่น จึงเป็นที่รำคาญและขบขันของเพื่อน

5. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นสัตว์เลี้ยง ประเภทนี้ผู้เลี้ยงมักเป็นคนเจ้าอารมณ์ ชอบใจก็เอาใจใส่อย่างดีตลอดจนเฝ้าเซยชม ไม่ชอบใจก็ทอดทิ้งเกรี้ยวกราด เด็กที่ถูกเลี้ยงปรับ ตัวตามอารมณ์ไม่ทัน โตขึ้นจะเป็นคนเจ้าอารมณ์ ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง โสเล เป็นคนตัด สิ้นใจอะไรเองไม่ได้ ไม่ไว้ใจคนอื่น หวาดระแวง ไม่พยายามปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นที่ไม่ยอม ทำตามความพอใจตน

6. ประเภทเลี้ยงลูกอย่างเป็นคน ประเภทนี้ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเตรียมจะให้ เป็น มนุษย์ คือเลี้ยงให้เติบโตเจริญขึ้นตามพัฒนาการตามโครงสร้างของคนดังกล่าวแล้วข้างต้น ทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางอารมณ์ และทางสังคม ตลอดจนทางสิ่งแวดล้อม โดยทำการ อบรมให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร เด็กที่ถูกเลี้ยงประเภทนี้เจริญขึ้นตามพัฒนาการแห่งวัย ผู้เลี้ยง เตรียมไว้ให้เติบโตขึ้นเป็นตัวตนของคนที่มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างไม่ฝืนธรรมชาติ แต่เป็นตัวตนซึ่ง ระเบียบของชีวิตอันมนุษย์ผู้เจริญแล้วควรจะมีตามอัธยาศัย โตขึ้นจะเป็นตัวตนที่สมบูรณ์ตาม ฐานะของตน ความพิการทางจิตหรือความผิดปกติทางจิตจะมีน้อยหรือไม่มีเลย เพื่อนประเภทนี้ เด็ก ๆ จะคบหาสมาคมได้ง่าย และควรคบหาเป็นเพื่อนด้วย

สมน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2534 : 377 - 393) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีไทย เป็น 10 แบบ คือ

1. แบบให้อิสระเชิงควบคุม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่เมื่ออยู่บ้านผู้ใหญ่จะให้อิสระกับเด็กในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง เช่น ให้กินข้าวเอง อาบน้ำเอง เล่นเอง เป็นต้น เพื่อให้เด็กช่วยตนเองและเป็นการลดภาระของผู้ใหญ่ โดยผู้ใหญ่จะควบคุมดูแลอยู่ห่างๆ เพื่อความปลอดภัยแก่เด็ก แต่ความอิสระจะน้อยลงเมื่อเด็กไปอยู่ที่โรงเรียนเพราะเด็กต้องปฏิบัติตามตารางที่ศูนย์กำหนด เช่น จะเล่นเมื่อถึงเวลาเล่น จะกิน/นอนเมื่อถึงเวลา เด็กจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบใหม่ที่ต่างจากวิถีชีวิตที่บ้าน

2. แบบควบคุมเชิงละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ใหญ่จะคอยควบคุมดูแลให้เด็กได้กินอยู่หลับนอน โดยอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ แต่ไม่เป็นการควบคุมตลอดกระบวนการ ถ้าพฤติกรรมใดที่บอกเด็กหรือห้ามเด็กแล้วเด็กร้องไห้หรือยังทำอยู่ ผู้ใหญ่บางครั้งก็ยังเฉยปล่อยเด็กทำไป บางครั้งก็เข้มงวดขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้ใหญ่ ทำให้เด็กสับสน แต่เมื่อเด็กไปโรงเรียน แล้ว เด็กจะได้รับการควบคุมตลอดกระบวนการมากกว่าอยู่ที่บ้าน

3. แบบยอมรับแบบไม่แสดงออก หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ใหญ่ให้การยอมรับเด็กโดยไม่แสดงออกอย่างชัดเจนทางพฤติกรรม เมื่อเด็กยังเล็กจนอายุได้ประมาณ 3 ขวบผู้ใหญ่จะแสดงความรักโดยการกอดรัดจุบ แต่เมื่อโตขึ้นการสัมผัสทางกายจะลดน้อยลง การแสดงความรัก และการยอมรับจะเปลี่ยนจากการสัมผัสและสัมผัสทางกายเป็นการแสดงออกทางวาจาและการกระทำ เมื่อเด็กมีพฤติกรรมในทางที่ดีเป็นที่พอใจของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่มักจะไม่ให้การชมเชย บางทีการเฉยหรือนิ่งของผู้ใหญ่ถือว่าการแสดงการยอมรับเด็ก แต่ถ้ามักกระทำไม่เป็นที่พอใจ ผู้ใหญ่จะดักเตือน ดู ว่า หรือสั่งสอน สภาพการณ์นี้เริ่มเปลี่ยนแปลงเมื่อเด็กไปโรงเรียน ถ้าครูจะให้คำชมเชยหรือยกย่องทางวาจามากขึ้น เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่น่าพึงพอใจ

4. การเป็นแบบอย่าง หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กจะเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมผู้ใหญ่ซึ่งมีทั้งพฤติกรรมทางบวก เช่น การแสดงความรักมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ และพระสงฆ์ การช่วยเหลือกันในหมู่เพื่อนบ้าน ส่วนพฤติกรรมทางลบก็มี เช่น การพูดไม่จริงหรือหลอกลวงกันเห็นเป็นเรื่องสนุก การด่าทอทะเลาะวิวาท นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมที่ยังตัดสินไม่ได้ว่าถ้าเด็กเลียนแบบแล้วจะให้คุณหรือโทษอย่างไร เช่น การบนบานศาลกล่าว และการเชื่อถือโชคกลาง เป็นต้น

5. แบบให้เด็กสัมผัสกับสภาพแวดล้อม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองพาไปร่วมกิจกรรมต่างๆ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ เด็กได้เรียนรู้จากการสัมผัสและสัมผัสกับสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคล สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางจิตวิญญาณและสภาพแวดล้อมทางวัตถุ เป็นต้น เด็กได้สัมผัสประสบการณ์ต่างๆ จากการทำกิจวัตรประจำวัน การสังเกตและเรียนรู้บทบาทของตนในครอบครัว การเรียนรู้โดยมี

ส่วนร่วมในพิธีกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาและการทำมาหากิน การเรียนรู้จากการเล่นจากเพื่อนเล่น และจากการเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามธรรมชาติ

6. แบบใช้พฤติกรรมทางวาจาอย่างมากและแสดงเหตุผลน้อย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ใหญ่มักใช้พฤติกรรมทางวาจาโดยการบอก การออกคำสั่ง การห้าม การดักเตือน การหลอก การขู่และดุด่า พ่อแม่ผู้ดูแลเด็กและครูที่โรงเรียนใช้พฤติกรรมทางวาจามากเหมือนกัน วิธีการพูดของผู้ใหญ่มีการชี้แจงเหตุผลน้อย

7. แบบใช้อำนาจในการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ใหญ่ใช้อำนาจทั้งทางวาจาและท่าทางเมื่อเด็กทำสิ่งใดที่ผู้ใหญ่ไม่พอใจ ผู้ใหญ่จะดุด่าหรือลงโทษด้วยการตีหรือตรึงวัล การใช้อำนาจของผู้ใหญ่ขึ้นอยู่กับอารมณ์ ถ้าผู้ใหญ่อารมณ์ไม่ดีจะใช้อำนาจมากและรุนแรงกว่าเวลาอารมณ์ดี เด็กเล็กจะได้รับโทษน้อยและรุนแรงน้อยกว่าเด็กโต ครูก็ใช้อำนาจเช่นเดียวกันเมื่อออกคำสั่งแล้วคาดหวังว่าเด็กต้องปฏิบัติตาม ส่วนใหญ่เด็กสามารถรับคำสั่งและเชื่อฟังดี

8. แบบไม่คงเส้นคงวา หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ผู้ใหญ่แสดงพฤติกรรมทั้งทางวาจาและการกระทำไม่คงเส้นคงวา ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้ใหญ่ ถ้าผู้ใหญ่อารมณ์ดีจะแสดงออกอย่างหนึ่ง แต่ถ้าอารมณ์ไม่ดีก็จะแสดงออกอีกแบบหนึ่ง พ่อแม่อบรมสั่งสอนเด็กโดยใช้อารมณ์ค่อนข้างมาก ไม่ค่อยสนใจสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเหล่านั้น

9. แบบมีผู้ดูแลเด็กหลายคน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่มีลักษณะครอบครัวที่ยังเป็นครอบครัวชนบท คือยังมีลักษณะเป็นครอบครัวขยายนอกจากพ่อแม่มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็กแล้ว ยังมีญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ด้วย เช่น ยาย หรือ ป้า ที่มีส่วนในการอบรมเลี้ยงดู พี่ก็มามีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูน้อง นอกจากนั้นเพื่อนบ้านก็ให้ความช่วยเหลือในเรื่องนี้ด้วย

10. การเลี้ยงดูแบบสนองความต้องการของเด็กตามวัยวุฒิภาวะลำดับที่ของบุตรและเพศของเด็ก หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูที่ลักษณะการเลี้ยงดูของพ่อแม่จะแตกต่างกันไปตามตัวแปรดังกล่าว เช่น วัยเด็กพ่อแม่เลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดเน้นการสัมผัสทางกาย พอโตมากขึ้นก็เปลี่ยนเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบคำพูด / วาจา แสดงความห่วงใยแทนการสัมผัสทางกายจะลดลงไปหรือแทบจะไม่มีเลย บางครอบครัวเลี้ยงเด็กชายและเด็กหญิงต่างกัน เด็กชายเน้นปลูกฝังให้เข้มแข็ง อดทน ถ้าเป็นพี่ก็ต้องดูแลน้องๆ ส่วนเด็กหญิงเน้นเรื่องกิริยามารยาท สอนให้ทำงานบ้าน บางครอบครัวเลี้ยงลูกคนสุดท้ายแบบตามใจ เป็นต้น

ทิพวรรณ ลิ้มสุขนิรันดร์ (2535 : 10-11) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก หมายถึง การรับรู้ของเด็กที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ในด้านการแนะนำสนับสนุนและช่วยเหลือ การยินดีที่จะอยู่กับบุตร การยกย่องคุ้มครองและการให้บุตรมีความเชื่อมั่นในตนเอง

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ หมายถึง การรับรู้ของเด็กที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ในด้านการลงโทษ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น การเขียนตี การดุด่า การไม่พิจารณาถึงความถูกต้องของบุตร การดัดนิสัยพิเศษ เป็นต้น

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาากับเด็ก หมายถึง การรับรู้ของเด็กที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครองในด้านการควบคุม การเรียกร้องเอาจากบุตร เช่น ในด้านความสำเร็จ ความรู้สึกไม่พอใจเมื่อกระทำผิด

มะลิ อุดมภาพ (2538 : 6) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรหรือเด็กในปกครองที่มีความรู้สึกว่าจะตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความรัก ความอบอุ่น รับฟังเหตุผล ยอมรับความสามารถ ความคิดเห็น ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันสมควร ได้รับผิดชอบในเรื่องส่วนตัว และมีอิสระตามความเหมาะสม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรหรือเด็กในปกครองที่มีความรู้สึกว่าจะตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ถูกบังคับให้ทำตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ต้องอยู่ในระเบียบวินัย ไม่รับฟังเหตุผล ก้าวท้าวในเรื่องส่วนตัว ถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำตามที่ตนต้องการ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรหรือเด็กในปกครองที่มีความรู้สึกว่าจะตนเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ถูกปล่อยให้อะไรตามใจ และไม่สนใจว่าลูกจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือคำแนะนำจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ไม่ให้ความอบอุ่นและชอบใช้อารมณ์

จากการศึกษารูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยมีความเห็นว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูนั้นมีหลายแบบ สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ซึ่งถือได้ว่าครอบคลุมในทุกด้านของพฤติกรรม และได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวัดการอบรมเลี้ยงดูในการศึกษาครั้งนี้

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

4.1 ความหมายของอาชีพ

มีผู้ให้ความหมายของอาชีพไว้หลายคนด้วยกัน ดังเช่น โจนส์ (สุภาวดี บุญญวงษ์. 2528 : 4 ; อ้างอิงจาก Jones. 1972 : 6) ได้กล่าวถึงความหมายของอาชีพว่าเป็นรูปแบบการเลือกของบุคคล ซึ่งสัมพันธ์กันกับวิถีชีวิตในด้านการศึกษา พฤติกรรมทางสังคมและส่วนตัว การเรียนรู้ และวิธีที่จะเรียนรู้ ความรับผิดชอบทางสังคม และงานอดิเรก

ซูเปอร์ (ศุภวดี บุญญวงศ์. 2528 : 4 ; อ้างอิงจาก Super. 1976 : 20) อธิบายไว้ว่า อาชีพหมายถึง ลำดับของตำแหน่งสำคัญ ถูกครอบครองด้วยบุคคลนับตั้งแต่ก่อนมีอาชีพ ระยะประกอบอาชีพและหลังการประกอบอาชีพรวมไปถึงบทบาทที่มีความสัมพันธ์กับงาน เช่น เป็นลูกจ้าง นักเรียน ข้าราชการบำนาญ และบทบาทในครอบครัว บทบาทพลเมืองในสังคม ตลอดจนบทบาทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากินนั้น อาชีพยังดำรงอยู่ตราบไต่ที่บุคคลยังประกอบอยู่ อาชีพจัดเป็นศูนย์กลางของบุคคล

สำหรับเฮเยส (ศุภวดี บุญญวงศ์. 2528 : 4 ; อ้างอิงจาก Hayes. 1977 : 8) อธิบายถึงอาชีพว่า อาชีพหมายถึง แบบฉบับการดำรงชีวิตทั้งหมดของบุคคล ซึ่งรวมทั้งองค์ประกอบด้านการงานและด้านอื่น ๆ ด้วย

นอกจากนี้ กิบสัน และมิชเชล (ศุภวดี บุญญวงศ์. 2528 : 5 ; อ้างอิงจาก Gibson and Mitchell. 1981 : 215) ให้ความหมายของอาชีพว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ด้านการงานของบุคคล ซึ่งจำแนกตามหมวดหมู่อาชีพ เช่น การสอน การบัญชี การขาย เป็นต้น

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า อาชีพ หมายถึง ชนิดของงานที่บุคคลกระทำอยู่หรือมุ่งหวังจะออกไปประกอบในอนาคต เพื่อสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ และด้านสังคมทุกชนิด

4.2 การแบ่งกลุ่มอาชีพ

มีหน่วยงานในประเทศไทย ได้จัดแบ่งอาชีพออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แบ่งอาชีพออกเป็น 10 กลุ่ม ตามหลักของแบบตรวจสอบความสนใจในอาชีพ ได้แก่

1.1 การทำงานนอกบ้าน (Out Door) ผู้ที่สนใจสูงด้านนี้ หมายความว่า เขาชอบงานที่ต้องใช้เวลาอยู่นอกบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะทำงานเกี่ยวข้องกับสัตว์ต่างๆ หรือการเพาะปลูก เช่น พนักงานดูแลรักษาป่า นักธรรมชาติวิทยา และงานที่เกี่ยวกับเกษตรกรรม

1.2 งานทางจักรกล (Mechanical) ผู้ที่สนใจงานด้านนี้ จะทำงานเกี่ยวกับเครื่องมือและเครื่องจักรกลต่าง ๆ ได้แก่ งานช่างกล ช่างซ่อมเครื่องยนต์ ช่างแก้ไขนาฬิกา และวิศวกรรมด้านต่าง ๆ

1.3 งานด้านคำนวณ (Computational) ผู้สนใจด้านนี้มักจะชอบทำงานเกี่ยวกับตัวเลข เช่น งานพัสดุ บัญชีร้านค้า งานธนาคาร เพราะต้องเกี่ยวกับการคิดคำนวณตัวเลข

1.4 งานเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ (Scientific) ผู้สนใจด้านนี้มักจะชอบทำการค้นคว้าหาความจริงใหม่ ๆ และแก้ปัญหา เช่น นักวิทยาศาสตร์ แพทย์ เภสัชกร พยาบาล งานวิศวกรรม งานช่างทางวิทยาและทีวี งานเกี่ยวกับการบิน นักวิจัยต่าง ๆ มักสนใจงานด้านนี้มาก

1.5 งานชักชวนโฆษณา (Persuasive) ผู้ที่สนใจด้านนี้ หมายความว่า ชอบงานที่ต้องพบกับคนอื่น ๆ เพื่อเผยแพร่งานหรือการขยายผลิตภัณฑ์ เช่น นักแสดง นักการเมือง ผู้ประกาศทางวิทยุและทีวี นักเทศน์ และพนักงานขายต่าง ๆ

1.6 งานศิลป์ (Artistic) ผู้สนใจงานด้านนี้มักชอบทำงานสร้างสรรค์ โดยใช้มือ และมีหัวทางออกแบบและสีสันทัน เช่น นักวาด นักแกะสลัก สถาปนิก นักออกแบบเครื่องแต่งกาย แบบผม และนักออกแบบตกแต่งภายในสถานที่

1.7 งานวรรณกรรม (Literary) ผู้สนใจงานนี้มักจะชอบอ่านและขีดเขียน เช่น นักเขียน นักประวัติศาสตร์ ครู นักแสดง นักข่าว บรรณาธิการ นักวิจารณ์ละครและภาพยนตร์ และนักวิจารณ์หนังสือ

1.8 งานดนตรี (Musical) ผู้สนใจงานนี้ มักจะชอบไปฟังดนตรี เป็นนักร้อง นักดนตรี นักแต่งเพลง

1.9 งานบริการสังคม (Social Service) ผู้สนใจงานนี้มักชอบช่วยบริการผู้อื่น เช่น พยาบาล งานลูกเสือ อนุชาชาด ผู้ให้บริการแนะแนว นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ครู

1.10 งานเสมียน (Clearical) ผู้สนใจงานนี้มักจะชอบงานในสำนักงานซึ่งต้องการความละเอียดถี่ถ้วน เช่น พนักงานบัญชีและตรวจบัญชี พนักงานเก็บเอกสาร เสมียน เลขานุการ พนักงานคำนวณสถิติ และพนักงานจัดการจราจร

2. กองการจัดหางาน กรมแรงงาน แบ่งอาชีพออกเป็น 9 กลุ่ม ตามหลักของแบบทดสอบความสนใจทางอาชีพ ได้แก่

2.1 กลุ่มอาชีพเสริม ได้แก่ อาชีพเสมียนพิมพ์ดีด เสมียนพัสดุ เลขานุการ พนักงานชวเลข เสมียนบัญชี เสมียนห้องสมุดรับส่งหนังสือ เสมียนการเจ้าหน้าที่ พนักงานแฉ่งนับ เสมียนสถิติ และพนักงานประจำเครื่องอัดสำเนาถ่ายเอกสาร

2.2 กลุ่มอาชีพการค้า ได้แก่ อาชีพพนักงานขายของหน้าร้าน พนักงานขาย พนักงานเดินตลาด แม่ค้า นายหน้าผู้ชักชวนซื้อสินค้า ผู้หาประกัน และผู้หาสมาชิกเพื่อเสนอขายบริการ

2.3 กลุ่มอาชีพบริการ ได้แก่ อาชีพมัคคุเทศก์ บริกร พนักงานต้อนรับ พนักงานงานบริการและช่วยเหลือผู้อื่น ภารโรง หมึงรับใช้ ยาม ช่างเสริมสวย คนเลี้ยงเด็ก ผู้ปรุงอาหาร พนักงานตรวจเก็บตัว ผู้ผสมเครื่องดื่ม และคนงานบริการ

2.4 กลุ่มอาชีพช่างไฟฟ้า ได้แก่ อาชีพช่างเดินสายไฟฟ้า ช่างไฟฟ้าประจำอาคาร ช่างซ่อมเครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า ผู้ควบคุมเครื่องทำกระแสไฟฟ้า ช่างเดินสายไฟฟ้าในรถยนต์ และช่างซ่อมวิทยุโทรทัศน์

2.5 กลุ่มอาชีพช่างเครื่องยนต์กลไก ได้แก่ อาชีพช่างซ่อมเครื่องยนต์ ผู้ควบคุมเครื่องจักร ช่างซ่อมเครื่องจักรกล ช่างเขียนแบบเครื่องมือกล ช่างซ่อมเครื่องพิมพ์ดีด ช่างซ่อมเครื่องคิดเลข

2.6 กลุ่มอาชีพหัตถกรรม ได้แก่ อาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างเครื่องหนัง ช่างทำเบาะ ช่างเรียงพิมพ์ด้วยมือ ช่างปั้น ช่างเจียรระโน ช่างแกะสลัก ช่างซ่อมนาฬิกา ช่างไม้เฟอร์นิเจอร์ ผู้จัดดอกไม้บรรจุหีบห่อ ช่างเย็บปักถักร้อย คนงานปั่นด้ายและทอผ้า

2.7 กลุ่มอาชีพขับรถ ได้แก่ อาชีพขับรถยนต์นั่งส่วนบุคคล รถบรรทุกส่วนบุคคล รถบรรทุกสาธารณะ ขับรถโดยสารสาธารณะ ขับเรือโดยสาร และขับรถรับจ้างสาธารณะ

2.8 กลุ่มอาชีพช่างก่อสร้าง ได้แก่ อาชีพช่างเขียนแบบก่อสร้าง ช่างตัดเหล็ก โครงสร้าง ช่างก่ออิฐฉาบปูน ช่างไม้ก่อสร้าง และคนงานก่อสร้าง

2.9 กลุ่มอาชีพช่างโลหะ ได้แก่ อาชีพช่างกลึง ช่างเชื่อม ช่างท่อ ช่างหล่อโลหะ ช่างชุบโลหะ และช่างบัดกรี

3. กรมแรงงาน ได้แบ่งอาชีพออกเป็นหมวดต่าง ๆ ตามการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ พ.ศ. 2512 ดังนี้

หมวด 0

ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพวิชาการและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน

0-1 นักวิทยาศาสตร์กายภาพ และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเคมี นักฟิสิกส์ นักวิทยาศาสตร์กายภาพ นักธรณีฟิสิกส์ นักอุทกวิทยา นักธรณีวิทยา นักอุตุนิยมวิทยา นักดาราศาสตร์และเจ้าหน้าที่ทางวิทยาศาสตร์กายภาพ ฯลฯ

0-2 / 0-3 สถาปนิก วิศวกร และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถาปนิก นักวางแผนเมือง ภูมิสถาปนิก วิศวกรโยธา (วิศวกรโยธาทั่วไป ก่อสร้างอาคาร ก่อสร้างถนนและทางหลวง ก่อสร้างท่าอากาศยาน ก่อสร้างทางรถไฟ ก่อสร้างสะพาน ขุดเจาะและก่อสร้างอุโมงค์ สุขาภิบาลพลังงานไฟฟ้าและชลประทาน กลศาสตร์เกี่ยวกับดิน และอื่นๆ) วิศวกรไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ วิศวกรเครื่องกล (เครื่องจักรและเครื่องมือ เครื่องกังหัน เครื่องจักรไอน้ำชนิดมีลูกสูบ เครื่องยนต์ชนิดสันดาปภายใน เรืออากาศยาน รถยนต์ หม้อน้ำและอุปกรณ์ความร้อน การระบายอากาศและการทำความเย็น การบำรุงรักษา โครงสร้างและอื่นๆ) วิศวกรเคมี (ผลิตภัณฑ์เคมี น้ำมันปิโตรเลียม) นักโลหกรรม วิศวกรเหมืองแร่ ฯลฯ

0-4 เจ้าหน้าที่ประจำอากาศยานและเรือ ได้แก่ นักบิน ดันหน และวิศวกรประจำอากาศยาน นักบินทั่วไป นักบินเฉพาะงานสาขา ดันหนประจำอากาศยาน ช่างเครื่องยนต์ประจำอากาศยาน ครูการบิน นายเรือและผู้นำร่อง ผู้บังคับการเรือเดินทะเล นายเรือเดินทะเล นายเรือชุด ผู้บังคับการเรือชุด นายเรือ นายท้าย กัปตันเรือในลำน้ำ ท่าเรือและบริเวณอ่าว

ผู้ช่วยนายเรือ ผู้ช่วยนายท้าย นายประจำเรือฝ่ายเดินเรือ ต้นเรือและต้นหนเรือเดินทะเล
ผู้นำร่อง เจ้าพนักงานนำร่อง วิศวกรประจำเรือ ฯลฯ

0-5 นักวิทยาศาสตร์กายภาพ และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ นักชีววิทยา
นักสัตววิทยา นักพฤกษศาสตร์ นักแบคทีรี นักเภสัชวิทยา แพทย์ฝ่ายสรีรวิทยา นักสัตวบาลสัตว์
เลี้ยง พืชกร นักพืชไร่ นักพืชสวน นักวนวัฒนวิทยา นักวิทยาศาสตร์ทางเดิน นักวิชาการทาง
วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับชีวิต ฯลฯ

0-6 / 0-7 แพทย์ ทันตแพทย์ สัตวแพทย์ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ แพทย์
ทั่วไป ศัลยแพทย์ ผู้ชำนาญพิเศษทางอายุรกรรม นักอายุรพยาธิวิทยา ผู้ชำนาญพิเศษทางนิติเวช
ทันตแพทย์รักษาทั่วไป ผู้ชำนาญพิเศษทางทันตกรรม ทันตแพทย์ฝ่ายป้องกัน และสาธารณสุข
สัตวแพทย์ทั่วไป นักพยาธิวิทยาทางสัตวแพทยศาสตร์ ลูกมือสัตวแพทย์ เภสัชกร นักกำหนด
อาหารและโภชนาการทางสาธารณสุข พยาบาลเฉพาะทาง พยาบาลฝ่ายสาธารณสุข พยาบาล
ฝ่ายอาชีวอนามัย ผู้ช่วยพยาบาล นางผดุงครรภ์ ฯลฯ

0-8 นักสถิติ นักคำนวณ นักวิเคราะห์ระบบงานและนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
นักสถิติทั่วไป นักคณิตศาสตร์ นักสถิติประยุกต์ นักสถิติเฉพาะสาขา นักวิเคราะห์ระบบงาน
นักวิชาการด้านสถิติและคณิตศาสตร์ ฯลฯ

0-9 นักเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ นักเศรษฐกร

หมวด 1

1-1 นักบัญชี ได้แก่ นักบัญชี สมุห์บัญชี ผู้สอบบัญชี ฯลฯ

1-2 ผู้ใช้วิชาชีพทางกฎหมาย ได้แก่ นักกฎหมาย ทนายความทั่วไป พนักงานอัยการ
ผู้พิพากษา

1-3 ครูอาจารย์ ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษา (อาจารย์สาขา
วิชาทั่วไป สาขามนุษยศาสตร์ กฎหมาย วิจิตรศิลป์ แพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์
เกษตรศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การศึกษา สังคมศาสตร์) ครูมัธยมศึกษาทั่วไป ครูมัธยมศึกษาวิชา
เทคนิค ครูประถมศึกษา ครูอนุบาล ครูสอนในสถาบันการศึกษาพิเศษ ฯลฯ

1-4 ผู้ปฏิบัติงานทางศาสนา ได้แก่ นักบวช บาทหลวง พระสงฆ์ ศาสนาจารย์
ผู้ประกาศศาสนา มิสซัง มิชชันนารี และผู้ปฏิบัติงานทางศาสนา ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น
เช่น โหร หมอดู เป็นต้น

1-5 นักประพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ และนักเขียนที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ นักประพันธ์ และ
นักวิจารณ์ศิลปะและวรรณคดี นักหนังสือพิมพ์ นักเขียน บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้สื่อข่าว
นักเขียนประกาศโฆษณา นักเขียนบทโฆษณา บรรณาธิการผู้ช่วย ฯลฯ

1-6 ประติมากร จิตรกร ช่างภาพ และศิลปินเชิงประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่
ประติมากร จิตรกร และศิลปินเชิงประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกัน เช่น ประติมากรเชิงประดิษฐ์ ช่างแกะ

สลักเชิงประดิษฐ์ จิตรกรเชิงประดิษฐ์ ศิลปินเขียนภาพการ์ตูน ช่างแกะ แม่พิมพ์ ศิลปินและช่างออกแบบพาณิชยกรรม ฯลฯ

1-7 นักประพันธ์เพลง นักดนตรี นักขับร้องเพลง และนักแสดง ได้แก่ นักประพันธ์เพลง นักดนตรี นักเรียนเรียงบทเพลง ผู้อำนวยการเพลงดุริยางค์และวงดนตรี ผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีหรือนักดนตรี นักขับร้องเพลง ผู้อำนวยการเพลงหม่แลพขับร้อง นักประดิษฐ์ทำรำหรือท่าแสดง นักแสดงระบำรำฟ้อน นักแสดง ผู้กำกับการแสดงทั่วไป ผู้กำกับการแสดงภาพยนตร์ ผู้กำกับแสดงสถานีวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ ผู้กำกับการแสดงบนเวที ผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์ ฯลฯ

1-8 นักกีฬาอาชีพและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ นักกีฬาอาชีพและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน เช่น ผู้ฝึกสอนกีฬา เจ้าหน้าที่กีฬา ผู้ฝึกซ้อมการบริหารร่างกาย เป็นต้น

1-9 ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น ได้แก่ บรรณารักษ์ห้องสมุด บรรณารักษ์เก็บรวบรวมเอกสาร และภัณฑารักษ์ นักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยา นักประวัติศาสตร์ นักรัฐศาสตร์ นักสังคมสงเคราะห์ทั่วไป นักสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย นักสังคมสงเคราะห์เฉพาะกลุ่ม ผู้อำนวยการด้านงานบุคคลและอาชีพ นักแนะแนวอาชีพ ผู้แนะแนวการศึกษา ผู้วิเคราะห์อาชีพ นักนิรุกติศาสตร์ พนักงานแปลและล่าม นักภูมิศาสตร์ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

หมวด 2

ผู้ปฏิบัติงานบริหารและงานจัดการ

2-0 เจ้าหน้าที่นิติบัญญัติ และนักบริหารของหน่วยงานรัฐบาล ได้แก่ เจ้าหน้าที่นิติบัญญัติ สมาชิกสภาประเภทเลือกตั้ง พนักงานเจ้าหน้าที่ประเภทเลือกตั้ง และนักบริหารของหน่วยงาน

2-1 ผู้จัดการ ได้แก่ ผู้จัดการใหญ่ ผู้จัดการฝ่ายผลิต ผู้จัดการฝ่ายค้นคว้าและวิจัย ผู้จัดการฝ่ายโฆษณา ผู้จัดการฝ่ายซื้อและจ่ายวัสดุ ฯลฯ

2-2 เจ้าหน้าที่บริหาร ได้แก่ เจ้าหน้าที่บริหารของหน่วยงานรัฐบาลและเจ้าหน้าที่บริหารของหน่วยงานเอกชน

หมวด 3

เสมียนพนักงานและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน

3-0 ผู้ควบคุมดูแลเสมียนพนักงาน

3-2 พนักงานชวเลข พนักงานพิมพ์ดีด พนักงาน พนักงานเจาะบัตรและเทป ได้แก่ พนักงานชวเลข พนักงานพิมพ์ดีด พนักงานเครื่องโทรพิมพ์ พนักงานชวเลข-พิมพ์ดีดทั่วไป เลขานุการฝ่าย ชวเลข ฯลฯ

3-3 พนักงานบัญชี พนักงานรับ – จ่ายเงิน และผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พนักงานบัญชีทั่วไป เสมียนบัญชี พนักงานรับ – จ่ายเงิน ในสำนักงานหรือที่ทำการ พนักงานรับ – จ่ายเงินที่โต๊ะรับเงินสด พนักงานรับ-จ่ายเงินในธนาคาร ผู้รับแลกเปลี่ยนเงินตรา พนักงานไปรษณีย์ ฯลฯ

3-4 พนักงานเครื่องคำนวณ ได้แก่ พนักงานเครื่องทำบัญชีและเครื่องคำนวณ พนักงานเครื่องประมวลผลอัตโนมัติ เช่น พนักงานเครื่องคัดแยกบัตร พนักงานเครื่องทำตาราง พนักงานเครื่องคอมพิวเตอร์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

3-5 เจ้าหน้าที่ควบคุมการขนส่งและคมนาคม ได้แก่ นายสถานีรถไฟ นายไปรษณีย์ โทรเลข สารวัตรเดินรถไฟ นายตรวจรถโดยสาร สารวัตรรับ-ส่งสินค้า พนักงานควบคุมการจราจรทางอากาศ พนักงานควบคุมการเดินรถไฟ พนักงานปล่อยรถการขนส่งทางบก เจ้าหน้าที่จัดกำหนดเวลาการคมนาคม และการสื่อสาร นายท่าขนส่งทางน้ำ ฯลฯ

3-6 พนักงานรักษารถที่ใช้ในการขนส่ง ได้แก่ พนักงานรักษารถไฟ พนักงานรถนอน ในรถไฟ พนักงานเก็บค่าโดยสารในรถโดยสารประจำทาง หรือรถราง ฯลฯ

3-7 พนักงานนำจ่ายไปรษณีย์ภัณฑ์ ได้แก่ พนักงานนำจ่ายไปรษณีย์ภัณฑ์ บุรุษไปรษณีย์ นักการคนเดินหนังสือ ฯลฯ

3-8 พนักงานโทรศัพท์และโทรเลข ได้แก่ พนักงานคุมแผงเครื่องติดต่อทางโทรศัพท์สาธารณะ พนักงานคุมแผงเครื่องติดต่อทางโทรศัพท์เอกชน พนักงานโทรเลข พนักงานวิทยุ ประจำเรือ คนประจำวิทยุ ฯลฯ

3-9 เสมียนพนักงาน และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกันซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่นๆ ได้แก่ เสมียนพนักงานฝ่ายสินค้าและพัสดุ ผู้นำของเข้าหรือส่งออก ชีปปิ้ง เสมียนบันทึกสินค้า คงคลัง เสมียนคลังพัสดุ เสมียนขังน้ำหนักร เสมียนวางแผนการผลิตและการใช้วัสดุ เสมียนทั่วไป เสมียนโต้ตอบจดหมาย เสมียนการเจ้าหน้าที่ เสมียนฝ่ายกฎหมาย ฯลฯ

หมวด 4

ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า

4-0 ผู้จัดการ (ค้าส่งและค้าปลีก) ได้แก่ ผู้จัดการค้าส่ง และผู้จัดการค้าปลีก

4-1 ผู้ปฏิบัติงานที่เป็นเจ้าของกิจการ (ค้าส่งและค้าปลีก) ได้แก่ เจ้าของผู้ดำเนินกิจการค้าส่ง และเจ้าของผู้ดำเนินกิจการค้าปลีก

4-2 ผู้ควบคุมการขายและผู้จัดซื้อ ได้แก่ ผู้ควบคุมการขายส่ง ผู้จัดการฝ่ายขายส่ง ผู้ควบคุมการขายปลีก ผู้จัดการฝ่ายขายปลีก ผู้จัดซื้อ ตัวแทนจัดซื้อ และผู้จัดการฝ่ายซื้อ

4-3 พนักงานชำนาญการขาย ผู้เดินทางไปขายสินค้า และตัวแทนขายผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการหัตถกรรม ได้แก่ พนักงานชำนาญการขาย และผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำการใช้สินค้า พนักงานขายทางอุตสาหกรรม ผู้เดินทางไปขายสินค้า ตัวแทนขายผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการหัตถกรรม และพนักงานเดินตลาด

4-4 ตัวแทนนายหน้าหาประกันภัย ซื้อขายอสังหาริมทรัพย์กับหลักทรัพย์ และบริการธุรกิจ ผู้ขายทอดตลาด ได้แก่ ตัวแทนนายหน้าหาประกันภัย และซื้อขายอสังหาริมทรัพย์กับหลักทรัพย์ ตัวแทนนายหน้าขายธุรกิจ ยกเว้นธุรกิจการโฆษณา พนักงานขายโฆษณา ผู้ขายทอดตลาด พนักงานขายทอดตลาด และพนักงานตีราคา

4-5 พนักงานขาย พนักงานขายของหน้าร้าน และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ พนักงานขายของหน้าร้าน ผู้นำเสนอสินค้าตัวอย่าง พนักงานขายส่ง พนักงานขายปลีก นางแบบเครื่องแต่งกาย พนักงานประจำสถานีบริการน้ำมัน ผู้เร่ขายของตามถนน และทางน้ำ ฯลฯ

4-6 ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้า ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น เช่น ผู้รับจำนำ หลงจูโรงจำนำ เป็นต้น

หมวด 5

ผู้ปฏิบัติงานอาชีพด้านบริการ

5-0 ผู้จัดการและผู้ควบคุมดูแล (บริการขายอาหารและที่พักอาศัย) ได้แก่ ผู้จัดการและผู้ควบคุมดูแลบริการขายอาหารและที่พักอาศัย ผู้จัดการและควบคุมดูแลโรงงานและภัตตาคาร ผู้จัดการและผู้ควบคุมดูแลร้านขายกาแฟและเครื่องดื่ม ฯลฯ

5-2 ผู้ควบคุมดูแลอาคารบ้านเรือนและผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ แม่บ้าน (ยกเว้นบริการส่วนบุคคล) ผู้ควบคุมดูแลด้านอาหารและการใช้จ่าย ฯลฯ

5-3 ผู้ปรุงอาหาร พนักงานเสิร์ฟอาหารและเครื่องดื่ม พนักงานปรุงและเสิร์ฟเครื่องดื่มที่บาร์และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ ผู้ปรุงอาหาร หัวหน้าผู้ปรุงอาหาร หัวหน้าคนครัว คนครัวส่วนบุคคล พนักงานเสิร์ฟอาหารและเครื่องดื่ม ฯลฯ

5-4 หญิงรับใช้และผู้ทำงานบ้านและงานที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น ได้แก่ บริการประจำเรือ สจ๊วต พนักงานต้อนรับบนอากาศยาน พนักงานต้อนรับภาคพื้นดินในท่าอากาศยาน ผู้จัดบริการทั่วไปในโรงแรม หญิงรับใช้ส่วนบุคคล หญิงเลี้ยงเด็ก ฯลฯ

5-5 ผู้ดูแลรักษาอาคารบ้านเรือน ผู้ปิดกวาดเช็ดถู ผู้ทำความสะอาด และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน เช่นภารโรง คนทำความสะอาดอาคาร ผู้ดูแลวัดหรือโบสถ์ ผู้ปิดกวาดเช็ดถู ผู้ทำความสะอาดหน้าต่าง เป็นต้น

5-6 ผู้ชักกริด ผู้ชักแห้ง และผู้ชักกริดเสื่อผ้าเครื่องใช้ ได้แก่ ผู้ชักกริดทั่วไป พนักงานเครื่องชักกริด พนักงานเครื่องชักแห้ง ผู้ชักแห้งด้วยมือ ผู้ขจัดจุดต่างและรอยเปื้อนด้วยวิธีชักแห้ง ฯลฯ

5-7 ช่างแต่งผม ช่างตัดผม ช่างเสริมสวย และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ช่างแต่งผมสตรี ช่างตัดผมและแต่งผมชาย ช่างเสริมสวย ช่างแต่งเล็บ ช่างแต่งหน้าผู้แสดงบนเวที และโรงถ่ายภาพยนตร์ พนักงานอาบอบนวด ฯลฯ

5-8 ผู้ให้บริการความปลอดภัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ดับเพลิงทั่วไป เจ้าหน้าที่ตำรวจดับเพลิง พนักงานดับเพลิง ตำรวจ นักสืบ เจ้าหน้าที่เรือนจำและทัณฑสถาน ผู้คุม ผู้อบรม ผู้ฝึกซ้อม ฯลฯ

5-9 ผู้ปฏิบัติงานอาชีพด้านบริการ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น ได้แก่ ผู้จัดการเที่ยวมัคคุเทศก์ สัปเหร่อ ผู้อำนวยการ บริการรถแท็กซี่ เด็กแบกถุงกอล์ฟ ผู้ขี่ม้าแข่ง ฯลฯ

หมวด 6

ผู้ทำงานกสิกรรม ผู้เลี้ยงสัตว์และผู้ทำงานป่าไม้ ชาวประมง และพราน

6-0 ผู้จัดการและผู้ควบคุมดูแลฟาร์ม ได้แก่ ผู้จัดการฟาร์ม ผู้ดูแลฟาร์มพืชไร่ ผู้ควบคุมดูแลฟาร์มปศุสัตว์

6-1 เกษตรกร ได้แก่ เกษตรทั่วไป เกษตรชำนาญงานเฉพาะสาขาพืชไร่และผัก เกษตรกร ปลูกพืชและสัตว์เลี้ยง ชาวไร่ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรสวนผลไม้ ชาวสวนผลไม้ ฯลฯ

6-2 ผู้ทำงานกสิกรรมและผู้เลี้ยงสัตว์ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น ได้แก่ ผู้ทำงานฟาร์มทั่วไป หัวหน้าคนงานในไร่นา ผู้ทำงานเพาะปลูกพืชไร่และผัก ผู้ทำงานในสวนผลไม้ สวนไม้ต้น สวนองุ่น และสวนไม้พุ่ม ผู้เลี้ยงปศุสัตว์ หัวหน้าคนงานประจำคอกปศุสัตว์ คนงานฝีมือประจำฟาร์มสุกร ฯลฯ

6-3 ผู้ทำงานป่าไม้ ได้แก่ เจ้าพนักงานสำรวจนับแ่งไม้ ผู้โค่นต้นไม้ คนตัดไม้ ผู้วัดขนาดไม้ พนักงานป่าไม้ พนักงานตรวจวัดค่าภาคกลาง คนผูกแพ ผู้ล่องแพ พนักงานป่าไม้ทั่วไป นักวิชาการป่าไม้ พนักงานปลูกป่า ฯลฯ

6-4 ชาวประมง พราน และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ ชาวประมงน้ำจืดและน่านน้ำชายฝั่งทะเล ผู้เลี้ยงหอยเป็นอาหาร ชาวประมงเก็บหอยและสัตว์น้ำอื่นๆ พรานผู้วางดักสัตว์ ฯลฯ

หมวด 7

ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการผลิต และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน พนักงานใช้ อุปกรณ์ในการขนส่งคนงานหรือกรรมกร

7-0 ผู้ควบคุมงานผลิตและหัวหน้าคนงานทั่วไป ได้แก่ ผู้ควบคุมงานผลิตและหัวหน้าคนงานทั่วไป ควบคุมงานและหัวหน้าคนงานไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ทั่วไป ผู้ควบคุมงานและหัวหน้าคนงานเคมีทั่วไป ควบคุมงานและหัวหน้าคนงานเหมืองแร่ การแต่งแร่เหมืองหินและการเจาะบ่อน้ำมันทั่วไป ควบคุมงานและหัวหน้าคนงานก่อสร้างทั่วไป ฯลฯ

7-1 ผู้ทำงานเหมืองแร่และผู้ทำงานเหมืองหิน ผู้ทำงานขุดเจาะบ่อและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ ผู้ทำงานเหมืองแร่ และผู้ทำงานเหมืองหิน พนักงานเครื่องเจาะในเหมืองแร่และเหมืองหินพนักงานเจาะหิน พนักงานเครื่องเจาะแจ็กแอสเมเมอร์ พนักงานระเบิดในเหมืองแร่และเหมืองหิน พนักงานค้ำยันอุโมงค์ ผู้ค้นหาหินมีค่าและหินกึ่งมีค่า ผู้เจาะสกัดและต่อยหินคนงานเหมืองหินประดับ พนักงานเครื่องยอยหิน พนักงานเครื่องแยกแร่แบบจีก ฯลฯ

7-2 ผู้ปฏิบัติงานในกรรมวิธีเกี่ยวกับโลหะ ได้แก่ พนักงานคุมเตาถลุงโลหะ เปลี่ยนส่วนผสมโลหะและทำโลหะให้บริสุทธิ์ พนักงานคุมเตาแบบเตานอน พนักงานเจาะเตาไฟฟ้าแบบอาร์ก พนักงานเจาะเตาไฟฟ้าแบบนอน พนักงานเครื่องรีดโลหะ พนักงานเดินเครื่องรีดโลหะ พนักงานควบคุมเครื่องรีดโลหะ ช่างรีดโลหะ พนักงานเครื่องรีดโลหะผลิตภัณฑ์กึ่งสำเร็จรูป ฯลฯ

7-3 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำไม้และทำกระดาษ ได้แก่ ผู้อบไม้ ผู้ควบคุมการอบไม้ พนักงานเครื่องอบน้ำยาไม้ ช่างเลื่อยไม้ ช่างทำไม้อัดพลายวูด ช่างเลื่อยไม้ทั่วไปในโรงเลื่อย หัวหน้าช่างเลื่อยไม้ ช่างตีหน้าไม้ ช่างเลื่อยซอย ช่างปกหรือผ่านแผ่นไม้บาง ผู้ตรวจคัดและแยกชั้นตามคุณภาพและขนาดของไม้ ผู้ใช้เครื่องจักรทำแผ่นแซฟวิงบอร์ด ช่างทำไม้อัดสลักชั้น ผู้ทำเยื่อกระดาษ พนักงานเครื่องฟอกเยื่อกระดาษ ฯลฯ

7-4 ผู้ปฏิบัติงานในกรรมวิธีทางเคมีและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ ผู้ไม่ บด และผสม ผู้ใช้เครื่องกลึงยาง ผู้เตรียมดินด้วยมือเพื่อทำเครื่องดินเผา ผู้เตรียมดินด้วยเครื่องจักรเพื่อทำเครื่องดินเผา ผู้บดหินและดิน ผู้ทำน้ำยาเคลือบ ผู้ต้มเคี่ยวอบ ผู้คุมการผลิตซิเมนต์ พนักงานหม้อหนึ่งแรงดันสูง คนเผาถ่าน ผู้คุมเตารมยางแผ่น ผู้ควบคุมเตาอบสีให้แห้ง พนักงานเครื่องกรองและเครื่องแยก ฯลฯ

7-5 ช่างปั้น ช่างทอ ช่างถัก ช่างย้อม และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้จัดการและผู้จัดการประเภทเส้นใยฝ้าย ผู้คัดเลือกปอ พนักงานคัดเลือกปอ พนักงานเครื่องสาวหวีและรีดเส้นใย ผู้ตีเส้นใย ผู้หีบฝ้าย ผู้สาวเส้นใย ผู้ดัดยัดและรวมเส้นใย ผู้ปั่นเส้นใยขึ้นต้น ผู้ทำเส้นใย กาบมะพร้าว ผู้สาวและบิดเกลียวไหมด้วยมือ ผู้สาวและบิดเกลียวไหมจากตัวไหม ช่างปั่นและช่างทอ ช่างตั้งเครื่องทอและเครื่องถัก ช่างทอผ้า และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

7-6 ช่างฟอกหนัง ช่างถากหนังและขูดขน และช่างตกแต่งขนสัตว์ ได้แก่ ช่างจัดเกรดหนังสัตว์ ช่างถากหนังและขูดขนด้วยมือ ช่างถากหนังและขูดขนด้วยเครื่องจักร ช่างผ่าหนัง ช่างฟอกหนัง ช่างตกแต่งหนัง ช่างคุมเครื่องตกแต่งหนัง และช่างย้อมหนัง ฯลฯ

7-7 ผู้ปฏิบัติงานในกรรมวิธีการทำอาหารและเครื่องดื่ม ได้แก่ ผู้โม่ธัญพืช พนักงานทำแป้งมัน สำปะหลัง ผู้สีข้าวด้วยเครื่องจักรสีข้าว ผู้ปั่นเครื่องเทศ ผู้สกัดน้ำมันจากเมล็ดพืช ผู้สกัดน้ำมันมะพร้าว พนักงานเครื่องผสมอาหารสัตว์ พนักงานเครื่องหีบอ้อย ผู้บดต้นอ้อย พนักงานเครื่องทำผลึกน้ำตาล ผู้ฆ่าสัตว์ ผู้ตากแต่งและตัดเนื้อสัตว์ ผู้ทำไส้กรอกด้วยเครื่องจักร ผู้ทำกุนเชียง ผู้ทำปลาและอาหารทะเลอื่น ๆ ผู้เก็บรักษาอาหาร ผู้ปรุงอาหารทั่วไปซึ่งเป็นอุตสาหกรรมสำเร็จรูป ฯลฯ

7-8 ผู้เตรียมใบยาสูบและผู้ทำผลิตภัณฑ์จากยาสูบ ได้แก่ ผู้จัดเกรดใบยาสูบที่บ่มแล้ว ผู้จัดเกรดเส้นยาสูบดิบ พนักงานผสมใบยาสูบ พนักงานเครื่องหั่นใบยาสูบ พนักงานหั่นใบยาสูบ ผู้มวนบุหรี่ยักษ์ ผู้มวนบุหรี่ยักษ์เล็ก ผู้เตรียมใบยาสูบ ผู้ทำผลิตภัณฑ์จากยาสูบ ผู้ทำยานัตถ์ ฯลฯ

7-9 ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย ช่างเย็บ ช่างทำเบาะและที่นอน และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้าเฉพาะตัวบุคคล ช่างตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป ช่างประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย ช่างทำหมวก ผู้เขียนแบบสำรวจเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย ช่างตัดเครื่องแต่งกายที่ใช้หนัง ช่างเย็บและช่างปัก ช่างเย็บด้วยมือและจักรทั่วไป ช่างใช้จักรเป็นผลิตภัณฑ์สิ่งทอถักและเครื่องแต่งกายหรือถุงมือที่ทำด้วยหนัง ช่างปักด้วยเครื่องจักร ฯลฯ

หมวด 8

8-0 ช่างทำรองเท้า และช่างทำผลิตภัณฑ์หนัง ได้แก่ ช่างทำรองเท้าทั่วไป ช่างซ่อมรองเท้า ช่างตัดรองเท้าคนพิการ ช่างตัดรองเท้า ช่างเข้าหุ่นรองเท้า ช่างเย็บรองเท้า ช่างสร้างแบบกระสุนรองเท้า ช่างตัดรองเท้าด้วยเครื่อง ช่างประกอบหนังหน้ารองเท้า ช่างตัดพื้นรองเท้า ช่างตกแต่งแก้ไขรองเท้าให้สำเร็จรูป ช่างทำผลิตภัณฑ์หนัง ช่างทำอานม้า ฯลฯ

8-1 ช่างทำเครื่องเรือนและผู้ทำงานไม้ที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ ช่างทำเครื่องเรือนด้วยไม้ ช่างใช้เครื่องจักรทำไม้ ช่างตั้งเครื่องจักรทำงานไม้ทั่วไป ช่างตั้งและใช้เครื่องจักรทำงานไม้ ช่างเลื่อยไม้ซึ่งเป็นงานประณีต ช่างสลักไม้ ช่างกลึงไม้ ช่างตั้งและใช้เครื่องกลึงอัตโนมัติเกี่ยวกับงานไม้ ช่างตั้งและใช้เครื่องไส ช่างตัดไม้ ช่างต่อตัวถังยานพาหนะด้วยไม้ ช่างทำเกวียนและรถไม้ ช่างทำล้อรถด้วยไม้ ช่างทำถังไม้ ช่างทำแบบไม้ ฯลฯ

8-2 ช่างตัดและช่างแกะสลักหิน ได้แก่ ช่างจัดเกรดหิน – ช่างตัดหิน ช่างเลื่อยหิน ช่างขัดหิน ช่างขัดเงาหินด้วยเครื่องจักร ช่างขัดเงาหินด้วยมือ พนักงานกลึง ช่างเจาะหิน ช่างสกัดหินเป็นรูปตัวอักษร ช่างแกะสลักหินด้วยมือ ฯลฯ

8-3 ช่างเหล็ก ช่างทำเครื่องมือ และพนักงานเครื่องมือกล ได้แก่ช่างเหล็ก ช่างตีเหล็ก พนักงานเครื่องทุบอัดโลหะ ช่างทำเครื่องมือ ช่างทำแบบกระสวนโลหะ ช่างทำเครื่องหมายบนโลหะ ช่างทำแบบกระสวนหล่อโลหะ ช่างทำแม่พิมพ์ ช่างทำเครื่องหมายบนโลหะในโรงงานจักรกล ช่างตั้งและใช้เครื่องมือกล ช่างกลึง ช่างตั้งและใช้เครื่องกัดเฟือง ช่างตั้งและใช้เครื่องไส ชนิดแท่นเคลื่อนที่ ช่างตั้งและใช้เครื่องก้าน ช่างตั้งและใช้เครื่องเจาะ ช่างตั้งและใช้เครื่องเจียรไน ที่มีความเที่ยงตรงแม่นยำ ฯลฯ

8-4 ช่างปรับเครื่องจักร ช่างประกอบเครื่องกล ช่างทำเครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงแม่นยำและช่างซ่อมเครื่องกล (ยกเว้นเครื่องไฟฟ้า) ได้แก่ ช่างปรับเครื่องจักรและช่างประกอบเครื่องกลเข้าประกอบผลิตภัณฑ์โลหะทั่วไป ช่างยกตั้งและติดตั้งเครื่องจักร ช่างทำกุญแจ ช่างซ่อมนาฬิกาและเครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงแม่นยำ ช่างซ่อมเครื่องจักรกลยานยนต์ ช่างซ่อมเครื่องจักรกล อากาศยาน ช่างซ่อมเครื่องจักรกล ช่างเครื่องยนต์ทั่วไป ฯลฯ

8-5 ช่างปรับไฟฟ้าและผู้ปฏิบัติงานไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ ช่างปรับไฟฟ้าทั่วไป ช่างปรับไฟฟ้าของมอเตอร์และไดนาโม ช่างปรับไฟฟ้าหม้อแปลงไฟฟ้า ช่างปรับไฟฟ้าของแผงหรือตู้สวิตช์ไฟฟ้า สวิตช์เกียร์และอุปกรณ์ควบคุม ช่างปรับไฟฟ้าของเครื่องมือไฟฟ้า ช่างปรับไฟฟ้าของเครื่องจักรกลสำนักงาน ช่างปรับไฟฟ้าระบบไฟฟ้าสัญญาณ ช่างปรับไฟฟ้าของลิฟท์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกัน ช่างปรับไฟฟ้ายานยนต์ ช่างปรับไฟฟ้าของอุปกรณ์ทำความเย็นและปรับอากาศ ช่างปรับไฟฟ้าเครื่องใช้ในบ้านเรือน ฯลฯ

8-6 พนักงานประจำสถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีโทรทัศน์ และพนักงานควบคุมอุปกรณ์เกี่ยวกับเสียงและผู้ฉายภาพยนตร์ ได้แก่ พนักงานประจำสถานีวิทยุกระจายเสียง ช่างควบคุมเสียงและเครื่องส่งวิทยุ พนักงานประจำสถานีโทรทัศน์ ผู้กำกับรายการโทรทัศน์ พนักงานควบคุมอุปกรณ์เกี่ยวกับเสียง พนักงานติดตั้งและใช้อุปกรณ์ขยายเสียงในที่สาธารณะ ผู้ฉายภาพยนตร์ ฯลฯ

8-7 ช่างวางท่อ ช่างเชื่อมโลหะ ช่างทำและช่างยกตั้งโลหะแผ่นและโครงสร้าง ได้แก่ ช่างวางท่อและช่างปรับท่อ ช่างเชื่อมและช่างตัดด้วยเปลวไฟ ช่างเชื่อมด้วยไฟฟ้า ช่างประสานด้วยมือ ช่างโลหะแผ่น ช่างตีบุก ช่างทองแดง ช่างโลหะแผ่น (เครื่องประดับ) ช่างโลหะแผ่น (ยานพาหนะ) ช่างโลหะแผ่น (การทำมิด) ช่างเครื่องทำโลหะ ช่างทำโครงเหล็กในโรงงาน ช่างก่อสร้างงานโครงเหล็ก ฯลฯ

8-8 ช่างเพชรพลอยและช่างประดิษฐ์โลหะมีค่า ได้แก่ ช่างทำเพชรพลอยทั่วไป ช่างซ่อมเครื่องเพชรพลอย ช่างเจียรไนและขัดเพชรพลอย ช่างฝังเพชรพลอย ช่างทองและช่างเงินเครื่องโลหะมีค่า ช่างเงินทั่วไป ช่างเงินทั่วไป ช่างเงินสร้อยและเครื่องประดับประเภทสร้อย ช่างตีทองและเงิน ฯลฯ

8-9 ช่างขึ้นรูปแก้ว ช่างปั้นเครื่องดินเผาและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ ช่างขึ้นรูป ช่างตัด ช่างฝนและช่างขัดเงาแก้ว พนักงานเครื่องเป่าแก้ว พนักงานเครื่องดึงแก้วให้เป็น

แผ่นกระจก ช่างฉาบพื้นกระจกเงา ช่างตัดหลอดแก้ว ช่างตัดนีออน ช่างอัดแก้วด้วยมือ
พนักงานปั๊มแก้ว ช่างปั้นเครื่องดินเผา ช่างขึ้นรูปดินเหนียว ช่างทำแบบพิมพ์เครื่องดินเผา
ช่างคุมเตาหลอมแก้ว และเตาเผาเครื่องดินเผา ช่างเจียรระไนแก้ว ฯลฯ

หมวด 9

9-0 ผู้ทำผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก ได้แก่ ช่างทำแผ่นพลาสติก พนักงานเครื่องอัดรีดพลาสติก พนักงานเครื่องอัดรีดยาง พนักงานเครื่องหล่อพลาสติก ผู้ทำเครื่องหมายหรือป้ายพลาสติก พนักงานเครื่องอัดท่อยาง ผู้ทำงานรถและผู้ปะยางรถด้วยวิธีอบ ฯลฯ

9-1 ผู้ทำผลิตภัณฑ์จากกระดาษและกระดาษแข็ง ได้แก่ ช่างทำกล่องกระดาษด้วยมือ พนักงานเครื่องกรูแผ่นกระดาษแข็ง พนักงานเครื่องตัดและรีดพับ คนงานประจำเครื่องตัดและพับกล่องกระดาษ ผู้ทำซองและถุงกระดาษด้วยเครื่องจักร ช่างทำถุงบางใสด้วยเครื่องจักร พนักงานเครื่องทำถุงกระดาษ พนักงานเครื่องเย็บถุงกระดาษ ฯลฯ

9-2 ช่างพิมพ์และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ ช่างพิมพ์ทั่วไป ช่างเรียงตัวพิมพ์ด้วยมือ พนักงานเครื่องหล่อตัวพิมพ์ ช่างเข้าหน้าการพิมพ์ ช่างอัดกรอบการพิมพ์ พนักงานเครื่องถ่ายตัวพิมพ์ ช่างจัดเรียงภาพถ่ายตัวพิมพ์ ช่างแท่นพิมพ์ ช่างตบแบบและเทแบบ ช่างทำแบบพิมพ์ด้วยวิธีถ่ายภาพ ช่างทำเล่มหนังสือ ผู้ปฏิบัติงานในห้องมืดเกี่ยวกับการถ่ายภาพ ช่างทำสกรีนการพิมพ์ สิ่งทอสิ่งถัก ช่างทำลายฉลุงานพิมพ์ สกรีนไหม ช่างพิมพ์สกรีนทองแดงด้วยมือ คนงานรีดสีบนสกรีน ช่างพิมพ์เครื่องพิมพ์สกรีนทองแดงด้วยเครื่องจักร พนักงานเครื่องพิมพ์สกรีนอัตโนมัติ ช่างพิมพ์สกรีนไหม ฯลฯ

9-3 ช่างทาสี ได้แก่ ช่างทาสีอาคาร ช่างทาสีโครงเหล็กกล้าและลำเรือ ช่างทาสีด้วยแปรง ช่างพ่นสี ช่างเคลือบสีโดยใช้การจุ่มด้วยมือ ช่างทาสีเครื่องหมาย ฯลฯ

9-4 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการผลิตและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น ได้แก่ ช่างทำเครื่องดนตรีและช่างปรับเสียงดนตรี ช่างจักสานและช่างทำแปรง ช่างทำผลิตภัณฑ์แร่โลหะ ช่างทำฟันปลอม ผู้ตัดพัสดุ ช่างทำตุ๊กตา ช่างทำตรายาง ช่างทำกระดุม ผู้ทำไม้ขีดไฟ ช่างทำเทียนไข ช่างทำเครื่องประดับ หอยทะเลและเขาสัตว์ ช่างทำเครื่องเงิน พนักงานเครื่องจักร ทำเบาะจากเส้นใยมะพร้าว พนักงานเครื่องอัดผ้าเบรคด้วยความร้อนแบบอัตโนมัติ ฯลฯ

9-5 ช่างก่ออิฐ ช่างไม้ และผู้ปฏิบัติงานก่อสร้างอื่น ๆ เช่น ช่างก่อคอนกรีตเสริมเหล็ก ช่างตกแต่งซีเมนต์ ช่างทำเหล็กเสริมการก่อสร้าง ทำพื้นหินขัด ช่างมุงหลังคา ช่างไม้และช่างทำเครื่องไม้ และช่างปูพื้นไม้พาร์เก้ ช่างฉาบปูน ช่างทำฉนวน ช่างติดบานกระจก ช่างยกตั้งนั่งร้านที่เป็นโลหะหรือไม้ คนวางท่อ ประดาหน้าก่อสร้างและบำรุงรักษาท่าเรือและอู่เรือ ฯลฯ

9-6 พนักงานเครื่องยนต์ซึ่งติดตั้งประจำที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ พนักงานเครื่องอัดอากาศ พนักงานเครื่องกังหัน พนักงานประจำห้องควบคุมการผลิตกระแสไฟฟ้า พนักงาน

ประจำสถานีจ่ายไฟฟ้าย่อย พนักงานเครื่องสูบลม พนักงานควบคุมระบบเครื่องทำความเย็น พนักงานเครื่องระบายอากาศและเครื่องปรับอากาศ ฯลฯ

9-7 พนักงานเครื่องขนย้ายวัสดุและเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกัน ผู้ปฏิบัติงานในบริเวณท่าเรือ และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการลำเลียงสินค้า ได้แก่ ผู้ขนถ่ายสินค้าจากเรือขึ้นท่าเทียบเรือ ผู้ขนถ่ายสินค้าประจำยานพาหนะ ผู้ขนถ่ายสินค้าประจำอากาศยาน ผู้ขนถ่ายน้ำมันปิโตรเลียม พนักงานขับรถยกผู้ติดตั้งเครื่องยก และผู้พันต่อสายเคเบิล พนักงานปั้นจั่นและเครื่องยก พนักงานเครื่องขนย้ายดิน และเครื่องจักรที่เกี่ยวข้องกัน พนักงานขับรถบรรทุก พนักงานเครื่องเทคอนกรีต คนงานคุมเครื่องผสมซีเมนต์ พนักงานเครื่องขุดคุ้ย ฯลฯ

9-8 พนักงานเครื่องอุปกรณ์ขนส่ง ได้แก่ ลูกเรือและคนงานประจำเรือ พนักงานห้องเครื่องเรือ พนักงานขับรถจักรและช่างไฟ พนักงานห้ามล้อ พนักงานให้สัญญาณและพนักงานสับเปลี่ยนรถไฟ พนักงานขับขี้นยานยนต์ พนักงานขับรถยนต์ พนักงานขับรถโดยสารประจำทาง พนักงานขับรถยนต์บรรทุกและรถตู้ขนาดใหญ่ พนักงานขับรถยนต์ พนักงานขับรถโดยสารประจำทาง พนักงานขับรถยนต์บรรทุกและรถตู้ขนาดใหญ่ พนักงานขับรถยนต์บรรทุกและรถตู้ขนาดเล็ก คนขับรถสามล้อเครื่อง ผู้ขับขี้อัตว์พาหนะ และผู้ขี่ยานพาหนะที่ใช้สัตว์ลากเทียม ฯลฯ

9-9 กรรมกรหรือคนงานซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่นรวมทั้งผู้บรรจุหีบห่อ และผู้ปิดสลาก ได้แก่ ผู้บรรจุหีบห่อและผู้ปิดสลาก ผู้ใช้เครื่องบรรจุขึ้นโลหะที่เสีย ผู้ใช้เครื่องปิดสลาก ผู้อัดปอพอกด้วยเครื่องจักร คนงานอัดปอพอก กรรมกรหรือคนงานทำงานเบา กรรมกรหรือคนงานทำงานหนัก

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งกลุ่มอาชีพของหน่วยงานต่างๆ ผู้วิจัยเห็นว่าอาชีพนั้นถูกแบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม แตกต่างกันในกรวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ 1. รัฐบาล หมายถึง ข้าราชการ ลูกจ้างรัฐบาล ข้าราชการบำนาญ 2. รัฐวิสาหกิจ หมายถึง พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ 3. รับจ้าง หมายถึง ลูกจ้างในบริษัทเอกชน ร้านค้า ตลอดจนสถานธุรกิจเอกชนอื่นๆ 4. เจ้าของหรือเจ้าของกิจการ หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพอิสระทั้งในด้านการขายสินค้าและบริการ เจ้าของร้านค้า ห้างหุ้นส่วนและบริษัท ตลอดจนผู้ประกอบการเล็กๆ น้อยๆ 5. เกษตรกรรม หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพในการทำนา การทำสวน การทำไร่ การเลี้ยงสัตว์ การประมง 6. อื่นๆ หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพอื่นๆ ผู้ที่ถึงแก่กรรม หรือผู้ที่อยู่บ้านเฉยๆ ซึ่งถือได้ว่าครอบคลุมกับลักษณะงานที่ประกอบเป็นอาชีพของผู้ปกครองของนักศึกษา และได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการศึกษาคั้งนี้

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย

5.1 ประเภทของที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ในการมีชีวิตรอดและการดำรงชีวิตด้วยดีในสังคมมนุษย์ แต่เป็นปัจจัยที่มีราคาแพง ชั่วชีวิตคนๆ หนึ่งอาจจะมีโอกาสมีบ้านเพียงหลังเดียวเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องใช้ความระมัดระวังและรอบคอบ ตลอดจนต้องมีความรู้ในการเลือกบ้านหรือที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับความต้องการของสมาชิกภายในบ้าน ขนาดของครอบครัว และกิจกรรมของสมาชิกในบ้านเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบของการอยู่อาศัย ซึ่งที่อยู่อาศัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532 : 312-326) ได้แก่

1. บ้าน
2. ทาวน์เฮาส์และอาคารพาณิชย์
3. บ้านจัดสรร
4. อาคารชุด
5. อพาร์ทเมนต์ แฟลต และที่อยู่อาศัยลักษณะอื่นๆ

1. บ้าน

บ้านไทยสมัยโบราณมีรูปร่างลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของตนเองมาตลอด เพราะสามารถปรับลักษณะได้เหมาะสมกับอิทธิพลของดินฟ้าอากาศ วัสดุในการก่อสร้างในท้องถิ่น และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ การก่อสร้างบ้านวิวัฒนาการจากไม้มาเป็นบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ และบ้านตึกทั้งหลัง เนื่องมาจากความก้าวหน้าทางการผลิตวัสดุก่อสร้าง และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนไทยเราเปลี่ยนแปลงไป

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 475,710) ได้นิยามความหมายของคำว่า บ้าน ว่าคือ ที่อยู่ สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่ บริเวณที่เรือนตั้งอยู่ ถิ่นที่มีมนุษย์อยู่ และคำว่า เรือน นั้นหมายความว่า สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่ ดังนั้น คำว่าบ้าน หรือบ้านเรือนที่เรามักจะพูดรวมกันนั้น ก็ควรจะหมายถึงบริเวณที่มีสิ่งปลูกสร้างสำหรับอยู่อาศัยตั้งอยู่

สามารถแบ่งประเภทของบ้านออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1.1 บ้านไม้

วัสดุก่อสร้างที่สำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ก็คือไม้ ซึ่งนำมาแปรรูปเป็นแผ่นตามขนาดที่ต้องการเพื่อใช้ทำฝา พื้น คาน ตง เสา ฯลฯ ตามชนบทของไทยเรานั้น บ้านส่วนใหญ่จะสร้างด้วยไม้เกือบทั้งหมด แต่จะเล็กหรือใหญ่กว่ากันแค่ไหนก็คงจะเป็นไปตามอรรถภาพของแต่ละครอบครัว เช่น ผู้ที่มีฐานะดีหน่อย บ้านก็จะมีลักษณะเป็นเรือนฝากระดาน เสาใช้ไม้เนื้อแข็ง หลังคามุงด้วยหญ้าคา หรือจาก สำหรับบ้านผู้ที่มีฐานะยากจนที่อยู่ในเมืองซึ่งอยู่กันอย่างแออัด

อาจจะสร้างฝาผนังด้วยไม้ สังกะสี กระเบื้องแผ่นเรียบ ส่วนหลังคา ก็มักจะใช้สังกะสีหรือกระเบื้องลอนคู่ บ้านส่วนใหญ่ของผู้ที่มีฐานะยากจนในชนบทและบ้านในชุมชนแออัดของเมือง

1.2 บ้านตึก

นอกจากวัสดุก่อสร้างจะเป็นไม้แล้ว มนุษย์เรารู้จักใช้อิฐ หิน ปูนทราย เหล็ก มาทำการก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมอีกด้วย สิ่งก่อสร้างสมัยโบราณของไทยเรานั้น วัสดุประเภทอิฐ หิน ปูน ทราย ส่วนใหญ่จะใช้สร้างพระราชวังของพระมหากษัตริย์หรือวัดวาอารามส่วนบ้านของคนทั่วไปยังนิยมใช้ไม้ในการก่อสร้างอยู่ เนื่องจากวัสดุดังกล่าวยังมีราคาแพง ต่อมาคนในวงสังคม ช้นสูงเริ่มนำากการก่อสร้างด้วยอิฐ หิน ปูน ทราย มาสร้างที่อยู่อาศัยซึ่งเราเรียกว่า ตึก จนกระทั่งในปัจจุบันนี้ไม้ใหญ่ที่จะนำมาแปรรูปเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยหายากขึ้นทุกที และราคาก็แพงขึ้นเป็นเงาตามตัวดังนั้น การสร้างบ้านเป็นตึกจึงได้รับความนิยมกว่าบ้านไม้ เพราะราคาค่าก่อสร้างแพงกว่ากันไม่มาก

1.3 บ้านครึ่งไม้ครึ่งตึก

ที่อยู่อาศัยลักษณะบ้านอีกประเภทหนึ่ง คือ บ้านที่สร้างผสมกันระหว่างไม้และตึก ซึ่งการก่อสร้างชั้นล่าง ของบ้านจะใช้วัสดุอิฐ หิน ปูน ทราย ก่อเป็นตึกขึ้นมาส่วนชั้นบนจะเป็นฝาไม้และใช้เครื่องไม้ทั้งหมด ทั้งนี้เป็นการช่วยลดค่าก่อสร้างเป็นบางส่วนด้วย

2. ทาวน์เฮาส์และอาคารพาณิชย์

ทาวน์เฮาส์เคยเป็นที่อยู่อาศัยที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางมาสมัยหนึ่ง บางแห่งมีความจ่อแจอีกทีก็เกินกว่าที่จะเป็นแหล่งที่พักอาศัยได้ แต่เนื่องจากความต้องการที่อยู่อาศัยของคนเมืองหลวงและเมืองใหญ่เพิ่มขึ้น จึงไม่มีทางเลือกได้ เช่นเดียวกับอาคารพาณิชย์ทั่วไป คือ ใช้ทั้งอยู่อาศัยและค้าขายในตัว แต่ทั้งสองประเภทก็มีปัญหาที่คล้ายคลึงกัน สำหรับทาวน์เฮาส์นั้นเริ่มได้รับการนิยมเมื่อประมาณ 8-9 ปีมานี้เอง ซึ่งผู้ดำเนินการขายทาวน์เฮาส์ได้ประสบความสำเร็จในการขายเป็นอย่างดี แต่ในระยะหลังนี้กิจการขายเริ่มลดลงมาก เนื่องมาจากไม่มีกฎหมายที่แน่นอนในการกำหนดทำเลในกรุงเทพมหานครว่า ทำเลใดเป็นที่อยู่อาศัย และทำเลใดเป็นที่ทำการพาณิชย์ ทำให้ทาวน์เฮาส์ส่วนใหญ่ถูกดัดแปลงเป็นสำนักงาน ร้านค้า หรือหอพักมากมาย ผู้ที่หวังจะอยู่อาศัยจริง ๆ จึงรู้สึกว่ สภาวะแวดล้อมไม่ดี มีความจ่อแจ และผู้คนมากหน้าหลายตาต้องผ่านไปผ่านมาทุกวัน หรือไม่มีความไว้วางใจในเพื่อนบ้านข้างเคียง เนื่องจากห้องข้างเคียงอาจจะเปลี่ยนเป็นหอพักให้เช่าดังกล่าวแล้ว ทาวน์เฮาส์บางแห่ง จึงกลายเป็นทำเลที่อีกทีก็แบบย่านค้าขายไป ส่วนอาคารพาณิชย์ลักษณะตึกแถว นั้น เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งเริ่มจากการสร้างเรือนแถวสำหรับทหารพักอาศัยในเขตพระบรมมหาราชวัง และได้พัฒนามาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งส่วนมากจะเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ห้องแถว หรือตึกแถว ส่วน

คำว่าอาคารพาณิชย์นั้นมักใช้เรียกเป็นภาษาราชการ เนื่องจากใช้ทั้งประกอบการค้าในชั้นล่าง และเป็นที่อยู่อาศัยบนชั้นถัดขึ้นไปด้วย

ทั้งทาวน์เฮาส์และอาคารพาณิชย์มักประสบปัญหาสภาวะแวดล้อมสำหรับผู้ใช้ประโยชน์ หรือผู้อยู่อาศัยพอจะประมวลได้ คือ

1. ในด้านความปลอดภัยทางอัคคีภัย ซึ่งเมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้นมักจะลุกลามไปอย่างรวดเร็วติดต่อกันได้หลายหลัง และเป็นอันตรายต่อชีวิตผู้อยู่อาศัยจากการที่หนีภัยไม่พ้น เนื่องจากเหล็กดัดที่ทำไว้ป้องกันโจรภัยนั้นเป็นสิ่งที่ขวางทำให้หนีออกมาไม่ได้
2. ขาดความเป็นส่วนตัว เพราะทาวน์เฮาส์และอาคารพาณิชย์ใช้ผนังร่วมกัน จึงมีเสียงจากบ้านข้างเคียงได้ยินมาถึงกันได้ ทำให้ผู้อยู่อาศัยเกิดความรำคาญและอึดอัด
3. ขาดที่พักผ่อนและออกกำลังกาย เพราะไม่มีบริเวณ
4. การระบายอากาศไม่ดี ลมไม่สามารถพัดผ่านได้ตลอดทุกห้อง จึงทำให้เกิดมลพิษเป็นเครื่องบั่นทอนสุขภาพของผู้อยู่อาศัย และการที่อยู่ติดถนนทำให้เกิดเสียงดังตลอดเวลา

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้อยู่อาศัยมักนิยมติดเครื่องปรับอากาศซึ่งเป็นการเพิ่มปัญหาเรื่องพลังงานและค่าใช้จ่ายประจำเดือนขึ้นอีกมาก

3. บ้านจัดสรร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 475) ได้นิยามความหมายของคำว่าบ้านจัดสรร ไว้ว่าเป็นบ้านซึ่งรัฐหรือเอกชนเป็นผู้ลงทุนสร้างให้ก่อน โดยยอมให้ผู้ซื้อผ่อนชำระได้

จากปัญหาสภาวะแวดล้อมไม่ดีของทาวน์เฮาส์และอาคารพาณิชย์ดังกล่าว ทำให้ผู้ที่ต้องการอยู่อาศัยจริง ๆ โดยมีได้ทำการค้าไม่นิยมที่จะอยู่อาศัยในอาคารประเภทดังกล่าว เพราะจากลักษณะพื้นฐานความเป็นอยู่ของคนไทยโดยทั่วไปแล้ว นิยมมีบ้านและที่ดินเป็นสัดส่วนของตัวเอง ดังนั้น ถ้าอำนาจการซื้อที่มีพอที่จะสามารถเลือกได้ และสภาพแวดล้อมตลอดจนทำเลเอื้ออำนวยให้อยู่ได้อย่างไม่มีอุปสรรค ทั้งในด้านความสะอาด การจราจร หรือโจรภัย ประกอบกับผู้ที่ต้องการที่อยู่อาศัยสามารถหาซื้อบ้านและที่ดินในระดับราคาใกล้เคียง หรืออาจจะสูงกว่าราคาของทาวน์เฮาส์ หรือตึกแถวเล็กน้ยบ้านจัดสรรจะเป็นทางออกที่ดีที่สุดสำหรับผู้ต้องการที่อยู่อาศัยแบบเร่งด่วน

4. อาคารชุด

คำว่า อาคารชุด หรือคอนโดมิเนียม เป็นคำค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทยเมื่อประมาณ 10 ปีที่แล้วมานี้ แต่ปัจจุบัน อาคารชุดมิใช่คำใหม่อีกต่อไปเพราะใคร ๆ ก็รู้จักคำนี้เป็น

อย่างดีแล้ว ในฐานะที่เป็นอาคารชุดที่มีหลายชั้น หรือหลายสิบชั้น แต่ละชั้นก็จัดห้องชุดไว้ขาย แต่ละห้องชุดก็มีห้องและเนื้อที่ใช้สอยเช่นเดียวกับบ้านๆหนึ่ง กล่าวคือ มีห้องรับแขก ห้องรับประทานอาหาร ห้องครัว ห้องนอน และห้องน้ำ ผู้ที่ซื้อห้องชุดไว้แล้ว จะสามารถแยกถือกรรมสิทธิ์ออกได้เป็นส่วนๆ ซึ่งประกอบด้วยกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล คือ ห้องต่างๆ ดังกล่าวแล้ว กับกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินส่วนรวม ซึ่งหมายถึง ที่ดิน ทางเดิน บันได ลิฟท์ สนามหญ้า สนามเทนนิส สระว่ายน้ำ ฯลฯ ห้องชุดของอาคารชุดจะมีความคล้ายคลึงกับห้องชุดของแฟลต อพาร์ทเมนต์ และคอร์ต แต่แตกต่างกันตรงห้องชุดของอาคารชุดนั้นเป็นการซื้อขาย ผู้อยู่อาศัยซึ่งทำสัญญาการซื้อขาย และชำระเงินตามกำหนดเงื่อนไขแล้ว จึงมีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของห้องชุดนั้นๆ อย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีสิทธิร่วมในทรัพย์สินส่วนกลางของอาคาร แต่สำหรับ อพาร์ทเมนต์ แฟลต หรือคอร์ตนั้น ผู้อยู่อาศัยจะอยู่ในลักษณะการเช่าซึ่งไม่มีกรรมสิทธิ์ในห้องพัก หรือบริเวณส่วนรวมต่างๆไป ไม่ว่าจะเป็นการอยู่ชั่วคราว หรือเป็นการเช่าระยะยาว ซึ่งเรียกว่า การเช่า ซึ่งเป็นการอยู่อย่างถาวรก็ตาม อาคารชุดในปัจจุบันแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. อาคารชุดเพื่อการอยู่อาศัย เป็นอาคารสูงหลายชั้น แต่ละชั้นแบ่งเป็นหลายห้องชุด แต่ละห้องชุดมีสภาพเหมือนบ้านอยู่อาศัยทั่วๆ ไป คือ มีห้องนอน ห้องน้ำ ห้องรับแขก ห้องอาหาร ห้องครัว เป็นต้น ซึ่งผู้ซื้อจะมีกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์ นอกจากนั้น หากเป็นอาคารชุดที่สมบูรณ์แบบ ก็จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ห้องประชุม ชุบเปอร์มาเก็ต สนามกีฬา สระว่ายน้ำ ฯลฯ และมักตั้งอยู่ใจกลางเมือง ย่านที่อยู่อาศัย หรือย่านธุรกิจหนาแน่น

2. อาคารชุดแบบสำนักงาน เป็นอาคารที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสำนักงานหรือประกอบธุรกิจการค้า โดยขายให้กับบริษัทต่างๆ ที่ต้องการซื้อไว้เป็นสำนักงาน ซึ่งดีกว่าการเช่าสำนักงาน และไม่มีปัญหาการขึ้นราคาค่าเช่าด้วย

3. อาคารชุดแบบตากอากาศ ลักษณะการจัดห้องชุดและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ คล้ายกับอาคารชุดเพื่อการอยู่อาศัย แต่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับการพักผ่อนตากอากาศมากขึ้น เช่น อุปกรณ์กีฬาทางน้ำ สโมสรตากอากาศแบบตากอากาศ แม้แต่การออกแบบทางด้านสถาปัตยกรรม และการตกแต่งภายในก็คล้ายตามภูมิประเทศ และเปิดกว้างให้มองเห็นทิวทัศน์ได้อย่างเต็มที่

ปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการสร้างอาคารชุดมากขึ้น และเป็นที่ยอมรับของประชาชนกลุ่มรายได้สูงมาก เพิ่มขึ้นเนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมดังต่อไปนี้

1. ปัญหาด้านการจราจรติดขัด ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นทำให้ผู้ที่อยู่นอกเมืองต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการเดินทางและเสียเวลา

2. ปัญหาเรื่องความปลอดภัย การที่บ้านแถบชานเมืองซึ่งอยู่ห่างไกลมักมีปัญหาการลักขโมยอยู่เสมอในขณะที่เจ้าของบ้านไม่อยู่บ้าน ทำให้เกิดความระแวงในความเสียหาย ประกอบกับการหาลูกจ้างดูแลบ้านได้ยาก และค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้นด้วย

3. ปัญหาเรื่องน้ำท่วม ในภาวะที่เกิดน้ำท่วม การสัญจรไปมาติดขัดและเกิดความเสียหายทั้งทรัพย์สินและสุขภาพจิต

5. อพาทเมนต์ แฟลต และที่อยู่อาศัยลักษณะอื่น

จากหนังสือ Reader's digest : Encyclophedia dictionary (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาริราช. 2532 : 325 ; อ้างอิงจาก Reader's digest : Encyclophedia dictionary) ให้ความหมายคำว่า อพาทเมนต์ ไว้ว่า single room of a house , set of rooms ซึ่งหมายถึง ห้องเดี่ยวภายในบ้าน หรือชุดของห้อง ส่วนคำว่า แฟลต (Flat) นั้น คือ suit of room use on one floor forming complete residence หมายถึง ชุดของห้องซึ่งใช้ชั้นเดียวกันนั้นทำให้เป็นที่อยู่อาศัยอย่างสมบูรณ์ คำว่า อพาทเมนต์และแฟลตมีความหมายร่วมกัน คือ เป็นห้องที่เป็นชุดมีทั้งห้องนอน ห้องครัว ห้องรับแขก และห้องน้ำ ห้องชุดเหล่านี้จะอยู่บนอาคารใหญ่หลายชั้น เจ้าของอาคารจะจัดไว้สำหรับให้เช่า พร้อมเครื่องเรือน

นอกจากที่อยู่อาศัยประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วยังมีที่อยู่อาศัยบางประเภทที่ควรกล่าวถึงอีก ดังนี้

1. บ้านประกอบสำเร็จ คือบ้านซึ่งมีส่วนประกอบต่าง ๆ เช่น ผนัง พื้น หลังคา และส่วนอื่นๆ สร้างไว้สำเร็จรูป เตรียมพร้อมที่เจ้าของบ้านจะซื้อไปประกอบเอง หรือทางผู้ผลิตอาจจะบริการประกอบให้ด้วยก็ได้ บ้านดังกล่าวมักมีราคาถูก เหมาะสำหรับผู้ที่มีรายได้ต่ำ

2. บ้านเดี่ยว คือ บ้านชั้นเดียวหรือสองชั้นซึ่งปลูกอยู่เป็นเอกเทศมีบริเวณโดยรอบ

3. บ้านแฝดสอง แฝดสาม หรือแฝดสี่ ได้แก่ บ้านที่มี 2-3-4 ครอบครัวอยู่ติดกัน มีบริเวณโดยรอบบ้านชนิดนี้ ภาษาอังกฤษเรียกว่า Duplex (แฝด 2 หลัง) Triplex (แฝด 3 หลัง) และ Qautrex (แฝด 4 หลัง)

บ้านแถว มีลักษณะคล้ายบ้านแฝดเช่นเดียวกัน แต่มีจำนวนมากกว่า 8-10 หลังขึ้นไป บ้านแถวหรือ Row House นี้มีคุณภาพมาตรฐานต่ำกว่าทาวน์เฮาส์ในอังกฤษที่เรียกว่า เทอเรสเฮ้าส์ (Terrace House)

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเภทของที่อยู่อาศัย ผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะการอยู่อาศัยนั้นถือได้ว่ามีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของบุคคล ซึ่งการอยู่อาศัยในที่ที่แตกต่างกัน มีสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน ก็มีผลต่อทั้งสภาพร่างกายและจิตใจของผู้อยู่อาศัยให้มีความแตกต่างกันออกไปด้วย และที่อยู่อาศัยแต่ละประเภทนั้นก็ยังสามารถได้ถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้อยู่อาศัยด้วยเช่นเดียวกัน กรณีของอาคารชุด ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำก็ไม่สามารถที่จะอยู่อาศัยในที่อยู่ประเภทนี้ได้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำลักษณะที่อยู่อาศัยมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้

6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยมหิดล

6.1 ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล (2543 : 2-3) เดิมมีชื่อว่ามหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2486 โดยการแยกตัวออกมาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พุทธศักราช 2486 อันเป็นกฎหมายฉบับปฐมฤกษ์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นที่มาของมหาวิทยาลัยมหิดลในปัจจุบัน หลังจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ดำเนินการมาได้ประมาณ 5 ปีครึ่ง ได้มีการจัดตั้งคณะเพิ่มเติมตามลำดับ ดังนี้ คือ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ คณะอายุรศาสตร์เขตร้อน คณะวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย หรือสถาบันวิชาการขั้นสูงเพื่อการศึกษาหรือการวิจัยขั้นในมหาวิทยาลัย และมีอำนาจให้ปริญญาอนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรชั้นหนึ่งชั้นใดก็ได้ หลังจากนั้นได้มีการจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ต่อมาปี พ.ศ.2510 ได้มีพระราชบัญญัติโอนกิจการ ทรัพย์สิน หนี้สิน ข้าราชการ ลูกจ้าง และเงินงบประมาณของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการของคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมีการจัดตั้งคณะทันตแพทยศาสตร์และเภสัชศาสตร์ ขึ้นในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ในปี พ.ศ.2511 เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและโครงการของรัฐบาลในแผนพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัย พ.ศ.2510 - 2514 ในด้านการแพทย์ซึ่งต้องการเพิ่มการผลิตทันตแพทย์และเภสัชกรให้มากขึ้น และด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ในปี พ.ศ.2512 มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ได้รับพระราชทานนาม “มหิดล” เป็นนามใหม่ของมหาวิทยาลัยในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2512 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

6.2 สถานที่ตั้งของหน่วยงานราชการในมหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล (2543 : 6) มีที่ตั้งหน่วยราชการ 4 พื้นที่ คือ

1. พื้นที่บริเวณแขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ 72 ไร่ เป็นที่ตั้งของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล คณะเทคนิคการแพทย์ และคณะพยาบาลศาสตร์
2. พื้นที่เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ 198 ไร่ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือส่วนบริเวณถนนศรีอยุธยา เป็นที่ตั้งของคณะเภสัชศาสตร์ บริเวณถนนพระราม 6 เป็นที่ตั้งของคณะวิทยาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี และสำนักคอมพิวเตอร์ บริเวณถนนราชวิถี เป็นที่ตั้งของคณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะเวชศาสตร์เขตร้อน และคณะทันตแพทยศาสตร์ซึ่งอยู่ติดกับถนนโยธี

3. พื้นที่ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีเนื้อที่ 1,239 ไร่ 1 งาน 61 ตารางวา เป็นที่ตั้งของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม สถาบันวิจัยโภชนาการ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยราชสุดา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา วิทยาลัยนานาชาติ บัณฑิตวิทยาลัย บางส่วนของคณะวิทยาศาสตร์ (ศาลายา) ที่ดำเนินการสอนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สำนักหอสมุด สำนักกสศ ทดลองแห่งชาติ สถาบันเพื่อพัฒนาเด็กและครอบครัวแห่งชาติ สถาบันอนุชีววิทยาและพันธุศาสตร์ นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของศูนย์และโครงการต่างๆ ซึ่งจัดขึ้นใหม่ คือ ศูนย์ศาลายา โครงการการศึกษาต่อเนื่อง และโครงการบางส่วนของสถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ โครงการวิจัยและพัฒนาอุปกรณ์ชีวการแพทย์ โครงการวิจัยชีววิทยาระบบประสาทและพฤติกรรม โครงการวิจัยและพัฒนาวัคซีน โครงการวิจัยชีววิทยาระบบสืบพันธุ์ของสัตว์บกเศรษฐกิจ โครงการวิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์พรรณไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ และโครงการปลูกสวนสมุนไพร "สิริ-รุกชาติ" ของเภสัชศาสตร์

4. พื้นที่เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ 18 ตารางวา เป็นที่ตั้งของอาคารสำนักงานมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเป็นที่รวมของหน่วยงานภายใต้สังกัดสำนักงานอธิการบดีและหน่วยงานอื่นของมหาวิทยาลัยที่ยังไม่มีที่ทำการถาวร ได้แก่ บัณฑิตวิทยาลัย ศูนย์ประยุกต์และบริการวิชาการ และสภาคณาจารย์ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้จะทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

6.3 การแบ่งส่วนราชการของมหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล (2543 : 13-14) มีการแบ่งส่วนราชการ ดังนี้

1. สำนักงานอธิการบดี มี 11 หน่วยงาน 1 ศูนย์ 2 โครงการ ได้แก่ กองกลาง กองบริการการศึกษา กองแผนงาน กองกิจการนักศึกษา กองการเจ้าหน้าที่ กองคลัง กองวิเทศสัมพันธ์ กองบริหารงานวิจัย กองทะเบียนและประมวลผล กองกฎหมาย งานตรวจสอบภายใน ศูนย์ประยุกต์และบริการวิชาการ โครงการศูนย์ทดสอบวัคซีน และโครงการการศึกษาต่อเนื่อง

2. คณะ มี 14 คณะ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะเวชศาสตร์เขตร้อน คณะวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี คณะเภสัชศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะสัตวแพทยศาสตร์

3. สถาบัน มี 7 สถาบัน ได้แก่ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม สถาบันวิจัยโภชนาการ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยา

ศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว สถาบันอนุชีววิทยาและพันธุศาสตร์

4. สำนัก มี 3 สำนัก ได้แก่ สำนักหอสมุด สำนักคอมพิวเตอร์ และสำนักสัตว์ทดลอง แห่งชาติ

5. วิทยาลัย มี 5 วิทยาลัย ได้แก่ วิทยาลัยนานาชาติ วิทยาลัยราชสุดา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา วิทยาลัยการจัดการ และวิทยาลัยศาสนศึกษา

6. ศูนย์ มี 2 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์ศาลาया และศูนย์ตรวจสอบสารต้องห้ามในนักกีฬามหาวิทยาลัยอยู่ในความควบคุมดูแลของสภามหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งประกอบด้วยนายกสภามหาวิทยาลัย อธิการบดี ประธานสภาคณาจารย์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยประเภทผู้บริหาร 7 คน กรรมการสภามหาวิทยาลัยจากคณาจารย์ประจำ 7 คน และกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ 15 คน หัวหน้าภาควิชาเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบงานของภาควิชา คณะกรรมการประจำประกอบด้วย คณบดีเป็นประธานกรรมการ รองคณบดีไม่จำกัดจำนวน หัวหน้าภาควิชา หรือคณาจารย์ประจำในคณะนั้นที่สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งให้เป็นกรรมการแล้วแต่กรณีเป็นกรรมการ และกรรมการประเภทคณาจารย์ประจำ จำนวนไม่เกิน 4 คน

6.4 ระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล (2543 : 120-128) แบ่งการจัดการศึกษา ดังนี้

1. ระบบการศึกษา หลักสูตรการศึกษา การวัดผลการศึกษา และวุฒิที่ได้รับเมื่อสำเร็จการศึกษา

1.1 ระบบการศึกษา เป็นแบบระบบหน่วยกิต

1.2 หลักสูตร แบ่งเป็นประเภทวิชา ดังนี้

1.2.1 ประเภทวิชาวิทยาศาสตร์ (เคมี ชีววิทยา เทคโนโลยีชีวภาพ ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ และพฤกษศาสตร์) เทคนิคการแพทย์ รังสีเทคนิค กายภาพบำบัด สาธารณสุขศาสตร์ หลักสูตร 4 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาได้รับวุฒิปริญญาตรบัณฑิตในแต่ละประเภทวิชาที่ได้ศึกษา

1.2.2 ประเภทวิชาพยาบาลศาสตร์ หลักสูตร 4 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาได้รับวุฒิปริญญาตรบัณฑิต

1.2.3 ประเภทวิชาเภสัชศาสตร์ หลักสูตร 5 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาได้รับวุฒิปริญญาตรบัณฑิต

1.2.4 ประเภทวิชาทันตแพทยศาสตร์ หลักสูตร 6 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาได้รับวุฒิปริญญาตรบัณฑิต

1.2.5 ประเภทวิชาแพทยศาสตร์ หลักสูตร 6 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาได้รับวุฒิปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต

1.3 การวัดผลการศึกษา ใช้ระบบหน่วยกิตและระบบตัวอักษร ในการคิดแต้มเฉลี่ย โดยกำหนดให้ A = 4 , B+ = 3.5 , B = 3 , C+ = 2.5 , C = 2 , D+ = 1.5 , D = 1 และ F = 0 โดยจะต้องได้แต้มเฉลี่ยสะสมในแต่ละปีการศึกษาไม่ต่ำกว่า 2.00 จึงถือว่าสอบได้เป็นนักศึกษาสภาพปกติ ถ้าต่ำกว่า 2.00 ถือว่าเป็นนักศึกษาสภาพวิฤต

2. การศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดล

นักศึกษาของมหาวิทยาลัยที่สอบผ่านการคัดเลือกของทบวงมหาวิทยาลัยและนักศึกษาในโครงการพิเศษต่างๆที่ศึกษาในหลักสูตรเดียวกับนักศึกษาสอบผ่านทบวงมหาวิทยาลัยจะต้องผ่านการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานที่คณะวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตร 1 ปี 6 เดือน - 2 ปี (ยกเว้นประเภทวิชาแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ศึกษาหลักสูตรเตรียมแพทยศาสตร์ 1 ปี ประเภทวิชาแพทยศาสตร์รามาธิบดี ศึกษาหลักสูตรเตรียมแพทยศาสตร์ 1 ปี และปริคณีกอีก 2 ปี รวมเป็น 3 ปี และประเภทวิชาวิศวกรรมศาสตร์ 1 ปี) เมื่อผ่านการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานแล้ว จึงแยกย้ายกันไปศึกษาต่อตามคณะต่างๆ จนจบหลักสูตรของ แต่ละประเภทวิชาที่นักศึกษาเลือกศึกษา ดังนี้

1. ประเภทวิชาแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ศึกษาต่อที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลอีก 5 ปี (ปริคณีก 2 ปีและคลินีก 3 ปี)
2. ประเภทวิชาแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ศึกษาต่อที่คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีอีก 3 ปี
3. ประเภทวิชาทันตแพทยศาสตร์ ศึกษาต่อที่คณะทันตแพทยศาสตร์อีก 4 ปี
4. ประเภทวิชาเภสัชศาสตร์ ศึกษาต่อที่คณะเภสัชศาสตร์อีก 3 ปี 6 เดือน
5. ประเภทวิชาวิทยาศาสตร์ ศึกษาต่อที่คณะวิทยาศาสตร์ตลอดหลักสูตร 4 ปี
6. ประเภทวิชาเทคนิคการแพทย์ ศึกษาต่อที่คณะเทคนิคการแพทย์อีก 2 ปี
7. ประเภทวิชารังสีเทคนิค ศึกษาต่อที่คณะเทคนิคการแพทย์อีก 2 ปี
8. ประเภทวิชาวิทยาศาสตร์สาธารณสุข ศึกษาต่อที่คณะสาธารณสุขศาสตร์อีก 2 ปี
9. ประเภทวิชาพยาบาลศาสตร์ ศึกษาต่อที่คณะพยาบาลศาสตร์อีก 2 ปี
10. ประเภทวิชากายภาพบำบัด ศึกษาต่อที่โรงเรียนกายภาพบำบัด คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล อีก 2 ปี
11. ประเภทวิชาพยาบาลศาสตร์ (คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี) ศึกษาต่อที่ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลรามาธิบดี อีก 2 ปี
12. ประเภทวิชาวิศวกรรมศาสตร์ ศึกษาต่อที่คณะวิศวกรรมศาสตร์อีก 3 ปี

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยมหิดลยังได้จัดการศึกษาในระดับสูงและระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งแต่ละคณะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการรับนักศึกษาโดยไม่ผ่านทบวงมหาวิทยาลัยอีกหลายหลักสูตร

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

แอปสแตนและแมคพาร์ทแลนด์ (ศศิพันธ์ ทรงสัตย์. 2542 : 12 ; อ้างอิงจาก Epstein and McPartland. 1976 : 15 – 30) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตในโรงเรียนโดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 4,266 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบ ประกอบด้วยข้อคำถาม 27 ข้อ พบว่าคุณภาพชีวิตในโรงเรียนประกอบด้วย 3 มิติย่อย คือ 1. ความพอใจในโรงเรียน 2. ความมุ่งมั่นในการทำงาน 3. ปฏิภานต่อครู

แฮดแดต (Haddad. 1986 : 20 – 25) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาวิทยาลัยจอร์แดนโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ และความสำคัญ 16 องค์ประกอบ เพื่อบ่งชี้ถึงคุณภาพชีวิต โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน เป็นชาย จำนวน 178 คน หญิงจำนวน 122 คน พบว่า ความพึงพอใจ มีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญ ผู้ที่มีความพึงพอใจในสุขภาพ รายได้ ความสัมพันธ์กับเพื่อนและครอบครัวมาก จะมีความพึงพอใจในชีวิตมากกว่าผู้ที่มีความพึงพอใจในสุขภาพ รายได้ ความสัมพันธ์กับเพื่อนและครอบครัวน้อย สรุปได้ว่า การรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพ รายได้ ความสัมพันธ์กับเพื่อนและครอบครัว เป็นตัวทำนายความพึงพอใจในชีวิตได้ดีที่สุด

7.2 งานวิจัยในประเทศ

ศรีม่วง จิตกรณกิจศิลป์ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ของการเคหะแห่งชาติ เขตห้วยขวาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ของการเคหะแห่งชาติ เขตห้วยขวาง ว่ามีการรับรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต อันได้แก่ ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิต และสิ่งที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตอย่างไร และเปรียบเทียบการรับรู้ดังกล่าวว่าแตกต่างกันตามตัวแปรเพศ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา และขนาดครอบครัวหรือไม่ โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ของการเคหะแห่งชาติ เขตห้วยขวาง จำนวน 336 คน พบว่า การรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ของการเคหะแห่งชาติ เขตห้วยขวาง ในเรื่องปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตนั้น ผู้อาศัยรับรู้ว่าคุณภาพชีวิตขึ้นอยู่กับภาระงานที่รุนแรง สะอาด ถูกหลักอนามัย การมีเครื่องนุ่งห่ม

เพียงพอตามความจำเป็น การที่เจ็บป่วยแล้วมีโรงพยาบาลและสถานอนามัยอย่างเพียงพอ การมีที่อยู่อาศัยที่พอหลบนอนได้เป็นที่เป็นที่ทาง การมีรายได้เพียงพอสำหรับใช้จ่ายในสิ่งจำเป็น การมีรถโดยสารบริการให้ความสะดวกในการเดินทาง การมีความมั่นคงและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การเป็นผู้บำเพ็ญคุณความดีจนได้รับการยกย่องชมเชยโดยทั่วไป การมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา การจบการศึกษาภาคบังคับเป็นอย่างดี การอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การมีอากาศบริสุทธิ์ปราศจากควันพิษ การมีศาสนาประจำชาติ และการมีความภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาติเป็นอันดับแรกของแต่ละปัจจัย และอยู่ในเกณฑ์มากเกือบทั้งหมด ยกเว้นการเป็นผู้บำเพ็ญคุณความดีจนได้รับการยกย่องชมเชยโดยทั่วไป ผู้อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์แห่งนี้รับรู้ว่าคุณภาพชีวิตขึ้นอยู่กับเรื่องดังกล่าวในเกณฑ์ปานกลาง สำหรับการรับรู้ในเรื่องสิ่งที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ของการเคหะแห่งชาติ เขตห้วยขวาง รับรู้ว่าคุณภาพชีวิตไม่ปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย และภาวะค่าครองชีพสูงกระทบกระเทือนต่อคุณภาพชีวิตเป็นอันดับแรก ส่วนอันดับรองลงไปตามลำดับอีก 4 ลำดับ คือ การติดยาเสพติดให้โทษ สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การว่างงาน และการไร้ที่อยู่อาศัย โดยรับรู้ว่ามีผลกระทบกระเทือนต่อคุณภาพชีวิตในเกณฑ์มาก ทั้งนี้ผลการเปรียบเทียบการรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ของการเคหะแห่งชาติ เขตห้วยขวาง ตามตัวแปรเพศ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษาและขนาดครอบครัว พบว่า ในเรื่องปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตนั้น ผู้อาศัยอยู่ในอาคารดังกล่าวมีการรับรู้ในเรื่องนี้ไม่แตกต่างกันตามตัวแปรข้างต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งกรณีพิจารณาแยก แต่ละปัจจัยและพิจารณารวมทั้งหมด สำหรับสิ่งที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตนั้น พบว่า ผู้อาศัยมีการรับรู้ในเรื่องนี้โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกันตามตัวแปรข้างต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาแยกรายข้อพบว่า ผู้อาศัยมีการรับรู้แตกต่างกันตามตัวแปรเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อการมีประชากรในวัยเด็กมากๆ ข้ออัตราเสี่ยงต่อความตายสูง และข้อการสงครามและการสู้รบ ส่วนข้ออื่นๆ และตัวแปรอื่นๆ พบว่า มีการรับรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สว่างจิต ศรีระชา (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ในด้านต่างๆ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา และด้านการเมืองการปกครอง และศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อชีวิตนักศึกษา พบว่า

ด้านการดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัย และเที่ยวเตร่ในเมืองขอนแก่น และท่องเที่ยวตามสถานที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ส่วนใหญ่วัฒนธรรมและประเพณีที่จัดขึ้นมีความสัมพันธ์กับนักศึกษาใหม่

ด้านสังคม นักศึกษาส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์สนิทสนมในกลุ่มเพื่อนที่เป็นนักศึกษาด้วยกันมากกว่าบุคคลอื่น

ด้านเศรษฐกิจ นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินเป็นค่าอาหารและสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

ด้านการศึกษา นักศึกษารุ่นพี่มีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาด้านการเรียนแก่นักศึกษารุ่นน้อง นักศึกษาส่วนใหญ่จะอ่านหนังสือในช่วงสอบ และใช้ห้องสมุดเป็นจำนวนมาก ในช่วงที่ต้องการศึกษาค้นคว้า ทำรายงาน และอ่านหนังสือสอบ

ด้านการเมืองการปกครอง การจัดกิจกรรมทางการเมืองของนักศึกษาส่วนใหญ่จะเกิดจากการเรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์ และจากความบกพร่องของการบริหารงานของมหาวิทยาลัย

ส่วนองค์ประกอบที่มีผลต่อชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่ทำให้นักศึกษาประพฤติปฏิบัติดังปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย สภาพมหาวิทยาลัย สภาพหอพักนักศึกษา วัฒนธรรมและประเพณีนักศึกษา ลักษณะการเรียนการสอน กลุ่มเพื่อน การบริหารงานของมหาวิทยาลัย ลักษณะนักศึกษา ครอบครัว และกลุ่มสังคมก่อนเข้ามหาวิทยาลัย สภาพสังคม สภาพการเมืองการปกครองของประเทศ และสื่อสารมวลชน

ภาวนา ใจประสาท (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำรงชีวิตของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่พักอาศัยอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2533 จำนวน 600 คน พบว่า

นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทั้งชายและหญิงมีการดำรงชีวิตภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่วนรวมในด้านความเป็นอยู่ในหอพัก ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษามีการดำรงชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่านักศึกษาชายและหญิง มีการดำรงชีวิตด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านความเป็นอยู่ในหอพัก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นักศึกษาที่มีระดับชั้นปีแตกต่างกันมีการดำรงชีวิตภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่วนรวมทั้ง 5 ด้านนักศึกษามีการดำรงชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึง 4 มีการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัยด้านการศึกษา ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านความเป็นอยู่ในหอพัก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นักศึกษาที่มีสาขาวิชาต่างกันมีการดำรงชีวิตภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่วนรวมทั้ง 5 ด้านนักศึกษามีการดำรงชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่านักศึกษาสาขาวิชาสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัยด้านการเข้าร่วมกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาที่กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก เชียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก มีการดำรงชีวิตภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยรวมและพิจารณาแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และนักศึกษามีการดำรงชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

นักศึกษาที่รายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองแตกต่างกันมีการดำรงชีวิตภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่วนรวมทั้ง 5 ด้านนักศึกษามีการดำรงชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่านักศึกษาที่รายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองระดับต่ำ ปานกลาง และสูง มีการดำรงชีวิตในมหาวิทยาลัยด้านสังคม ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ด้านความเป็นอยู่ในหอพัก และด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุพล เสือว่อง (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคาดหวังในคุณภาพชีวิตของนักศึกษา นอกระบบโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยอาศัยเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานของสังคมไทย (จปฐ.) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสร้างแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสาขาวิชาช่างตัดเย็บเสื้อผ้าในโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 337 คน พบว่า นักศึกษามีความคาดหวังในคุณภาพชีวิตด้านการรับความรู้ ความรู้และบริการจากโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (2.62) รองลงมาได้แก่ ด้านการได้รับบริการทางสังคมขั้นพื้นฐาน (2.44) ส่วนด้านการพัฒนาจิตใจมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (2.01) นักศึกษาที่มีอายุแตกต่างกันมีความคาดหวังในคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความแตกต่างกันของคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ อนามัยและการวางแผนครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่อยู่ในครอบครัวที่มีจำนวนคนในครอบครัวแตกต่างกันมีความคาดหวังในคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างองค์ประกอบคุณภาพชีวิต จำแนกตามรายด้าน พบว่าทั้งสภาพเป็นจริงและสภาพที่คาดหวังมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทุกด้าน

ศิริรัตน์ จันทรแสงรัตน์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กิจกรรมนักศึกษา และสภาพแวดล้อมกับคุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กิจกรรมนักศึกษาและสภาพแวดล้อมกับคุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาล และศึกษากลุ่มตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล 367 คน พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลอยู่ใน

ระดับปานกลางค่อนข้างสูง คะแนนเฉลี่ยหมวดครอบครัว สุขภาพ และจิตใจและวิญญาณ อยู่ในระดับสูง ส่วนหมวดสังคมและเศรษฐกิจ หน้าที่ และชีวิตประจำวันอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ในส่วนของทัศนคติต่อวิชาชีพ สภาพครอบครัว งานหอพัก งานวินัยและพัฒนาการศึกษา งานกิจกรรมนักศึกษา สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของอาจารย์และนักศึกษา สภาพทางกายภาพของแหล่งฝึกปฏิบัติ สภาพทางกายภาพของวิทยาลัยพยาบาล มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง ส่วนการเป็นผู้นำในกิจกรรมในฐานะกรรมการ และจำนวนนักศึกษาในห้องเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับคุณภาพชีวิตโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเป็นผู้นำในกิจกรรมในฐานะประธาน รายได้ของนักศึกษา รายได้ครอบครัว จำนวนนักศึกษาในวิทยาลัยพยาบาล และขนาดพื้นที่ห้องพัก ในหอพักต่อนักศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวมของนักศึกษาพยาบาล และตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีความสำคัญตามลำดับ ดังนี้ ทัศนคติต่อวิชาชีพ สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของอาจารย์และนักศึกษา สภาพครอบครัว งานหอพัก ชั้นปีที่ศึกษา จำนวนนักศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลและการเป็นผู้นำในกิจกรรมในฐานะกรรมการ โดยร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 40.04 ($R^2 = .4004$)

ปัทมวรรณ อ่วมศรี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคูณลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง 3 ด้าน คือ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ และด้านความสัมพันธ์กับสังคม และเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักศึกษาโดยรวมทั้ง 3 ด้าน และเป็นรายด้าน จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ คณะวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 809 คน พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีคุณลักษณะโดยรวมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ และด้านความสัมพันธ์กับสังคม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีคุณลักษณะด้านการแสวงหาความรู้ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ อยู่ในระดับปานกลาง และมีคุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคมอยู่ในระดับมาก และยังพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เพศชายและเพศหญิง ที่มีอายุ และการศึกษาในคณะวิชาแตกต่างกัน มีคุณลักษณะโดยรวมทั้ง 3 ด้าน และในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีคุณลักษณะโดยรวมทั้ง 3 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีคุณลักษณะด้านการแสวงหาความรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนคุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ และด้านความสัมพันธ์กับสังคม ไม่แตกต่างกัน

ศศิพินต์ ทรงสตัย (2542 : 76-77) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรด้านส่วนตัว และตัวแปรด้านครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับ ปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 4 ปีการศึกษา 2541 ของคณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคม ศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 1,607 คน เป็นนักศึกษาชาย จำนวน 609 คน และนักศึกษาหญิง จำนวน 998 คน พบว่า ตัวแปรเพศหญิง ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ฐานะ ทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองสูง ผู้ปกครองอาชีพรับราชการ ผู้ปกครองสถานภาพสมรสคู่ และ สัมพันธภาพของนักศึกษากับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรเพศชาย ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 คณะวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลาง และผู้ปกครองที่สถานภาพโสด มีความ สัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรคณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน ฐานะทางเศรษฐกิจของ ผู้ปกครองต่ำและปานกลาง อาชีพของผู้ปกครอง (ยกเว้นอาชีพรับราชการ) และผู้ปกครอง สถานภาพหม้าย ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏ เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เรียงลำดับจากส่งผลมากไปยังน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่าง นักศึกษากับผู้ปกครอง ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4 และผู้ปกครองอาชีพรับราชการ สามารถร่วมกัน อธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิต ได้ร้อยละ 16.80

พิมพ์จันทร์ ไชยกันหา (2542 : ง) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาคณะ พยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ และเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตจำแนกตาม ระดับชั้นปี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ ที่ ศึกษาในการเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 ที่พักอยู่ในหอพักของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค จำนวน 252 คน พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มีคะแนน เฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 3.50$, S.D. = 0.43) เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของคุณภาพชีวิต นักศึกษาพยาบาลจำแนกตามชั้นปี มีความแตกต่างกัน ($\alpha = .05$)

พีรวัชร เวียงคำ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิต ของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย และโรงเรียนนาหินบุตรณะ จำนวน 360 คน พบว่า วัยรุ่นมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทั้ง 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยทางครอบครัว ได้แก่ วิธีการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบประชาธิปไตย ความสัมพันธ์ใน ครอบครัว อยู่ด้วยกันกับบิดามารดา การสื่อสารในครอบครัวสมาชิกมีการพูดคุยปรึกษาหารือกัน และฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัว มีรายได้ 20,000-40,000 บาท/เดือน ปัจจัยด้านสังคม

ได้แก่ อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน อิทธิพลจากโรงเรียน และอิทธิพลจากสื่อมวลชน และปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ได้แก่ แหล่งที่อยู่อาศัย เป็นหมู่บ้านจัดสรร

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในต่างประเทศและในประเทศสรุปได้ว่า ตัวแปรคุณลักษณะของนักศึกษา การอบรมเลี้ยงดู อาชีพของผู้ปกครอง ลักษณะการอยู่อาศัย รวมทั้งค่าใช้จ่ายของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูล
6. ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - ชั้นปีที่ 6 ในภาคการศึกษาที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2545 ของมหาวิทยาลัยมหิดล เฉพาะที่รับผ่านทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 7,784 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - ชั้นปีที่ 6 ในภาคการศึกษาที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2545 ของมหาวิทยาลัยมหิดล เฉพาะที่รับผ่านทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งเลือกมาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 480 คน โดยมีวิธีการสุ่ม ดังนี้

1. ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาที่ความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อน ± 10 ซึ่งเมื่อเทียบกับตารางขนาดกลุ่มตัวอย่าง ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 381 คน (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. 2537 : 106)

2. สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีสาขาวิชา และเพศเป็นชั้น (Strata) และมีนักศึกษาเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศและสาขาวิชา

ลำดับ ที่	สาขาวิชา	ประชากร (คน)			กลุ่มตัวอย่าง (คน)		
		หญิง	ชาย	รวม	หญิง	ชาย	รวม
1	วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ	721	384	1,105	50	50	100
2	แพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ	4,063	1,798	5,861	140	140	280
3	วิศวกรรมศาสตร์	191	627	818	50	50	100
	รวมทุกสาขาวิชา	4,975	2,809	7,784	240	240	480

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา ประกอบด้วย เพศ สาขาวิชา อาชีพของผู้ปกครอง ลักษณะการอยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายของนักศึกษา

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษา ผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษาของปัทมวรรณ อ่วมศรี (2541 : 75-78) จำนวน 30 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดการยอมรับเลี้ยงดู ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 สถานการณ์ โดยแต่ละสถานการณ์จะประกอบด้วยรูปแบบการยอมรับเลี้ยงดู 3 แบบ/ข้อ รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิต ผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากแบบวัดคุณภาพชีวิตของสุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ ที่ได้พัฒนาขึ้นมาจากแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ (WHOQOL-BREF) (สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ. 2540 : 106-108) จำนวน 25 ข้อ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและปรับปรุงเครื่องมือแต่ละฉบับดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 การสร้างแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา ประกอบด้วย เพศ สาขาวิชา อาชีพของผู้ปกครอง ลักษณะการอยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายของนักศึกษา

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา

คำชี้แจง ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. สาขาวิชา

- ☐ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (วิทยาศาสตร์ / สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์)
☐ แพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ (ทันตแพทยศาสตร์ / เภสัชศาสตร์ / เทคนิคการแพทย์ / แพทยศาสตร์ / กายภาพบำบัด / พยาบาลศาสตร์ / สาธารณสุขศาสตร์)
☐ วิศวกรรมศาสตร์

3. อาชีพของผู้ปกครอง (หมายถึง บิดามารดา หรือผู้ปกครองที่เป็นผู้อุปการะนักศึกษาในขณะที่กำลังศึกษาอยู่)

- ☐ รับราชการ (ข้าราชการ / ลูกจ้างรัฐบาล / ข้าราชการบำนาญ)
☐ รัฐวิสาหกิจ (พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ)
☐ รับจ้าง (ลูกจ้างในบริษัทเอกชน ร้านค้า ตลอดจนสถานธุรกิจเอกชนอื่นๆ)
☐ ค้าขายหรือเจ้าของกิจการ (ผู้ประกอบการอาชีพอิสระทั้งในด้านการขายสินค้าและบริการ เจ้าของร้านค้า ห้างหุ้นส่วนและบริษัท ตลอดจนผู้ประกอบการเล็กๆ น้อยๆ)
☐ เกษตรกรรม (ผู้ประกอบการอาชีพในการทำนา การทำสวน การทำไร่ การเลี้ยงสัตว์ การประมง)
☐ อื่นๆ (ผู้ประกอบการอาชีพอื่นๆ ผู้ที่ถึงแก่กรรม หรือผู้ที่อยู่บ้านเฉยๆ)

4. ลักษณะการอยู่อาศัย

- ☐ อยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง
☐ อยู่หอพัก บ้านเช่า หรืออื่นๆ

5. ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาต่อเดือน บาท (ระบุ)

ฉบับที่ 2 การปรับปรุงแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการปรับปรุงข้อความของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษาของ ปัทมวรรณ อ่วมศรี (2541 : 75-78) ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษาของปัทมวรรณ อ่วมศรีนั้น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ จำนวน 54 ข้อ 3 ด้าน ได้แก่

คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ และคุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม แบบสอบถามฉบับนี้ ได้หาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะ / พฤติกรรม (IOC) ตามวิธีของโรวินสกี และแฮมเบิลตัน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8657

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเพิ่มอีก 6 ข้อ คือให้มีข้อคำถามด้านละ 20 ข้อ รวมทั้งสิ้น 60 ข้อ

2. ตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ที่มีประสบการณ์ในการสร้างแบบทดสอบและแบบสอบถามเป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามกับนิยามในแต่ละด้าน แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขภาษาที่ใช้ให้ถูกต้องตามนิยามที่ได้กำหนดไว้ โดยคัดเลือกข้อคำถามมาด้านละ 15 ข้อ รวมทั้งสิ้น 45 ข้อ มีรายละเอียดการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00

2.2 คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00

2.3 คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00

3. ดำเนินการนำแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษา ไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหิดลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ และทดสอบโดยใช้ t-test คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไว้ด้านละ 10 ข้อ รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ มีรายละเอียดการวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 1.76 ถึง 5.41

3.2 คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 2.56 ถึง 5.79

3.3 คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 3.79 ถึง 6.03

4. ดำเนินการนำแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษาที่คัดเลือกในข้อ 3. ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหิดลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 100 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

- 4.1 คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8088
- 4.2 คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8030
- 4.3 คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8812
5. จัดทำแบบสอบถามเป็นฉบับ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า

ลักษณะของแบบสอบถามฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักศึกษาในด้านต่างๆ 3 ด้าน คือ ด้านแสวงหาความรู้ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ และด้านความสัมพันธ์กับสังคม โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษา

คำชี้แจง 1. ให้นักศึกษาอ่านข้อความทางด้านซ้ายมือ แล้วพิจารณาว่านักศึกษามีลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงตามที่ปรากฏในข้อความเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องในแต่ละข้อตามความหมาย ดังต่อไปนี้

เป็นประจำ	หมายถึง นักศึกษามีคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมตามที่ปรากฏในข้อความนั้นเป็นประจำ
เป็นส่วนใหญ่	หมายถึง นักศึกษามีคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมตามที่ปรากฏในข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
เป็นบางครั้ง	หมายถึง นักศึกษามีคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมตามที่ปรากฏในข้อความนั้นเป็นบางครั้ง
นานๆ ครั้ง	หมายถึง นักศึกษามีคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมตามที่ปรากฏในข้อความนั้นนานๆ ครั้ง
น้อยมาก หรือไม่เคยเลย	หมายถึง นักศึกษามีคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมตามที่ปรากฏในข้อความนั้นน้อยมากหรือไม่เคยเลย

2. คำว่า “นักศึกษา” หมายถึง ตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วน ใหญ่	เป็นบาง ครั้ง	นานๆ ครั้ง	น้อยมากหรือ ไม่เคยเลย
(0)	<u>คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้</u> นักศึกษาสนใจใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม					
(00)	เมื่อไม่เข้าใจบทเรียนนักศึกษาจะถาม อาจารย์หรือผู้รู้					
(0)	<u>คุณลักษณะด้านความมั่นคงทาง อารมณ์</u> นักศึกษามีความเป็นมิตรกับทุกคน					
(00)	นักศึกษามีความอดทนอดกลั้นในเรื่อง ต่างๆ					
(0)	<u>คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับ สังคม</u> นักศึกษาระมัดระวังคำพูด เพื่อไม่ให้ กระทบกระเทือนใจผู้อื่น					
(00)	นักศึกษารับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้วยความเต็มใจ					

การตรวจให้คะแนน

1. ข้อความทางบวก

เมื่อตอบช่องเป็นประจำ	ให้ 5 คะแนน
เมื่อตอบช่องเป็นส่วนใหญ่	ให้ 4 คะแนน
เมื่อตอบช่องเป็นบางครั้ง	ให้ 3 คะแนน
เมื่อตอบช่องนานๆ ครั้ง	ให้ 2 คะแนน
เมื่อตอบช่องน้อยมากหรือไม่เคยเลย	ให้ 1 คะแนน

2. ข้อความทางลบ

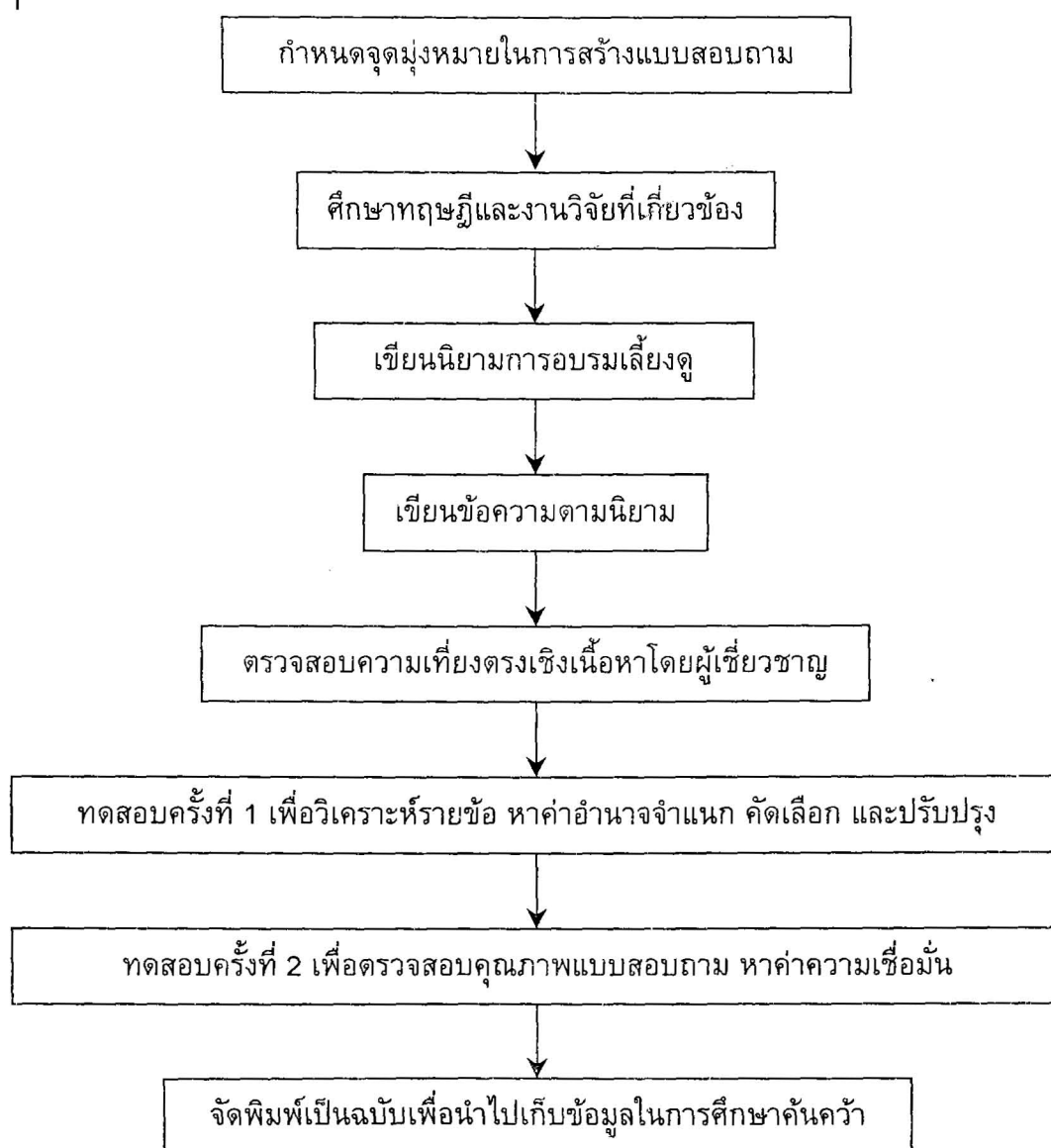
เมื่อตอบช่องเป็นประจำ	ให้ 1 คะแนน
เมื่อตอบช่องเป็นส่วนใหญ่	ให้ 2 คะแนน
เมื่อตอบช่องเป็นบางครั้ง	ให้ 3 คะแนน
เมื่อตอบช่องนานๆ ครั้ง	ให้ 4 คะแนน
เมื่อตอบช่องน้อยมากหรือไม่เคยเลย	ให้ 5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง	นักศึกษามีคุณลักษณะในระดับน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง	นักศึกษามีคุณลักษณะในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง	นักศึกษามีคุณลักษณะในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง	นักศึกษามีคุณลักษณะในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง	นักศึกษามีคุณลักษณะในระดับมากที่สุด

ฉบับที่ 3 การสร้างแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู มีขั้นตอนการสร้างดังแสดงในภาพประกอบ

1



ภาพประกอบ 1 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

การสร้างแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม

เพื่อสร้างแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 สถานการณ์ โดยแต่ละสถานการณ์ จะประกอบด้วยรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ/ข้อ รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ

2. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

3. เขียนนิยามปฏิบัติการการอบรมเลี้ยงดู

4. เขียนข้อความตามนิยามปฏิบัติการ จำนวน 20 สถานการณ์ โดยแต่ละสถานการณ์ จะประกอบด้วยรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ/ข้อ รวมทั้งสิ้น 60 ข้อ

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบลิเคอร์ท กำหนดน้ำหนักไว้ 5 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

5. ตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ที่มีประสบการณ์ในการสร้างแบบทดสอบและแบบสอบถามเป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามกับนิยามในแต่ละด้าน แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขภาษาที่ใช้ให้ถูกต้องตามนิยามที่ได้กำหนดไว้ โดยคัดเลือกข้อคำถามไว้ 15 สถานการณ์ โดยแต่ละสถานการณ์ จะประกอบด้วยรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ/ข้อ รวมทั้งสิ้น 45 ข้อ มีรายละเอียดการวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00

5.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00

5.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00

6. ดำเนินการนำแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 กับนักศึกษา ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหิดลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ และทดสอบโดยใช้ t-test คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไว้ 10 สถานการณ์ โดยแต่ละสถานการณ์ จะประกอบด้วยรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ/ข้อ รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ มีรายละเอียดการวิเคราะห์ ดังนี้

4.63 6.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 1.98 ถึง

4.34 6.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 1.81 ถึง

3.86 6.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 1.79 ถึง

7. ดำเนินการนำแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูที่คัดเลือกในข้อ 6. ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหิดลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

7.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7436

7.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8190

7.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7406

8. จัดทำแบบสอบถามเป็นฉบับ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า

ลักษณะของแบบสอบถามฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งมีลักษณะเป็นสถานการณ์ที่ได้รวมข้อคำถามวัดการอบรมเลี้ยงดูไว้ 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง 1. ให้นักศึกษาพิจารณาข้อคำถาม และตอบคำถามทุกข้อคำถามในแต่ละสถานการณ์ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา ในแต่ละข้อตามความหมาย ดังต่อไปนี้

จริงมากที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับมากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับมาก
จริงปานกลาง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับปานกลาง

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับน้อยที่สุด

2. คำว่า “นักศึกษา” หมายถึง ตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

3. คำว่า “ผู้ปกครอง” หมายถึง บิดามารดา หรือผู้ปกครองที่เป็นผู้อุปการะนักศึกษาในขณะที่กำลังศึกษาอยู่

ข้อที่	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
(0)	เมื่อนักศึกษามีเรื่องทะเลาะวิวาทกับพี่น้องหรือคนอื่น ๆ ผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไร					
	(0.0) รับฟังเหตุผลและพิจารณาอย่างยุติธรรม					
	(0.00) ไม่รับฟังเหตุผลใดๆ					
	(0.000) ไม่สนใจว่านักศึกษาจะได้รับผลกระทบอะไร					

การตรวจให้คะแนน

เมื่อตอบช่องจริงมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
เมื่อตอบช่องจริงมาก	ให้ 4 คะแนน
เมื่อตอบช่องจริงปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
เมื่อตอบช่องจริงน้อย	ให้ 2 คะแนน
เมื่อตอบช่องจริงน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง	นักศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูรูปแบบดังกล่าวในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง	นักศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูรูปแบบดังกล่าวในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง	นักศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูรูปแบบดังกล่าวในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง	นักศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูรูปแบบ ดังกล่าวในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง	นักศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูรูปแบบ ดังกล่าวในระดับมากที่สุด

ฉบับที่ 4 การปรับปรุงแบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิต

ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิต ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการปรับปรุงข้อความของแบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิตของสุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ ตามแนวของแบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ (WHOQOL-BREF) (สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ. 2540 : 106-108) ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างและชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งแบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิตของสุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะนั้น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ จำนวน 26 ข้อ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านสุขภาพร่างกาย (Physical Domain) องค์ประกอบที่ 2 ด้านจิตใจ (Psychological Domain) องค์ประกอบที่ 3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) และองค์ประกอบที่ 4 ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) แบบสอบถามฉบับนี้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8406

2. ตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ที่มีประสบการณ์ในการสร้างแบบทดสอบและแบบสอบถามเป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามกับนิยามในแต่ละด้าน แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขภาษาที่ใช้ให้ถูกต้องตามนิยามที่ได้กำหนดไว้ โดยคัดเลือกข้อคำถามมา 26 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00

3. นำแบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิต ไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหิดลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูงกลุ่มต่ำ และทดสอบโดยใช้ t-test คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไว้ 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 1.76 ถึง 7.37

4. ดำเนินการนำแบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิตที่คัดเลือกในข้อ 3. ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหิดลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9226

5. จัดทำแบบสอบถามเป็นฉบับ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า

ลักษณะของแบบสอบถามฉบับที่ 4 เป็นแบบสอบถามที่ตามความรู้สึกของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านสุขภาพร่างกาย (Physical Domain) องค์ประกอบที่ 2 ด้านจิตใจ (Psychological Domain) องค์ประกอบที่ 3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) และองค์ประกอบที่ 4 ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิต

คำชี้แจง 1. ข้อคำถามต่อไปนี้จะถามถึงประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งของตัวนักศึกษา ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ให้นักศึกษาสำรวจตนเอง และประเมินเหตุการณ์หรือความรู้สึกของตนเอง แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงกับตัวนักศึกษามากที่สุด ในแต่ละข้อตามความหมาย ดังต่อไปนี้

จริงมากที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับมากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับมาก
จริงปานกลาง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับปานกลาง
จริงน้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับน้อยที่สุด

2. คำว่า “นักศึกษา” หมายถึง ตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
(0)	นักศึกษาพึงพอใจกับสุขภาพของตนเองในตอนนี					
(00)	นักศึกษามีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆ ในแต่ละวันทั้งเรื่องการศึกษา หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน					

การตรวจให้คะแนน

1. ข้อความทางบวก

เมื่อตอบข้อจริงมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
เมื่อตอบข้อจริงมาก	ให้ 4 คะแนน
เมื่อตอบข้อจริงปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
เมื่อตอบข้อจริงน้อย	ให้ 2 คะแนน
เมื่อตอบข้อจริงน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

2. ข้อความทางลบ

เมื่อตอบข้อจริงมากที่สุด	ให้ 1 คะแนน
เมื่อตอบข้อจริงมาก	ให้ 2 คะแนน
เมื่อตอบข้อจริงปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
เมื่อตอบข้อจริงน้อย	ให้ 4 คะแนน
เมื่อตอบข้อจริงน้อยที่สุด	ให้ 5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง	นักศึกษามีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับไม่ดี
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง	นักศึกษามีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับค่อนข้างไม่ดี
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง	นักศึกษามีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง	นักศึกษามีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับค่อนข้างดี
คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง	นักศึกษามีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ส่งถึงอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. จัดเตรียมแบบสอบถาม ให้เพียงพอกับจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอความร่วมมือจากอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาในระดับ

ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล ตามคณะต่างๆ เป็นผู้เก็บรวบรวมให้ ทั้งนี้โดยให้นักศึกษาตอบแบบสอบถาม ซึ่งก่อนที่นักศึกษาจะทำการตอบแบบสอบถาม อาจารย์ผู้สอนจะเป็นผู้ชี้แจงเพื่อลดความตึงเครียดให้นักศึกษาวางใจว่าไม่มีผลกระทบต่อนักศึกษา เพื่อว่านักศึกษาจะให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด และรับแบบสอบถามคืนภายในวันนั้น

4. นำผลมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลโดยนำแบบทดสอบที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลมาจัดระบบเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW (Statistical Package for the Social Sciences for Windows)

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอน ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยบางประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา จำนวนและร้อยละของอาชีพของผู้ปกครอง และลักษณะการอยู่อาศัย
2. หาค่าความสัมพันธ์ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
3. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ
4. หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ของปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ใช้สูตรของโรวินลลี และแฮมเบลตัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539 : 248-249 ; อ้างอิงจาก Rovinelli and Hambleton. 1977)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยใช้ t-test แบบเทคนิค 25% ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 216 ; อ้างอิงจาก Edwards. 1957 : 152-154)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามแต่ละข้อ
	$\bar{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	S_L^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
	n_L	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 200 ; อ้างอิงจาก Cronbach. 1951)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

2.1 หาสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) และค่าร้อยละ

2.2 หาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541 : 314 ; อ้างอิงจาก Kerlinger & Pedhazur. 1973)

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนตัวแปร X กับตัวแปร Y
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนชุดที่ X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนนชุดที่ Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณของคะแนน X กับ Y ทุกคู่
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตร t-test (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541 : 317 ; อ้างอิงจาก Kerlinger & Pedhazur. 1973)

$$t = r \sqrt{\frac{N-2}{1-r^2}} ; df = N - 2$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าจากการแจกแจงแบบที
	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้จากสูตร (Kerlinger & Pedhazur.

1973 : 196)

$$R_{y.1,2,\dots,k} = \sqrt{\beta_1 r_{y1} + \beta_2 r_{y2} + \dots + \beta_k r_{yk}}$$

เมื่อ $R_{y.1,2,\dots,k}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k กับตัวแปรตาม
$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k ในรูปคะแนนมาตรฐาน
$r_{y1}, r_{y2}, \dots, r_{yk}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k กับตัวแปรตาม

2.5 ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตร

(Kerlinger & Pedhazur. 1973 : 159)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1 - R^2) / (N - k - 1)} \quad ; \quad df_1 = k$$

$$df_2 = N - k - 1$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกแจงแบบ F (F-Distribution)
	R^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

2.6 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ (ตัวแปรอิสระ) คำนวณโดยใช้สูตร

2.6.1 ค่า Score Weight (b) (Kerlinger & Pedhazur. 1973 : 61)

$$b_j = \beta_j \frac{s_y}{s_j}$$

เมื่อ	b_j	แทน	ค่า Score Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j
	β_j	แทน	ค่า Beta – Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j

S_y	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรเกณฑ์
S_j	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ j

2.6.2 ค่า Beta – Weight (β) (Kerlinger & Pedhazur. 1973 : 25)

$$\beta_j = b_j \frac{S_j}{S_y}$$

เมื่อ	β_j	แทน	ค่า Beta – Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j
	b_j	แทน	ค่า Score Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j
	S_y	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวเกณฑ์
	S_j	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ j

2.6.3 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ คำนวณ

โดยใช้ t-test (Kerlinger & Pedhazur. 1973 : 119 - 120)

$$t_{bj} = \frac{b_j}{SE_{bj}} ; \quad df = N - k - 1$$

เมื่อ	t_{bj}	แทน	ค่าสถิติที่มีการแจกแจงแบบ t
	b_j	แทน	ค่า Score Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j
	SE_{bj}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของน้ำหนักความสำคัญ
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
X_1	แทน	คะแนนจากแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษา
X_{1a}	แทน	คะแนนจากแบบสอบถามวัดคุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้
X_{1b}	แทน	คะแนนจากแบบสอบถามวัดคุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์
X_{1c}	แทน	คะแนนจากแบบสอบถามวัดคุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม
X_2	แทน	คะแนนจากแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู
X_{2a}	แทน	คะแนนจากแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
X_{2b}	แทน	คะแนนจากแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
X_{2c}	แทน	คะแนนจากแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
X_3	แทน	อาชีพของผู้ปกครอง
X_{3a}	แทน	อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรับราชการ
X_{3b}	แทน	อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรัฐวิสาหกิจ
X_{3c}	แทน	อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรับจ้าง
X_{3d}	แทน	อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มค้าขายหรือเจ้าของกิจการ
X_{3e}	แทน	อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม
X_{3f}	แทน	อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มอื่นๆ
X_4	แทน	ลักษณะการอยู่อาศัย
X_{4a}	แทน	อยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง
X_{4b}	แทน	อยู่หอพัก บ้านเช่า หรืออื่นๆ
X_5	แทน	ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา
Y	แทน	คะแนนจากแบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิตของนักศึกษา
SE_p	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบ
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

- b แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบ
- β แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน
- F แทน ค่าสถิติการแจกแจงแบบเอฟ (F-distribution)
- t แทน ค่าสถิติการแจกแจงแบบที (t-distribution)

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยบางประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา จำนวนและร้อยละของอาชีพของผู้ปกครอง และลักษณะการอยู่อาศัย จำแนกตามเพศและสาขาวิชานักศึกษา
2. ค่าสหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา
3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา
4. ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยบางประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา จำนวนและร้อยละของอาชีพของผู้ปกครองและลักษณะการอยู่อาศัย จำแนกตามเพศและสาขาวิชา ดังแสดงในตาราง 3 - 4 ดังนี้

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา จำแนกตามเพศ และสาขาวิชา

ปัจจัย		รวม (N=480)	เพศ		สาขาวิชา		
			ชาย (N=240)	หญิง (N=240)	วิทยาศาสตร์ ฯ (N=100)	แพทย ศาสตร์ฯ (N=280)	วิศวกรรม ศาสตร์ (N=100)
คุณลักษณะของ นักศึกษาด้านแสวงหา ความรู้ (X_{1a})	$\bar{X}$	3.19	3.17	3.21	3.17	3.18	3.25
	S	0.45	0.46	0.43	0.47	0.42	0.50
คุณลักษณะของ นักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b})	$\bar{X}$	3.83	3.80	3.85	3.71	3.79	4.02
	S	0.44	0.47	0.41	0.51	0.40	0.41
คุณลักษณะของ นักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c})	$\bar{X}$	3.98	3.92	4.04	3.86	4.00	4.04
	S	0.43	0.42	0.44	0.55	0.39	0.40
การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย (X_{2a})	$\bar{X}$	4.00	3.90	4.09	4.10	3.94	4.06
	S	0.50	0.47	0.51	0.54	0.48	0.50
การอบรมเลี้ยงดูแบบ เข้มงวดกวดขัน (X_{2b})	$\bar{X}$	2.63	2.70	2.56	2.74	2.58	2.65
	S	0.48	0.42	0.53	0.47	0.50	0.44
การอบรมเลี้ยงดูแบบ ปล่อยปละละเลย (X_{2c})	$\bar{X}$	2.05	2.09	2.02	2.06	2.00	2.18
	S	0.56	0.51	0.60	0.68	0.47	0.63
คุณภาพชีวิตของ นักศึกษา (Y)	$\bar{X}$	3.56	3.57	3.55	3.57	3.53	3.63
	S	0.42	0.43	0.42	0.48	0.39	0.44

จากตาราง 3 พบว่าคุณลักษณะของนักศึกษาโดยรวมมีคุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$) ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) และด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$ และ 3.98 ตามลำดับ) เมื่อจำแนกตามเพศ และสาขาวิชา คือสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ และสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ พบว่ามีคุณลักษณะในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับคุณลักษณะของนักศึกษาโดยรวม

เมื่อพิจารณารูปแบบของการได้รับการอบรมเลี้ยงดู พบว่า นักศึกษาโดยรวมได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) แบบเข้มงวดกวดขัน (X_{2b}) ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$) และแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.05$) เมื่อจำแนกตามเพศ และสาขาวิชา คือสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ และสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ พบว่านักศึกษามีรูปแบบของการได้รับการอบรมเลี้ยงดูเช่นเดียวกับนักศึกษาโดยรวม

สำหรับคุณภาพชีวิตของนักศึกษานั้น พบว่านักศึกษาโดยรวมมีคุณภาพชีวิต (Y) อยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อจำแนกตามเพศ และสาขาวิชา คือสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ และสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ พบว่านักศึกษามีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับค่อนข้างดีเช่นเดียวกัน

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของอาชีพของผู้ปกครอง และลักษณะการอยู่อาศัย จำแนกตาม เพศและสาขาวิชา

ปัจจัย		รวม (N=480)	เพศ		สาขาวิชา		
			ชาย (N=240)	หญิง (N=240)	วิทยาศาสตร์ (N=100)	แพทย ศาสตร์ (N=280)	วิศวกรรม ศาสตร์ (N=100)
อาชีพของผู้ปกครอง							
กลุ่มรับราชการ (X _{3a})	จำนวน	162	75	87	47	93	22
	ร้อยละ	33.7	31.2	36.3	47.0	33.2	22.0
กลุ่มรัฐวิสาหกิจ (X _{3b})	จำนวน	38	23	15	7	24	7
	ร้อยละ	7.9	9.6	6.2	7.0	8.6	7.0
กลุ่มรับจ้าง (X _{3c})	จำนวน	82	40	42	7	57	18
	ร้อยละ	17.1	16.7	17.5	7.0	20.4	18.0
กลุ่มค้าขาย หรือเจ้าของกิจการ (X _{3d})	จำนวน	166	80	86	30	91	45
	ร้อยละ	34.6	33.3	35.8	30.0	32.5	45.0
กลุ่มเกษตรกร (X _{3e})	จำนวน	19	13	6	6	11	2
	ร้อยละ	4.0	5.4	2.5	6.0	3.9	2.0
กลุ่มอื่นๆ (X _{3f})	จำนวน	13	9	4	3	4	6
	ร้อยละ	2.7	3.8	1.7	3.0	1.4	6.0
ลักษณะการอยู่อาศัย							
อยู่บ้านตนเอง (X _{4a})	จำนวน	183	74	109	37	80	66
	ร้อยละ	38.1	30.8	45.4	37.0	28.6	66.0
อยู่หอพัก (X _{4b})	จำนวน	297	166	131	63	200	34
	ร้อยละ	61.9	69.2	54.6	63.0	71.4	34.0

จากตาราง 4 พบว่านักศึกษาโดยรวมมีผู้ประกอบการประกอบอาชีพในกลุ่มค้าขาย หรือเจ้าของกิจการ (X_{3d}) สูงสุด รองลงมาคือ กลุ่มรับราชการ (X_{3a}) เมื่อจำแนกตามเพศ และสาขาวิชา คือสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ และสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ พบว่านักศึกษาเพศชายและนักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มีผู้ประกอบการประกอบอาชีพในกลุ่มต่างๆ สอดคล้องกับนักศึกษาโดยรวม ยกเว้นนักศึกษาเพศหญิง นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ จะมีผู้ประกอบการประกอบอาชีพในกลุ่มรับราชการ (X_{3a}) สูงสุด รองลงมาคือ กลุ่มค้าขาย หรือเจ้าของกิจการ (X_{3d})

ในด้านลักษณะการอยู่อาศัย พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยจะอาศัยอยู่หอพัก บ้านเช่า หรืออื่นๆ (X_{4b}) มากกว่าการอาศัยอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ประกอบการ (X_{4a}) ยกเว้นนักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ที่อาศัยอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ประกอบการ (X_{4a}) มากกว่าการอาศัยอยู่หอพัก บ้านเช่า หรืออื่นๆ (X_{4b})

2. ค่าสหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา จำแนกตามเพศ และสาขาวิชา ในการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน ตัวแปรอาชีพของผู้ประกอบการ (X_3) และลักษณะการอยู่อาศัย (X_4) เป็นตัวแปรจัดประเภท ผู้วิจัยได้จัดกระทำให้เป็นตัวแปรดัมมี่ (Dummy) และคำนวณหาค่าสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างชุดตัวแปรดัมมี่กับตัวแปรอื่นๆ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พร้อมทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t-test และใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ พร้อมทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ F-test ดังแสดงในตาราง 5 - 10

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวม

ตัวแปร	X _{1a}	X _{1b}	X _{1c}	X _{2a}	X _{2b}	X _{2c}	X _{3a}	X _{3b}	X _{3c}	X _{3d}	X _{3e}	X _{3f}	X _{4a}	X _{4b}	X ₅	Y
X _{1a}	1.000	.386**	.398**	.149**	.070	.062	-.096*	-.020	-.025	.119**	.042	-.031	.070	-.050	.029	.254**
X _{1b}		1.000	.503**	.269**	.053	-.015	-.069	-.015	-.019	.099*	.001	-.021	.131**	-.128**	.027	.355**
X _{1c}			1.000	.329**	-.005	-.202**	.036	-.049	-.054	.047	.002	-.040	.117*	-.099*	.033	.085
X _{2a}				1.000	.127**	-.356**	.111*	.001	-.089	-.002	-.068	-.033	-.024	.047	.210**	.221**
X _{2b}					1.000	.367**	-.087	.065	-.025	.045	.034	.035	-.020	.032	-.088	-.006
X _{2c}						1.000	-.188**	-.014	-.042	.146**	.113*	.104*	.123**	-.115*	-.083	-.020
X _{3a}							1.000	-.209**	-.324**	-.519**	-.145**	-.119**	-.007	.025	.075	.007
X _{3b}								1.000	-.133**	-.213**	-.060	-.049	-.064	.071	.029	.006
X _{3c}									1.000	-.330**	-.092*	-.076	-.003	-.020	-.105*	-.027
X _{3d}										1.000	-.148**	-.121**	.071	-.079	-.049	-.026
X _{3e}											1.000	-.034	-.133**	.137**	.107*	.101*
X _{3f}												1.000	.085	-.080	-.009	-.015
X _{4a}													1.000	-.974**	-.124**	.109*
X _{4b}														1.000	.147**	-.089
X ₅															1.000	.142**
Y																1.000

R = .469 R² = .220 F = 18.971**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยแต่ละตัวของนักศึกษาโดยรวม ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มีค่าอยู่ระหว่าง -.356 ถึง .503

ตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวก 5 ลำดับแรก สูงสุด คือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) มีค่าเท่ากับ .503 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรองลงมา คือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_{2b}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) มีค่าเท่ากับ .398, .386, .367 และ .329 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวกต่ำสุด คือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มค้าขายหรือเจ้าของกิจการ (X_{3d}) มีค่าเท่ากับ .099 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบ 5 ลำดับแรก สูงสุด คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) มีค่าเท่ากับ -.356 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรองลงมาคือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) กับอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรับราชการ (X_{3a}) อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกร (X_{3e}) กับการอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) และการอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) กับค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) มีค่าเท่ากับ -.202, -.188, -.133 และ -.124 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบต่ำสุด คือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรับราชการ (X_{3a}) มีค่าเท่ากับ -.096 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) และค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวม มีค่าเท่ากับ .355, .254, .221 และ .142 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) และอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกร (X_{3e}) กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวมนั้น มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .109 และ .101 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิต
ของนักศึกษาโดยรวม มีค่าเท่ากับ .469 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .220
แสดงว่าปัจจัยบางประการ มีลักษณะวัดร่วมกันกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวมซึ่ง
สามารถอธิบายได้ถูกต้องร้อยละ 22

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศชาย

ตัวแปร	X _{1a}	X _{1b}	X _{1c}	X _{2a}	X _{2b}	X _{2c}	X _{3a}	X _{3b}	X _{3c}	X _{3d}	X _{3e}	X _{3f}	X _{4a}	X _{4b}	X ₅	Y
X _{1a}	1.000	.421**	.524**	.115	.062	.145*	-.157*	.048	-.013	.125	.063	-.050	.031	.007	.021	.154*
X _{1b}		1.000	.484**	.391**	.135*	.096	-.016	.007	-.066	.081	.000	-.042	.170**	-.166*	.067	.396**
X _{1c}			1.000	.256**	.105	-.012	-.071	.040	-.029	.118	-.021	-.099	.009	.020	.091	-.003
X _{2a}				1.000	.204**	-.205**	.039	.086	-.154*	.113	-.087	-.103	-.020	.060	.261**	.281**
X _{2b}					1.000	.513**	-.156*	-.067	-.004	.158*	.042	.051	.109	-.067	-.106	-.100
X _{2c}						1.000	-.136*	-.159*	-.057	.141*	.129*	.187**	.158*	-.134*	-.158*	-.051
X _{3a}							1.000	-.219**	-.302**	-.477**	-.161*	-.133*	-.105	.139*	.107	-.029
X _{3b}								1.000	-.146*	-.230**	-.078	-.064	-.016	.033	.036	.046
X _{3c}									1.000	.316**	-.107	-.088	.091	-.137*	-.058	-.013
X _{3d}										1.000	-.169**	-.140*	.085	-.102	-.183**	-.008
X _{3e}											1.000	-.047	-.150*	.160*	.139*	.018
X _{3f}												1.000	.071	-.058	.088	.025
X _{4a}													1.000	-.942**	-.093	.163*
X _{4b}														1.000	.138*	-.117
X ₅															1.000	.271**
Y																1.000

$$R = .563 \quad R^2 = .317 \quad F = 18.040^{**}$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยแต่ละตัวของนักศึกษาเพศชาย ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มีค่าอยู่ระหว่าง -.205 ถึง .524

ตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวก 5 ลำดับแรก สูงสุด คือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) มีค่าเท่ากับ .524 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรองลงมาคือการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_{2b}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) มีค่าเท่ากับ .513, .484, .421 และ .391 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวกต่ำสุด คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) กับอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม (X_{3e}) มีค่าเท่ากับ .129 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบ 5 ลำดับแรก สูงสุด คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) มีค่าเท่ากับ -.205 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรองลงมาคือ อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มค้าขาย หรือเจ้าของกิจการ (X_{3d}) กับค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับการอยู่หอพัก บ้านเช่า หรืออื่นๆ (X_{4b}) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) กับอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรัฐวิสาหกิจ (X_{3b}) และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) กับค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) มีค่าเท่ากับ -.183, -.166, -.159 และ -.158 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบต่ำสุด คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) กับการอยู่หอพัก บ้านเช่า หรืออื่นๆ (X_{4b}) มีค่าเท่ากับ -.134 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) และค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศชาย มีค่าเท่ากับ .396, .281 และ .271 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศชายนั้น มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .163 และ .154 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศชาย มีค่าเท่ากับ .563 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .317 แสดงว่าปัจจัยบางประการ มีลักษณะวัดร่วมกันกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศชายซึ่งสามารถอธิบายได้ถูกต้องร้อยละ 32

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศหญิง

ตัวแปร	X _{1a}	X _{1b}	X _{1c}	X _{2a}	X _{2b}	X _{2c}	X _{3a}	X _{3b}	X _{3c}	X _{3d}	X _{3e}	X _{3f}	X _{4a}	X _{4b}	X ₅	Y
X _{1a}	1.000	.340**	.265**	.172**	.092	-.005	-.038	-.102	-.037	.111	.021	.004	.095	-.095	.029	.366**
X _{1b}		1.000	.522**	.129*	.000	-.115	-.136*	-.037	.034	.118	.013	.024	.075	-.075	-.022	.314**
X _{1c}			1.000	.363**	-.053	-.345**	.124	-.137*	-.083	-.026	.060	.064	.172**	-.172**	-.038	.182**
X _{2a}				1.000	.130*	-.464**	.161*	-.068	-.037	-.117	-.014	.092	-.094	.094	.145*	.182**
X _{2b}					1.000	.262**	-.023	.177**	-.040	-.035	.003	-.002	-.066	.066	-.053	.062
X _{2c}						1.000	-.226**	.124	-.029	.156*	.093	.002	.121	-.121	-.020	.002
X _{3a}							1.000	-.195**	-.347**	-.564**	-.121	-.098	.061	-.061	.041	.046
X _{3b}								1.000	-.119	-.193**	-.041	-.034	-.097	.097	.036	-.049
X _{3c}									1.000	-.344**	-.074	-.060	-.090	.090	-.147*	-.039
X _{3d}										1.000	-.120	-.097	.051	-.051	.057	-.042
X _{3e}											1.000	-.021	-.092	.092	.096	.224**
X _{3f}												1.000	.143*	-.143*	-.116	-.080
X _{4a}													1.000	-.1000**	-.185**	.072
X _{4b}														1.000	.185**	-.072
X ₅															1.000	.039
Y																1.000

R = .484 R² = .234 F = 17.940**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยแต่ละตัวของนักศึกษาเพศหญิง ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มีค่าอยู่ระหว่าง -.464 ถึง .522

ตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวก 5 ลำดับแรก สูงสุด คือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) มีค่าเท่ากับ .522 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรองลงมาคือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_{2b}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) มีค่าเท่ากับ .363, .340, .265 และ .262 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวกต่ำสุด คือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) มีค่าเท่ากับ .129 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบ 5 ลำดับแรก สูงสุด คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) มีค่าเท่ากับ -.464 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรองลงมาคือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) กับอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรับราชการ (X_{3a}) การอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) กับค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) กับการอยู่หอพัก บ้านเช่า หรืออื่นๆ (X_{4b}) มีค่าเท่ากับ -.345, -.226, -.185 และ -.172 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบต่ำสุด คือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรับราชการ (X_{3a}) มีค่าเท่ากับ -.136 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกร (X_{3e}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศหญิง มีค่าเท่ากับ .366, .314, .224, .182 และ .182 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศหญิง มีค่าเท่ากับ .484 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .234 แสดงว่าปัจจัยบางประการ มีลักษณะวัดร่วมกันกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศหญิงซึ่งสามารถอธิบายได้ถูกต้องร้อยละ 23

ตาราง 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ

ตัวแปร	X _{1a}	X _{1b}	X _{1c}	X _{2a}	X _{2b}	X _{2c}	X _{3a}	X _{3b}	X _{3c}	X _{3d}	X _{3e}	X _{3f}	X _{4a}	X _{4b}	X ₅	Y
X _{1a}	1.000	.413**	.404**	.197*	.009	.085	-.168	-.067	.204*	.028	.025	.176	-.089	.089	-.079	.157
X _{1b}		1.000	.506**	.364**	.026	-.207*	.059	-.054	.177	-.135	-.016	.029	.022	-.022	-.021	.353**
X _{1c}			1.000	.362**	-.005	-.287**	-.001	-.008	.234*	-.101	-.042	-.008	.036	-.036	-.021	-.132
X _{2a}				1.000	.066	-.609**	.202*	.002	.183	-.142	-.303**	-.064	.020	-.020	.114	.461**
X _{2b}					1.000	.217*	.018	.034	-.058	.100	-.068	-.191	.219*	-.219*	.078	.130
X _{2c}						1.000	-.161	.045	-.095	.086	.158	.097	.059	-.059	.006	-.098
X _{3a}							1.000	-.258**	-.258**	-.616**	-.238*	-.166	.191	-.191	.143	.084
X _{3b}								1.000	-.075	-.180	-.069	-.048	-.048	.048	.239*	-.066
X _{3c}									1.000	-.180	-.069	-.048	-.048	.048	-.080	-.069
X _{3d}										1.000	-.165	-.115	-.095	.095	-.178	.016
X _{3e}											1.000	-.044	-.106	.106	-.074	-.021
X _{3f}												1.000	-.013	.013	-.075	-.056
X _{4a}													1.000	-.1000**	.158	-.059
X _{4b}														1.000	-.158	.059
X ₅															1.000	.060
Y																1.000

R = .697 R² = .486 F = 22.489**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยแต่ละตัวของ นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มีค่าอยู่ ระหว่าง -.609 ถึง .506

ตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวก 5 ลำดับแรก สูงสุด คือ คุณลักษณะ ของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์ กับสังคม (X_{1c}) มีค่าเท่ากับ .506 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ รองลงมาคือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับคุณลักษณะของนักศึกษา ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความ มั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) และคุณลักษณะของ นักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) มีค่า เท่ากับ .413, .404, .364 และ .362 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวกต่ำสุด คือ คุณลักษณะของ นักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) มีค่าเท่ากับ .197 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบ 5 ลำดับแรก สูงสุด คือ การอบรม เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) มีค่าเท่ากับ -.609 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรองลงมาคือ การอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย (X_{2a}) กับอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรกรรม (X_{3e}) คุณลักษณะของ นักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) การ อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_{2b}) กับการอยู่หอพัก บ้านเช่า หรืออื่นๆ (X_{4b}) และ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละ ละเลย (X_{2c}) มีค่าเท่ากับ -.303, -.287, -.219 และ -.207 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบต่ำสุด คือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อย ปละละเลย (X_{2c}) มีค่าเท่ากับ -.207 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย (X_{2a}) และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับ คุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ มีค่าเท่ากับ .461 และ .353 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นมีความสัมพันธ์กัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิต ของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ มีค่าเท่ากับ .697 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .486 แสดงว่าปัจจัยบางประการ มีลักษณะวัดรวมกันกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติซึ่งสามารถอธิบายได้ถูกต้องร้อยละ 49

ตาราง 9 คำสมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการกับการคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ

ตัวแปร	X _{1a}	X _{1b}	X _{1c}	X _{2a}	X _{2b}	X _{2c}	X _{3a}	X _{3b}	X _{3c}	X _{3d}	X _{3e}	X _{3f}	X _{4a}	X _{4b}	X ₅	Y
X _{1a}	1.000	.396**	.385**	.124*	.024	-.047	-.075	.101	-.112	.141*	.032	-.167**	.119*	-.079	.115	.352**
X _{1b}		1.000	.482**	.214**	.081	.130*	-.148*	.059	-.078	.223**	.026	-.211**	.109	-.107	.040	.364**
X _{1c}			1.000	.306**	.045	-.109	.106	-.047	-.192**	.105	.071	-.188**	.133*	-.093	.045	.178**
X _{2a}				1.000	.230**	-.206**	.094	.058	-.194**	.063	.022	-.136*	-.161**	.196**	.339**	.034
X _{2b}					1.000	.342**	-.129*	.051	.025	.026	.047	.125*	-.090	.106	-.174**	-.052
X _{2c}						1.000	-.230**	-.098	.012	.201**	.065	.205**	.207**	-.192**	-.165**	.041
X _{3a}							1.000	-.216**	-.357**	-.489**	-.143*	-.085	-.027	.060	.126*	-.031
X _{3b}								1.000	-.155**	-.212**	-.062	-.037	-.068	.081	-.061	.068
X _{3c}									1.000	-.351**	-.102	-.061	-.082	.045	-.160**	-.056
X _{3d}										1.000	-.140*	-.084	.137*	-.152*	-.044	-.039
X _{3e}											1.000	-.024	-.121*	.128*	.233**	.175**
X _{3f}												1.000	.201**	-.190**	-.026	.022
X _{4a}													1.000	-.948**	-.284**	.138*
X _{4b}														1.000	.323**	-.099
X ₅															1.000	.202**
Y																1.000

R = .512 R² = .263 F = 16.204**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยแต่ละตัวของ นักศึกษาสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มีค่าอยู่ระหว่าง -.284 ถึง .482

ตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวก 5 ลำดับแรก สูงสุด คือ คุณลักษณะ ของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์ กับสังคม (X_{1c}) มีค่าเท่ากับ .482 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ รองลงมา คือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับคุณลักษณะของนักศึกษา ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_{2b}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) กับค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) มีค่าเท่ากับ .396, .385, .342 และ .339 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ทางบวกต่ำสุด คือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับการอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) มีค่าเท่ากับ .119 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบ 5 ลำดับแรก สูงสุด คือ การอยู่บ้าน ตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) กับค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) มีค่าเท่ากับ -.284 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรองลงมาคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อย ปละละเลย (X_{2c}) กับอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรับราชการ (X_{3a}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้าน ความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มอื่นๆ (X_{3f}) การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย (X_{2a}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) และการอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย (X_{2a}) กับอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรับจ้าง (X_{3c}) มีค่าเท่ากับ -.230, -.211 -.206 และ -.194 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรคู่ที่มี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบต่ำสุด คือ อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกร (X_{3e}) กับ การอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) มีค่าเท่ากับ -.121 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษา ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) ค่าใช้จ่าย ของนักศึกษา (X_5) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) และอาชีพของ ผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกร (X_{3e}) กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาแพทยศาสตร์และ วิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ มีค่าเท่ากับ .364, .352, .202, .178 และ .175 ตามลำดับ ซึ่งมีความ สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษานั้น มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .138 ซึ่งมีความ

สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ มีค่าเท่ากับ .512 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .263 แสดงว่าปัจจัยบางประการ มีลักษณะวัดรวมกันกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพซึ่งสามารถอธิบายได้ถูกต้องร้อยละ 26

ตาราง 10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาวิชาวิศวกรรมศาสตร์

ตัวแปร	X _{1a}	X _{1b}	X _{1c}	X _{2a}	X _{2b}	X _{2c}	X _{3a}	X _{3b}	X _{3c}	X _{3d}	X _{3e}	X _{3f}	X _{4a}	X _{4b}	X ₅	Y
X _{1a}	1.000	.326**	.438**	.150	.255*	.206*	-.036	-.286**	.039	.125	.130	-.032	.047	-.047	-.082	.134
X _{1b}		1.000	.521**	.307**	.043	-.164	.184	-.178	-.082	-.003	.045	.110	.039	-.039	.006	.315**
X _{1c}			1.000	.443**	-.073	-.304**	.035	-.128	-.043	.041	-.087	.111	.171	-.171	-.008	.190
X _{2a}				1.000	-.193	-.452**	.030	-.146	.072	-.050	.011	.087	.109	-.109	.061	.351**
X _{2b}					1.000	.625**	-.159	.165	-.083	.053	.130	.048	-.173	.173	.094	-.069
X _{2c}						1.000	-.109	.127	-.117	.067	.220*	-.025	-.106	.106	.008	-.089
X _{3a}							1.000	-.146	-.249*	-.480**	-.076	-.134	-.026	.026	-.052	.051
X _{3b}								1.000	-.129	-.248*	-.039	-.069	-.051	.051	.116	-.074
X _{3c}									1.000	-.424**	-.067	-.118	.281**	-.281**	-.051	.094
X _{3d}										1.000	-.129	-.229*	-.072	.072	.013	-.077
X _{3e}											1.000	-.036	-.199*	.199*	-.061	.103
X _{3f}												1.000	-.085	.085	.059	-.061
X _{4a}													1.000	-.1.000**	.052	.124
X _{4b}														1.000	-.052	-.124
X ₅															1.000	.101
Y																1.000

R = .413 R² = .171 F = 9.979**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยแต่ละตัว ของ นักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มีค่าอยู่ระหว่าง -.452 ถึง .625

ตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวก 5 ลำดับแรก สูงสุด คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_{2b}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) มีค่าเท่ากับ .625 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรองลงมาคือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) มีค่าเท่ากับ .521, .443, .438 และ .326 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวกต่ำสุด คือ อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม (X_{3e}) กับการอยู่หอพัก บ้านเช่า หรืออื่นๆ (X_{4b}) มีค่าเท่ากับ .199 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบ 5 ลำดับแรก สูงสุด คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) มีค่าเท่ากับ -.452 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และรองลงมาคือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรัฐวิสาหกิจ (X_{3b}) อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรับจ้าง (X_{3c}) กับการอยู่หอพัก บ้านเช่า หรืออื่นๆ (X_{4b}) และอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม (X_{3e}) กับการอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) มีค่าเท่ากับ -.304, -.286, -.281 และ -.199 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบต่ำสุด คือ อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม (X_{3e}) กับการอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) มีค่าเท่ากับ -.199 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มีค่าเท่ากับ .351 และ .315 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มีค่าเท่ากับ .413 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .171 แสดงว่าปัจจัยบางประการ มีลักษณะวัดรวมกันกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ซึ่งสามารถอธิบายได้ถูกต้องร้อยละ 17

3. คำนำนัยสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณระหว่างตัวแปรโดยให้คุณภาพชีวิตของนักศึกษาเป็นตัวแปรตาม และให้ปัจจัยบางประการเป็นตัวแปรอิสระ เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา โดยวิเคราะห์การถดถอยด้วยวิธี Stepwise Selection ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้เปลี่ยนปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ อาชีพของผู้ปกครอง (X_3) และลักษณะการอยู่อาศัย (X_4) ซึ่งเป็นตัวแปรจัดประเภทให้เป็นตัวแปรดัมมี่ ผลการวิเคราะห์จำแนกตามเพศ และสาขาวิชา ดังแสดงในตาราง 11 – 12

ตาราง 11 น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา
จำแนกตามเพศ

เพศ	ปัจจัย	b	β	SE _b	t
ชาย	คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X _{1b})	.410	.449	.061	6.730**
	ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X ₅)	.000	.221	.000	3.870**
	คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X _{1c})	-.266	-.263	.063	-4.220**
	การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X _{2b})	-.158	-.155	.057	-2.743**
	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X _{2a})	.136	.150	.056	2.403*
	อยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X _{4a})	.123	.130	.053	2.327*
หญิง	คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ (X _{1a})	.276	.287	.058	4.727**
	อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม (X _{3e})	.122	.229	.031	3.987**
	คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X _{1b})	.236	.230	.063	3.750**
	อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรับราชการ (X _{3a})	.100	.116	.050	2.001*
รวมทั้งหมด	คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X _{1b})	.328	.341	.047	6.954**
	ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X ₅)	.000	.102	.000	2.416*
	คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ (X _{1a})	.162	.172	.043	3.767**
	คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X _{1c})	-.220	-.226	.049	-4.503**
	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X _{2a})	.140	.166	.038	3.716**
	อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม (X _{3e})	.047	.109	.018	2.628**
	อยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X _{4a})	.096	.110	.037	2.628**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวมอย่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ มี 7 ตัว ได้แก่ คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรกรรม (X_{3e}) และอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .328, .000, .162, .140, .047 และ .096 ตามลำดับ และมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .341, .102, .172, .166, .109 และ .110 ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) นั้นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวมในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบเท่ากับ -.220 และมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ -.226

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 6 ตัว ได้แก่ คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) และอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .410, .000, .136 และ .123 ตามลำดับ และมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .449, .221, .150 และ .130 ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_{2b}) นั้นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศชายในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบเท่ากับ -.266 และ -.158 ตามลำดับ และมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ -.263 และ -.155 ตามลำดับ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 4 ตัว ได้แก่ คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรกรรม (X_{3e}) คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรับราชการ (X_{3a}) มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .276, .122, .236, และ .100 ตามลำดับ และมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .287, .229, .230 และ .116 ตามลำดับ

ตาราง 12 น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา
จำแนกตามสาขาวิชา

สาขาวิชา	ปัจจัย	b	β	SE _b	t
วิทยาศาสตร์	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X _{2a})	.556	.627	.087	6.390**
	คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X _{1c})	-.445	-.512	.076	-5.827**
	คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X _{1b})	.406	.431	.083	4.913**
	การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X _{2c})	.160	.226	.066	2.422*
แพทยศาสตร์	คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X _{1b})	.275	.280	.057	4.847**
	คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ (X _{1a})	.200	.215	.054	3.738**
	ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X ₅)	.000	.180	.000	3.205**
	อยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X _{4a})	.146	.165	.049	2.984**
	อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มค้าขายหรือเจ้าของกิจการ (X _{3d})	-.027	-.130	.011	-2.393*
	อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม (X _{3e})	.048	.120	.022	2.226*
วิศวกรรมศาสตร์	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X _{2a})	.248	.281	.086	2.890**
	คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X _{1b})	.244	.229	.104	2.356*
รวมทั้งหมด	คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X _{1b})	.328	.341	.047	6.954**
	ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X ₅)	.000	.102	.000	2.416*
	คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ (X _{1a})	.162	.172	.043	3.767**
	คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X _{1c})	-.220	-.226	.049	-4.503**
	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X _{2a})	.140	.166	.038	3.716**
	อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม (X _{3e})	.047	.109	.018	2.628**
	อยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X _{4a})	.096	.110	.037	2.628**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวมอย่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ มี 7 ตัว ได้แก่ คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม (X_{3e}) และอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .328, .000, .162, .140, .047 และ .096 ตามลำดับ และค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .341, .102, .172, .166, .109 และ .110 ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) นั้นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวมในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบเท่ากับ -.220 และค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ -.226

เมื่อจำแนกตามสาขาวิชา พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 4 ตัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_{2c}) มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .556, .406 และ .160 ตามลำดับ และค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .627, .431 และ .226 ตามลำดับ ส่วนคุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) นั้นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบเท่ากับ -.445 และค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ -.512

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 6 ตัว ได้แก่ คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) อยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) และอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม (X_{3e}) มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .275, .200, .000, .146, และ .048 ตามลำดับ และค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .280, .215, .180, .165, และ .120 ตามลำดับ ส่วนอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มค้าขาย หรือเจ้าของกิจการ (X_{3d}) นั้นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบเท่ากับ -.027 และค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ -.130

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ มี 2 ตัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) และคุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .248 และ .244 ตามลำดับ และค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .281 และ .229 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สังเกตความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า
2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามเพศ และสาขาวิชาที่ศึกษา
2. เพื่อศึกษาคำแนะนำนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล จำแนกตามเพศ และสาขาวิชาที่ศึกษา

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล
2. ปัจจัยบางประการอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – ชั้นปีที่ 6 ในภาคการศึกษาที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2545 ของมหาวิทยาลัยมหิดล เฉพาะที่รับผ่านทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งเลือกมาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 480 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา ประกอบด้วย เพศ สาขาวิชา อาชีพของผู้ปกครอง ลักษณะการอยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายของนักศึกษา

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษา ผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษาของปัทมวรรณ อ่วมศรี (2541 : 75-78) จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 1.76 ถึง 5.41 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8088

2. คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 2.56 ถึง 5.79 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8030

3. คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 3.79 ถึง 6.03 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8812

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 สถานการณ์ โดยแต่ละสถานการณ์จะประกอบด้วยรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ/ข้อ รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ แบ่งเป็นแบบต่างๆ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 1.98 ถึง 4.63 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7436

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 1.81 ถึง 4.34 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8190

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 1.79 ถึง 3.86 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7406

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิต ผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากแบบวัดคุณภาพชีวิตของสுவินทร์ มหัตนรินทร์กุล และคณะที่ได้พัฒนาขึ้นมาจากแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ (WHOQOL-BREF) (สுவินทร์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ. 2540 : 106-108) จำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 1.76 ถึง 7.37 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9226

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม 2545 (ภาคการศึกษาที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2545) โดยขอความร่วมมือจากอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดลตามคณะต่างๆ เป็นผู้เก็บรวบรวมให้ ทั้งนี้โดยให้นักศึกษาตอบแบบสอบถาม ซึ่งก่อนที่นักศึกษาจะทำการตอบแบบสอบถาม อาจารย์ผู้สอนจะเป็นผู้ชี้แจงเพื่อลดความตึงเครียด ให้นักศึกษาเข้าใจว่าไม่มีผลกระทบต่อนักศึกษา เพื่อว่านักศึกษาจะให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด และรับแบบสอบถามคืนภายในวันนั้น จำนวนแบบสอบถามที่ดำเนินการเก็บรวบรวมได้ มีจำนวนทั้งสิ้น 480 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยบางประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา จำนวนและร้อยละของอาชีพของผู้ปกครอง และลักษณะการอยู่อาศัย จำแนกตามเพศและสาขาวิชา

2. ค่าสหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยบางประการกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

4. คำนำนัยสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลสรุป ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) การอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) และอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม (X_{3a}) กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวม มีค่าเท่ากับ .469 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .220 แสดงว่าปัจจัยบางประการ มีลักษณะวัดร่วมกันกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวมซึ่งสามารถอธิบายได้ถูกต้องร้อยละ 22 และเมื่อวิเคราะห์โดยจำแนกตามเพศ และสาขาวิชา มีค่าดังนี้

1.1 จำแนกตามเพศ พบว่า

เพศชาย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) การอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศชาย มีค่าเท่ากับ .563 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .317 แสดงว่าปัจจัยบางประการ มีลักษณะวัดร่วมกันกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศชายซึ่งสามารถอธิบายได้ถูกต้องร้อยละ 32

เพศหญิง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกร (X_{3e}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศหญิง มีค่าเท่ากับ .484 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .234 แสดงว่าปัจจัยบางประการ มีลักษณะวัดรวมกันกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศหญิงซึ่งสามารถอธิบายได้ถูกต้องร้อยละ 23

1.2 จำแนกตามสาขาวิชา พบว่า

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ มีค่าเท่ากับ .697 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .486 แสดงว่าปัจจัยบางประการ มีลักษณะวัดรวมกันกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติซึ่งสามารถอธิบายได้ถูกต้องร้อยละ 49

สาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกร (X_{3e}) และการอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ มีค่าเท่ากับ .512 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .263 แสดงว่าปัจจัยบางประการ มีลักษณะวัดรวมกันกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพซึ่งสามารถอธิบายได้ถูกต้องร้อยละ 26

สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มีค่าเท่ากับ .413 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .171 แสดงว่าปัจจัยบางประการ มีลักษณะวัดรวมกันกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ซึ่งสามารถอธิบายได้ถูกต้องร้อยละ 17

2. น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวม ในรูปคะแนนดิบ (b) มีค่าอยู่ระหว่าง .000 ถึง .328 และคะแนนมาตรฐาน (β) มีค่าอยู่ระหว่าง .102 ถึง .341 โดยคุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม (X_{3e}) และอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับคุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) นั้นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยรวมในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ -.220 และมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ -.226 และเมื่อวิเคราะห์โดยจำแนกตามเพศ และสาขาวิชา มีค่าดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ

เพศชาย น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศชาย ในรูปคะแนนดิบ (b) มีค่าอยู่ระหว่าง .000 ถึง .410 และคะแนนมาตรฐาน (β) มีค่าอยู่ระหว่าง .130 ถึง .449 โดยคุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) และอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับคุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_{2b}) นั้นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศชายในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ -.266 และ -.158 ตามลำดับ และมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ -.263 และ -.155 ตามลำดับ

เพศหญิง น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเพศหญิง ในรูปคะแนนดิบ (b) มีค่าอยู่ระหว่าง .100 ถึง .276 และคะแนนมาตรฐาน (β) มีค่าอยู่ระหว่าง .116 ถึง .287 โดยคุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม (X_{3e}) คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มรับราชการ (X_{3a}) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 จำแนกตามสาขาวิชา

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ในรูปคะแนนดิบ (b) มีค่าอยู่ระหว่าง .160 ถึง .556 และคะแนนมาตรฐาน (β) มีค่าอยู่ระหว่าง .226 ถึง .627 โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) และคุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบ

ปล่อยปละละเลย (X_{2c}) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับคุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม (X_{1c}) นั้นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ -.445 และมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ -.512

สาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ในรูปคะแนนดิบ (b) มีค่าอยู่ระหว่าง .000 ถึง .275 และคะแนนมาตรฐาน (β) มีค่าอยู่ระหว่าง .120 ถึง .280 โดยคุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ (X_{1a}) ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา (X_5) และอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง (X_{4a}) ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม (X_{3e}) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มค้าขาย หรือเจ้าของกิจการ (X_{3d}) นั้นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ -.027 และมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ -.130

สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ ในรูปคะแนนดิบ (b) มีค่าอยู่ระหว่าง .244 ถึง .248 และคะแนนมาตรฐาน (β) มีค่าอยู่ระหว่าง .229 ถึง .281 โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_{2a}) ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนคุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (X_{1b}) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา ลักษณะการอยู่อาศัยที่อยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรรม กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี แสดงว่าคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ซึ่งหมายถึงการที่นักศึกษามีสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี มีการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในระหว่างศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยและนอกมหาวิทยาลัยนั้น สัมพันธ์กับคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ และด้านแสวงหาความรู้ คือ นักศึกษามีลักษณะนิสัยที่แสดงถึงการมีอารมณ์ที่มั่นคงแจ่มใส มีความสามารถในการควบคุม

อารมณ์ได้ดี ละเอียดอ่อน มองโลกในแง่ดี รวมทั้งการเข้าใจในอารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น สามารถปรับสภาวะของอารมณ์ที่มีผลต่อพฤติกรรม และมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ตลอดจนความสามารถในการแสดงออกทางด้านอารมณ์อย่างเหมาะสม รวมไปถึงการที่นักศึกษามีความสนใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียน ขยันหมั่นเพียร รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งในสาขาวิชาที่ตนเองศึกษาอยู่และต่างสาขาวิชา จนมีความรู้กว้างขวางทั้งในด้านวิชาการทั่วไปและวิชาชีพ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาที่ใช้จ่ายต่อเดือน ลักษณะการอยู่อาศัยของนักศึกษาขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยที่อาศัยอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง รวมทั้งอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรกรรม คือเป็นผู้ประกอบอาชีพในการทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์และการประมง ซึ่งสอดคล้องกับพีรวัชรเวียงคำ (2543 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวไว้ว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ความสัมพันธ์ในครอบครัว การอยู่ด้วยกันกับบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต แต่จากการศึกษาของศศิพันธ์ ทรงสัจย์ (2542 : 76-77) พบว่า ค่าใช้จ่ายต่อเดือน อาชีพของผู้ปกครอง (ยกเว้นอาชีพรับราชการ) ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่าตัวแปรค่าใช้จ่ายของนักศึกษา และอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรกรรม มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากการที่นักศึกษามีเงินสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในส่วนของคุณค่าอาหารประจำวัน ค่าพาหนะหรือค่าเดินทางเพื่อการศึกษา ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ ค่าเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม ค่ารักษาพยาบาล ค่าบริการส่วนตัว ค่าอุปกรณ์การศึกษา และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ทั้งนี้ไม่รวมค่าที่พักอาศัย ค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมการศึกษา ทำให้นักศึกษาไม่มีความวิตกกังวลในเรื่องดังกล่าว จึงส่งผลให้นักศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยสำหรับอาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรกรรมนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่ที่มีผู้ปกครองอาชีพดังกล่าวจะมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ซึ่งลักษณะความเป็นอยู่โดยทั่วไปอาจมีสภาพ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ต่างจากในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้นเมื่อนักศึกษากลุ่มดังกล่าวได้เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มีสภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จึงมีผลทำให้นักศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. คำนำนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ปรากฏว่า นักความสำคัญของปัจจัยคุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์ คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่มเกษตรกรกรรม ลักษณะการอยู่อาศัยที่อยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนค่าใช้จ่ายของนักศึกษาส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจะไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่าปัจจัยบางประการอย่างน้อยหนึ่งปัจจัย ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสว่างจิต

ศรีระชา (2530 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าลักษณะนักศึกษาส่งผลต่อชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัย ในด้านต่างๆ 6 ด้าน อันได้แก่ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา และด้านการเมืองการปกครอง และสอดคล้องกับวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 8 – 11) ที่กล่าวว่าการศึกษาที่มีปัญหาค่าใช้จ่ายในขณะที่กำลังศึกษา ทำให้นักศึกษามีความคับข้องใจและวิตกกังวล ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา แสดงให้เห็นว่าถ้านักศึกษามีเงินสำหรับเป็นค่าใช้จ่าย นักศึกษาก็จะไม่มี ความคับข้องใจ และวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา สำหรับตัวแปรอาชีพของผู้ปกครอง และลักษณะการอยู่อาศัยนั้น พบว่ามีเพียงอาชีพของผู้ปกครองใน กลุ่มเกษตรกรรม และลักษณะการอยู่อาศัยโดยการอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง เท่านั้นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพีรวัชร เวียงคำ (2543 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าการศึกษาอยู่ด้วยกันกับบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่นักศึกษามีผู้ปกครองประกอบอาชีพใน กลุ่มเกษตรกรรมได้มาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น สะดวกสบายมากกว่าเดิม จึงทำให้คุณภาพชีวิตของนักศึกษาดีขึ้น และการที่นักศึกษาได้อาศัยอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครองนั้น น่าที่จะทำให้นักศึกษารู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย ซึ่งส่งผลถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของนักศึกษาได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้

จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา เรียงลำดับความสำคัญจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความ มั่นคงทางอารมณ์ คุณลักษณะของนักศึกษาด้านแสวงหาความรู้ การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย การอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครองในกลุ่ม เกษตรกรรม ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา และคุณลักษณะของนักศึกษาด้านความสัมพันธ์กับสังคม ดังนั้นการที่จะทำให้ นักศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้นควรเน้นส่งเสริมนักศึกษาในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 คุณลักษณะของนักศึกษาด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ด้านแสวงหาความรู้ และด้านความสัมพันธ์กับสังคม ควรมีการส่งเสริม หรือสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมในด้าน ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ หรือนันทนาการ เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรม ดังกล่าว รวมทั้งควรจัดให้มีแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม มีห้องสมุดที่เพียงพอสำหรับ นักศึกษาในการที่จะเข้าไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าในสาขาวิชาที่ตนเองศึกษา

1.2 การอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ควรมุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดู บุตรหลานของตนเองแบบประชาธิปไตยโดยให้ความรัก ความอบอุ่น รับฟังเหตุผล ยอมรับฟัง

ความคิดเห็น ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันสมควร รวมทั้งสามารถรับผิดชอบในเรื่องส่วนตัว และมีอิสระตามความเหมาะสม

1.3 การได้พักอาศัยอยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง ควรที่จะมีนโยบายในการศึกษาโดยการมุ่งเน้นส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีศึกษาเล่าเรียนในสถาบันการศึกษาใกล้บ้าน เพื่อให้นักศึกษาเหล่านั้นได้อยู่กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ซึ่งจะทำให้นักศึกษามีชีวิตความเป็นอยู่ที่อบอุ่นได้อยู่กับคนที่ตนเองรัก เดินทางไปมาสะดวก ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของนักศึกษา

1.4 ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ควรให้ความสำคัญ สนใจเอาใจใส่ในตัวนักศึกษาเพื่อให้ทราบว่าในขณะที่ศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัยนั้นมีค่าใช้จ่ายใดบ้าง เพื่อให้นักศึกษามีเงินใช้จ่ายที่เหมาะสม ตรงกับความต้องการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาค้นคว้าปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตกับนักเรียน หรือนักศึกษาในระดับอื่นๆ เช่น ระดับมัธยมศึกษา หรือระดับอุดมศึกษาในสถาบันอื่นๆ เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาค้นคว้าปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยศึกษาตัวแปรเพิ่มขึ้นจากเดิม เช่น รายได้ของนักศึกษา สภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย สภาพการเรียนการสอน การรับรู้ตนเองของนักศึกษา เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาค้นคว้าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยใช้การวิเคราะห์แบบเส้นทาง (Path Analysis)

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2543). รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทยปี 2542. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดเพิ่มเสริมกิจ.
- กীরติ บุญเจือ. (2519). คริสตศาสนาเชิงวิชาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร
- กุลนารี สิริสาส์ และคณะ. (2531). รายงานการวิจัยเรื่อง ความเครียดของนักศึกษาคณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ : คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- งามตา วรินทร์านนท์. (2534). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2523 , มิถุนายน). การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว. *คุรุปริทัศน์* 5(6). หน้า 52-57
- ฉัตรวลัย ใจอารีย์. (2533). ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ กับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยหัวใจวายเลือดคั่ง. *วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลศาสตร์)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ชนากานต์ บุญนุช. (2540). คุณภาพชีวิตของผู้ช่วยพยาบาลโรงพยาบาลศิริราช. *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ประชากรศึกษา)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ชนาธิป ชินะนาวิน. (2545). การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับค่านิยมด้านการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์เชิงเส้น. *ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชิดชัย สนั่นเสียง. (2529). การรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตขั้นต่ำของคุณในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ประชากรศึกษา)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ชุตีมา เล่าหวิจิตรจันทร์. (2544). คุณภาพชีวิตของนักสังคมสงเคราะห์สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ประชากรศึกษา)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ณรงค์ศักดิ์ ทะละภฏ และคนอื่นๆ. (2529). การพัฒนาคุณภาพชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดติพร.
- ณัฐพล แนวจำปา. (2540). การปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล. *ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ดวงเดือน พันธุนาวัน และคณะ. (2528). *ปัจจัยทางจิตวิทยาในเวทีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทวีชัย วิริยะโกศล. (2541). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังทางการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 1. ปริญญานิพนธ์ ศษ.ด. (ประชากรศึกษา)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ และเพ็ญจันทร์ ประดับมุข (บรรณาธิการ). (2535). *สิ่งแวดล้อมกับสุขภาพ*. นครปฐม : สำนักงานเลขาธิการข่างงานวิจัยพฤติกรรมสุขภาพ.
- ทวีธรรม ธนาคม. (2532). *กลวิธีการครองชีวิตอย่างประหยัดเพื่อคุณภาพชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ปจำกัด.
- ทองเรียน อมรัชกุล. (2525). *การบริหารกิจการนิสิต : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ทัศนีย์ ฮาชาไนน์. (2519 , พฤษภาคม). การอบรมเลี้ยงดูกับบุคลิกภาพของเด็ก. *สังคมสงเคราะห์สาร* 1(10). หน้า 57-62
- ทิพวรรณ ลิ้มสุนันต์. (2535). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธีราพร กุลนันทน์. (2544). *การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. นครสวรรค์ : โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- นิศารัตน์ ศิลปเดช. (2540). *ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- เบญจวรรณ คุณรัตนภรณ์. (2540). *คุณภาพชีวิตของสตรีวัยหมดประจำเดือน เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ประกอบ กุปรัตน์. (บรรณาธิการ). (2530). *ความเป็นผู้นำ เป้าหมาย และอำนาจในสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภา รัตนเมธานนท์. (2532). *การศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาพร จินันทุยา. (2536). *คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชมรมทางสังคมผู้สูงอายุดินแดง*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2524). *ปรัชญาแห่งอุดมการณ์การเมือง*. กรุงเทพฯ : ทวีกิจการเมือง.
- ปัทมวรรณ อ่วมศรี. (2541). *คุณลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง*. ปริญญาโท
กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณี ดันสกุล และอาภรณ์ รอดอรินทร์. (2530). *รายงานการวิจัยเรื่อง ความเป็นอยู่และความ
รู้สึกของนักศึกษา ณ ศาลา ประจำปีการศึกษา 2528-2529*. กรุงเทพฯ :
กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์. (2531). *คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลกับการเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมอนามัย. ในคณะกรรมการจัดการประชุมพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 8
ประมวลการประชุมพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 8 เรื่องการพยาบาลกับการพัฒนา
คุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมสารจำกัด.
- พวงเล็ก วรกุล. (2538). *รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพการอบรมเลี้ยงดูที่
ส่งเสริมพัฒนาการ และความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียน*. สงขลา :
ภาควิชาการอนุบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- พัชรินทร์ เวียงแก้ว. (2540). *คุณภาพชีวิตของเด็กวัยเรียนโรคหอบหืด*. วิทยานิพนธ์ พย.ม.
(การพยาบาลแม่และเด็ก). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรี มะแสงสม. (2544). *ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง.
ปริญญาโท กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิมพ์จันทร์ ไชยภักดา. (2542). *คุณภาพชีวิตนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค
มหาวิทยาลัยพายัพ*. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การบริหารการพยาบาล). เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- พีรวัชร เวียงคำ. (2543). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของวัยรุ่น*. ปริญญาโท
(การจัดการ). กรุงเทพฯ : วิทยาลัยคริสเตียน. ถ่ายเอกสาร.
- พุทธทาสภิกขุ. (2536). *คู่มือมนุษย์*. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- เพ็ญทิพย์ ชัยพัฒน์. (2525). *จิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2527). *รูปแบบการใช้ชีวิตของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. เอกสาร
สรุปผลการวิจัย. ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวนา ใจประสาธ. (2534). *การดำรงชีวิตของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

- มหิดล, มหาวิทยาลัย. (2543). *คู่มือนักศึกษาใหม่ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2543*.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. (2545). *สถิติจำนวนนักศึกษา ประจำปีการศึกษา 2545*. กรุงเทพฯ : ศุภนิชการพิมพ์.
- มะลิ อุดมภาพ. (2538). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความภาคภูมิใจ
 ในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผลการ
 ศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยุพา อุดมศักดิ์. (2516). *แนวความคิด หลักการ และวิธีการทางประชากรศึกษา. เอกสาร
 ประกอบการประชุมเรื่องบทบาทของสุศึกษา ประชากรศึกษาในการแก้ปัญหา
 สาธารณสุข. โครงการประชากรศึกษา วันที่ 9 กันยายน 2516. มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- ยุวดี ลีลิตนาวิระ. (2536). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตเด็กก่อนวัยเรียน
 ในแรงงานย้ายถิ่น เขตอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ วท.ม.
 (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- รติชน พริยสทธิ์. (2543). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กประถมวัย*. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
 สุขภาพใจ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525*. กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- ฤดี กรุดทอง. (2540). *ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ : โปรแกรมวิชาสังคม
 วิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น .
- ลัดดาวัลย์ สิงห์คำฟู. (2532). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการดูแลตนเอง การ
 สนับสนุนทางสังคม และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีก*. วิทยานิพนธ์ วท.ม.
 (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2529). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กประถมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและ
 การสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคณะ. (2526). *การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาทางร่างกายและ
 ความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพ*. กรุงเทพฯ :
 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (บรรณาธิการ). (2528). *งานบุคลากรนิสิตนักศึกษากับการ
 พัฒนาเยาวชน*. กรุงเทพฯ : เอกสารการประชุมทางวิชาการ ภาควิชาอุดมศึกษา
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ____. (2530). บุคลากรนิสิตนักศึกษา. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์ – มีนาคม). ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมายเรื่องง่ายๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้. ข่าวสารการวิจัยทางการศึกษา. 18(3).
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2518). *ปรัชญาทั่วไป : มนุษย์โลกและความหมายของชีวิต*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์
- ศรีผ่อง จิตภรณ์กิจศิลป์. (2526). การรับรู้เรื่องคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ของการเคหะแห่งชาติ เขตห้วยขวาง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ประชากรศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ศศิพันธ์ ทรงสัดย์. (2542). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. (2537). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริรัตน์ จันทรแสงรัตน์. (2537). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กิจกรรมนักศึกษาและสภาพแวดล้อมกับคุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ พย.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภาวดี บุญญวงค์. (2528). *เอกสารคำสอน อาชีพศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- ศูนย์สารสนเทศ สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา. (2544). *รายงานการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2543*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2543). *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- สมกิจ กิจพูนวงศ์. (2539). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สว่างจิต ศรีระชา. (2530). *ชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2539). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดเม็ดทรายพรินต์.
- สำเนาวิ ขจรศิลป์. (2537). *มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 1 : พื้นฐานและบริการนักศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- สิปปนนท์ เกตุทัต. (2528). *ระบบการศึกษาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างไร*. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ ครั้งที่ 3 วันที่ 9 กันยายน 2528. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2532). *เอกสารการสอนชุดวิชา 70433 การพัฒนาที่อยู่อาศัย*. กรุงเทพฯ : หน่วยเตรียมต้นฉบับ สำนักพิมพ์.
- สุชาติ มาลีโอดี. (2528). *การสำรวจแนวบทบาทนักศึกษาตามการรับรู้ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุพล เสือว่อง. (2535). *ความคาดหวังในคุณภาพชีวิตของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ประชากรศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สุน อมรวิวัฒน์. (2534). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ. (2540). *เปรียบเทียบแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์กรอนามัยโลกชุด 100 ตัวชี้วัด และ 26 ตัวชี้วัด*. เชียงใหม่ : โรงพยาบาลสวนปรุง.
- แสงรัตน์ เดชอุดม. (2543). *คุณภาพชีวิตของครูที่เลี้ยงดูศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์สังกัดกรมการศาสนา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ประชากรศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ. (2539). *การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อรชума พุ่มสวัสดิ์. (2539). *การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง*. วิทยานิพนธ์ (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อรพินท์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์. (2532). *องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- อำไพวรรณ พุ่มศรีสวัสดิ์. (2529). ปัญหาและความต้องการบริการด้านกิจการนักศึกษาของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ระดับปริญญาตรี ณ ศาลายา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อุทัยวรรณ บัวผัน. (2530). การเปรียบเทียบความสามารถทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขันและแบบ
ปล่อยปละละเลย. วิทยานิพนธ์ (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- Astin, Alexander W. (1993). *What Matters in College? Four Critical Years Revisited*.
San Francisco : Jossey-Bass Publishers.
- Baumrind, Diana. (1975). Some Thoughts About Child Rearing. *In Influence on Human
Development*. Hindsdale Illinois : The Dryden Press.
- Campbell, A. (1976). "Subjective Measures of Well-being ," *American Psychologist*.
31 : 117-124.
- Dubos, R. (1976). The State of Health and the Quality of Life. *The Western
Journal of Medicine*. 125 : 8-9.
- Ferrans, C.E. , and Powers, M.J. (1985). Quality of Life Index : Development and
Psychometric Properties. *Advanced in Nursing Science*, 8(10) 15-24.
- Haddad, A. S. (1986). *Quality of life Jordanian College Student*. Los Angeles :
University of California.
- Hurlock, Elizabeth B. (1978). *Child Development*. New York : McGraw Hill Book.
- Kerlinger, Fred N. & Elazar, Pedhazur J. (1973). *Multiple Regression in Behavioral
Research*. New york : Holt, Rinehart and Winston.
- Lewis, F. (1982). "Experienced Personal Control and Quality of life in Late-stage
Cancer Patients," *Nursing Research*. 31 : 113.
- Meeberg, G.A. (1993). Quality of Life : A Concept Analysis. *Journal of Advanced
Nursing*. 19(2) : 36-37.
- Pumroy, D. K. (1966). Maryland Parent Attitude Survey. A Research Instrument with
Social Desirability Controlled. *Journal of Psychology* 3 : 73-78.
- Roger, Dorothy. (1972). *Issue in Adolescent Psychology*. New York : Meredith
Coporation.
- Spitzer, W.O. et. al. (1981). Measuring the Quality of Life of Cancer Patients. *Journal
of Chronic Disease*. 34 : 585-597.

Takahashi, Y. (1979). *Quality of Life in Thailand : A Socio Economic Analysis*.

Unpublished M. Eng. Asian Institute of Technology (AIT).

UNESCO. (1980). *Evaluating the Quality of Life in Belgium*. Social Indicators

Research. 8 : 312

_____. (1981). *Quality of Life : An Orientation to Population Education*. Bangkok :

UNESCO.

Zhan, L. (1992). "Quality of life : Conceptual and Measurement Issues," *Journal of*

Advanced Nursing. 17(7) : 759-800.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างจดหมายขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย



๑๖ กันยายน 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวลลิตรา พ่วงศรี นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล” โดยมี อาจารย์สุวพร เข้มเฮง และ รองศาสตราจารย์ภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-6 ที่ได้สอบผ่านทบทวนมหาวิทยาลัย จำนวน 480 คน ตอบแบบสอบถาม การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล ในระหว่างเดือนกันยายน - ตุลาคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวลลิตรา พ่วงศรี ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

โทรสาร. 02-258-4119

ภาคผนวก ข

รายชื่อของผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจคุณภาพเครื่องมือ

- | | |
|--|---|
| 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช | ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |
| 2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม ตั้งกะพิภพ | ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |
| 3. อาจารย์ ดร.ละเอียต รัชส์เฝ้า | ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |
| 4. อาจารย์ ขวลิต รวยอาจิณ | ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |
| 5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทา สู้รักษา | ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |
| 6. อาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา | ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |

ภาคผนวก ค

ค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ตาราง 13 ค่าอำนาจจำแนก (t) รายข้อของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษา

คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้			คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์			คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม		
ข้อที่	t	การพิจารณา	ข้อที่	t	การพิจารณา	ข้อที่	t	การพิจารณา
1	4.24	คัดเลือกไว้	16	3.16	คัดเลือกไว้	31	1.65	ตัดทิ้ง
2	2.70	คัดเลือกไว้	17	5.04	คัดเลือกไว้	32	5.18	คัดเลือกไว้
3	1.28	ตัดทิ้ง	18	4.41	คัดเลือกไว้	33	5.18	คัดเลือกไว้
4	0.66	ตัดทิ้ง	19	1.73	ตัดทิ้ง	34	4.64	คัดเลือกไว้
5	5.41	คัดเลือกไว้	20	4.80	คัดเลือกไว้	35	5.70	คัดเลือกไว้
6	3.46	คัดเลือกไว้	21	4.47	คัดเลือกไว้	36	5.20	คัดเลือกไว้
7	0.63	ตัดทิ้ง	22	3.66	คัดเลือกไว้	37	3.79	คัดเลือกไว้
8	1.76	คัดเลือกไว้	23	2.56	คัดเลือกไว้	38	1.12	ตัดทิ้ง
9	3.09	คัดเลือกไว้	24	4.92	คัดเลือกไว้	39	6.03	คัดเลือกไว้
10	4.24	คัดเลือกไว้	25	0.00	ตัดทิ้ง	40	1.68	ตัดทิ้ง
11	1.60	ตัดทิ้ง	26	0.00	ตัดทิ้ง	41	5.00	คัดเลือกไว้
12	1.68	ตัดทิ้ง	27	1.16	ตัดทิ้ง	42	1.54	ตัดทิ้ง
13	2.83	คัดเลือกไว้	28	3.15	คัดเลือกไว้	43	3.86	คัดเลือกไว้
14	1.87	คัดเลือกไว้	29	1.06	ตัดทิ้ง	44	5.92	คัดเลือกไว้
15	2.51	คัดเลือกไว้	30	5.79	คัดเลือกไว้	45	1.76	ตัดทิ้ง

ตาราง 14 ค่าอำนาจจำแนก (t) รายข้อของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

สถานการณ์	การอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย		การอบรมเลี้ยงดู แบบเข้มงวดกวดขัน		การอบรมเลี้ยงดู แบบปล่อยปละละเลย		การพิจารณา
	ข้อที่	t	ข้อที่	t	ข้อที่	t	
1	1.1	3.04	1.2	1.83	1.3	-0.52	ตัดทิ้ง
2	2.1	3.76	2.2	2.40	2.3	2.15	คัดเลือกไว้
3	3.1	2.60	3.3	1.67	3.2	-0.15	ตัดทิ้ง
4	4.1	3.41	4.2	1.99	4.3	1.79	คัดเลือกไว้
5	5.3	2.10	5.1	4.34	5.2	2.52	คัดเลือกไว้
6	6.1	3.30	6.2	4.13	6.3	2.35	คัดเลือกไว้
7	7.1	3.33	7.2	2.54	7.3	0.52	ตัดทิ้ง
8	8.2	2.66	8.3	1.86	8.1	1.82	คัดเลือกไว้
9	9.1	2.70	9.2	2.20	9.3	2.00	คัดเลือกไว้
10	10.1	2.81	10.2	1.31	10.3	3.02	ตัดทิ้ง
11	11.1	2.53	11.3	2.01	11.2	3.86	คัดเลือกไว้
12	12.2	2.24	12.3	2.38	12.1	2.31	คัดเลือกไว้
13	13.1	4.63	13.3	2.61	13.2	1.95	คัดเลือกไว้
14	14.1	3.11	14.3	1.56	14.2	1.34	ตัดทิ้ง
15	15.1	1.98	15.3	1.81	15.2	1.90	คัดเลือกไว้

ตาราง 15 ค่าอำนาจจำแนก (t) รายข้อของแบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

ข้อที่	t	การพิจารณา	ข้อที่	t	การพิจารณา
1	2.11	คัดเลือกไว้	14	2.44	คัดเลือกไว้
2	-0.13	ตัดทิ้ง	15	3.96	คัดเลือกไว้
3	5.41	คัดเลือกไว้	16	4.25	คัดเลือกไว้
4	3.02	คัดเลือกไว้	17	7.37	คัดเลือกไว้
5	4.61	คัดเลือกไว้	18	3.78	คัดเลือกไว้
6	1.99	คัดเลือกไว้	19	4.55	คัดเลือกไว้
7	3.45	คัดเลือกไว้	20	5.43	คัดเลือกไว้
8	3.52	คัดเลือกไว้	21	2.75	คัดเลือกไว้
9	3.45	คัดเลือกไว้	22	4.22	คัดเลือกไว้
10	4.20	คัดเลือกไว้	23	5.02	คัดเลือกไว้
11	4.61	คัดเลือกไว้	24	1.99	คัดเลือกไว้
12	2.53	คัดเลือกไว้	25	2.90	คัดเลือกไว้
13	2.93	คัดเลือกไว้	26	1.76	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา

คำชี้แจง ให้นักศึกษาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง
ของนักศึกษา

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. สาขาวิชา

☐ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (วิทยาศาสตร์ / สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์)

☐ แพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ (ทันตแพทยศาสตร์ /
เภสัชศาสตร์ / เทคนิคการแพทย์ / แพทยศาสตร์ / กายภาพบำบัด / พยาบาลศาสตร์ /
สาธารณสุขศาสตร์)

☐ วิศวกรรมศาสตร์

3. อาชีพของผู้ปกครอง (หมายถึง บิดามารดา หรือผู้ปกครองที่เป็นผู้อุปการะนักศึกษาในขณะที่
กำลังศึกษาอยู่)

☐ รับราชการ (ข้าราชการ / ลูกจ้างรัฐบาล / ข้าราชการบำนาญ)

☐ รัฐวิสาหกิจ (พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ)

☐ รับจ้าง (ลูกจ้างในบริษัทเอกชน ร้านค้า ตลอดจนสถานธุรกิจเอกชนอื่นๆ)

☐ ค้าขายหรือเจ้าของกิจการ (ผู้ประกอบการอาชีพอิสระทั้งในด้านการขายสินค้าและ
บริการ เจ้าของร้านค้า ห้างหุ้นส่วนและบริษัท ตลอดจนผู้ประกอบการเล็กๆ น้อยๆ)

☐ เกษตรกรรม (ผู้ประกอบการอาชีพในการทำนา การทำสวน การทำไร่
การเลี้ยงสัตว์ การประมง)

☐ อื่นๆ (ผู้ประกอบการอาชีพอื่นๆ ผู้ที่ถึงแก่กรรม หรือผู้ที่อยู่บ้านเฉยๆ)

4. ลักษณะการอยู่อาศัย

☐ อยู่บ้านตนเอง บ้านญาติ หรือผู้ปกครอง

☐ อยู่หอพัก บ้านเช่า หรืออื่นๆ

5. ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาต่อเดือน บาท (ระบุ)

แบบสอบถามวัดคุณลักษณะของนักศึกษา

คำชี้แจง 1. ให้นักศึกษาอ่านข้อความทางด้านซ้ายมือ แล้วพิจารณาว่านักศึกษามีลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงตามที่ปรากฏในข้อความเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ในแต่ละข้อตามความหมายดังต่อไปนี้

เป็นประจำ	หมายถึง	นักศึกษามีคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมตามที่ปรากฏในข้อความนั้นเป็นประจำ
เป็นส่วนใหญ่	หมายถึง	นักศึกษามีคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมตามที่ปรากฏในข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
เป็นบางครั้ง	หมายถึง	นักศึกษามีคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมตามที่ปรากฏในข้อความนั้นเป็นบางครั้ง
นาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	นักศึกษามีคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมตามที่ปรากฏในข้อความนั้นนาน ๆ ครั้ง
น้อยมากหรือไม่เคยเลย	หมายถึง	นักศึกษามีคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมตามที่ปรากฏในข้อความนั้นน้อยมากหรือไม่เคยเลย

2. คำว่า “นักศึกษา” หมายถึง ตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	น้อยมากหรือไม่เคยเลย
(0)	<u>คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้</u> นักศึกษาสนใจใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม		✓			
(00)	เมื่อไม่เข้าใจบทเรียนนักศึกษาจะถามอาจารย์หรือผู้รู้			✓		
(0)	<u>คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์</u> นักศึกษามีความเป็นมิตรกับทุกคน	✓				
(00)	นักศึกษามีความอดทนอดกลั้นในเรื่องต่างๆ		✓			

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ข้อที่	ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วน ใหญ่	เป็นบาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	น้อยมาก หรือไม่ เคยเลย
	คุณลักษณะด้านแสวงหาความรู้					
1	นักศึกษาสสนใจใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม					
2	เมื่อไม่เข้าใจบทเรียนนักศึกษาจะถามอาจารย์หรือผู้รู้					
3	นักศึกษารักที่จะเรียนรู้					
4	นักศึกษาดิตตามข่าวสารเหตุการณ์ของบ้านเมืองจากแหล่งข้อมูลต่างๆ					
5	นักศึกษ้อ่านวารสารทางวิชาการทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ					
6	นักศึกษหาเวลาเพื่อพูดคุยกับอาจารย์นอกชั้นเรียน					
7	นักศึกษาศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในสาขาวิชาชีพที่ศึกษา					
8	ตั้งแต่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย นักศึกษาเห็นว่ายิ่งเรียนมากก็ยิ่งพบสิ่งที่น่าสนใจจากสิ่งที่เรียนรู้มากขึ้น					
9	นักศึกษามีการแสดงความคิดเห็นหรือถกเถียงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้กับผู้อื่น					
10	นักศึกษายัณดูหนังสือเมื่อใกล้สอบ					
	คุณลักษณะด้านความมั่นคงทางอารมณ์					
11	นักศึกษามีความเป็นมิตรกับทุกคน					
12	นักศึกษามีความอดทนอดกลั้นในเรื่องต่างๆ					
13	นักศึกษามีใจคอหนักแน่นในการรับฟังเรื่องราวต่างๆ					
14	นักศึกษามีอารมณ์มั่นคงไม่โกรธง่าย					
15	นักศึกษามีความมั่นใจในความคิดและการกระทำของตนเอง					
16	นักศึกษามีอารมณ์ขันและร่าเริงแจ่มใส					
17	เมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่ดีเกิดขึ้น นักศึกษาสามารถควบคุมสติและอารมณ์ได้					
18	นักศึกษสามารถระงับอารมณ์ได้ เมื่อถูกผู้อื่นนินทาหรือกล่าวหา					
19	นักศึกษไม่สนใจที่จะเอาคำติฉินนินทาของผู้อื่นมาเป็นอารมณ์					
20	นักศึกษารับฟังเหตุผลคนอื่น					

ข้อที่	ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วน ใหญ่	เป็นบาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	น้อยมาก หรือไม่ เคยเลย
	คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับสังคม					
21	นักศึกษาระมัดระวังคำพูด เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนใจผู้อื่น					
22	นักศึกษารับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความเต็มใจ					
23	นักศึกษามักจะถามเพื่อนหรือคนอื่นเมื่อมีปัญหาสงสัย					
24	นักศึกษามีความซื่อตรงทั้งกับตนเอง เพื่อน และคนอื่น					
25	นักศึกษายอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมได้					
26	นักศึกษาสามารถแยกเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวไม่ให้มาปะปนได้					
27	นักศึกษากล้ารับผิดชอบเมื่อมีความบกพร่องเกิดขึ้น					
28	นักศึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในเรื่องต่างๆ					
29	เมื่อทำผิดพลาดนักศึกษาสามารถขอโทษได้โดยไม่มี ความคับข้องใจ					
30	นักศึกษาเต็มใจที่จะปฏิบัติตามระเบียบของสังคม เช่น การเข้าแถวซื้อของ การไม่ส่งเสียงดังในห้องสมุด					

แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง 1. ให้นักศึกษาพิจารณาข้อความ และตอบคำถามทุกข้อความในแต่ละสถานการณ์โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา ในแต่ละข้อความตามความหมาย ดังต่อไปนี้

จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับมากที่สุด
 จริงมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับมาก
 จริงปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับปานกลาง
 จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับน้อย
 จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับน้อยที่สุด

2. คำว่า “นักศึกษา” หมายถึง ตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

3. คำว่า “ผู้ปกครอง” หมายถึง บิดามารดา หรือผู้ปกครองที่เป็นผู้อุปการะนักศึกษาในขณะที่กำลังศึกษาอยู่

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
(0)	เมื่อนักศึกษามีเรื่องทะเลาะวิวาทกับพี่น้องหรือคนอื่น ๆ ผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไร					
	(0.0) รับฟังเหตุผลและพิจารณาอย่างยุติธรรม	✓				
	(0.00) ไม่รับฟังเหตุผลใดๆ		✓			
	(0.000) ไม่สนใจว่านักศึกษาจะได้รับผลกระทบอะไร			✓		

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ข้อที่	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริงมาก	จริง ปานกลาง	จริงน้อย	จริง น้อยที่สุด
1	เมื่อนักศึกษามีเรื่องทะเลาะวิวาทกับเพื่อนหรือ คนอื่น ๆ ผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไร 1.1 รับฟังเหตุผลและพิจารณาอย่างยุติธรรม 1.2 ไม่รับฟังเหตุผลใดๆ 1.3 ไม่สนใจว่านักศึกษาจะได้รับผลกระทบอะไร					
2	นักศึกษานำปัญหาหรือเรื่องทุกข์ใจของเพื่อนสนิท มาเล่าให้ผู้ปกครองฟังท่านจะปฏิบัติอย่างไร 2.1 ช่วยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในสิ่งที่ช่วย เหลือได้ 2.2 ห้ามมิให้นักศึกษาไปก้าวก่ายเรื่องของเพื่อน 2.3 รับฟังแต่ไม่ได้ให้ความสนใจ					
3	นักศึกษามีปัญหาขัดแย้งอย่างรุนแรงกับเพื่อนสนิท เมื่อนักศึกษาปรึกษากับผู้ปกครองผู้ปกครองจะ ปฏิบัติอย่างไร 3.1 ให้ไปขอโทษเพื่อน 3.2 ไม่สนใจให้ไปแก้ปัญหาเอง 3.3 ยินดีที่จะให้คำปรึกษา และช่วยแก้ไข้ปัญหา					
4	ในวันหยุดถ้านักศึกษาอยู่ที่บ้าน นักศึกษา ปฏิบัติตนอย่างไร 4.1 พุดคุยกับผู้ปกครอง 4.2 ทำงานตามผู้ปกครองกำหนด 4.3 ทำอะไรก็ได้เพราะผู้ปกครองไม่ได้สนใจ					
5	ขณะที่นักศึกษาช่วยทำงานบ้านบังเอิญนักศึกษา ได้ทำข้าวของเครื่องใช้เสียหาย ผู้ปกครองจะปฏิบัติ อย่างไร 5.1 ไม่สนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น 5.2 รับฟังเหตุผลว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น 5.3 ตำหนิทันทีโดยไม่รับฟังเหตุผล					

ข้อที่	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริงมาก	จริง ปานกลาง	จริงน้อย	จริง น้อยที่สุด
6	เมื่อผู้ปกครองทราบว่านักศึกษากลับบ้านหรือ กลับหอชำนิคปกติ ผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไร 6.1 ถามาถึงสาเหตุ และแนะนำ 6.2 ว่ากล่าวทันทีโดยไม่ฟังเหตุผล 6.3 เฉยๆ ไม่สนใจ					
7	นักศึกษาคิดว่าโดยทั่วไปผู้ปกครองปฏิบัติต่อ นักศึกษาอย่างไร 7.1 ให้ความรักและความอบอุ่น 7.2 ไม่ได้รับการเอาใจใส่ในเรื่องต่างๆ 7.3 ให้อยู่ในระเบียบวินัยและทำตามคำสั่ง					
8	เมื่อนักศึกษาบอกกับผู้ปกครองถึงความต้องการ ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้ปกครองจะปฏิบัติต่อนักศึกษา อย่างไร 8.1 ไม่ว่านักศึกษาจะต้องการสิ่งใด ต้องจัดหาด้วย ตนเองโดยไม่ได้รับความสนใจจากผู้ปกครอง 8.2 ชักถามรายละเอียด และให้ความช่วยเหลือ ตามความเหมาะสม 8.3 ชักถามรายละเอียด และให้ความช่วยเหลือ อย่างมีเงื่อนไข					
9	เมื่ออยู่กับผู้ปกครองที่บ้าน เวลาว่างนักศึกษา ปฏิบัติอย่างไร 9.1 ทำกิจกรรม หรืองานบ้านตามที่ตกลงไว้กับ ผู้ปกครอง 9.2 ดูโทรทัศน์ เล่นเกม หรือนอนทั้งวัน โดย ผู้ปกครองไม่สนใจ 9.3 ทำกิจกรรม หรืองานบ้าน ตามที่ผู้ปกครอง บอกให้ทำ					

ข้อที่	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริงมาก	จริง ปานกลาง	จริงน้อย	จริง น้อยที่สุด
10	เมื่อมีการพูดคุยกันระหว่างผู้ปกครองกับนักศึกษาในเรื่องต่างๆของนักศึกษา ผู้ปกครองจะปฏิบัติต่อนักศึกษาอย่างไร 10.1 ผู้ปกครองรับฟังคำทักท้วงของนักศึกษาในกรณีที่นักศึกษาคิดว่าไม่ได้รับความยุติธรรมในเรื่องนั้นๆ 10.2 ผู้ปกครองไม่สนใจว่านักศึกษาจะทำอะไรที่ไหน อย่างไร 10.3 ผู้ปกครองกล่าวตำหนิ ถ้านักศึกษาได้แย้งแสดงเหตุผล					

แบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิต

คำชี้แจง 1. ข้อคำถามต่อไปนี้จะถามถึงประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งของตัวนักศึกษา ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา ให้นักศึกษาสำรวจตนเอง และประเมินเหตุการณ์หรือความรู้สึกของตนเอง แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงกับตัวนักศึกษามากที่สุด ในแต่ละข้อตามความหมาย ดังต่อไปนี้

จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับมากที่สุด
 จริงมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับมาก
 จริงปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับปานกลาง
 จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับน้อย
 จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษาในระดับน้อยที่สุด

2. คำว่า “นักศึกษา” หมายถึง ตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวอย่าง

ข้อที่	ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
(0)	นักศึกษาพึงพอใจกับสุขภาพของตนเองในตอนนี้		✓			
(00)	นักศึกษามีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆ ในแต่ละวันทั้งเรื่องการศึกษา หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน			✓		

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ข้อที่	ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา	จริง มากที่สุด	จริงมาก	จริง ปานกลาง	จริงน้อย	จริง น้อยที่สุด
1	นักศึกษาพึงพอใจกับสุขภาพของตนเองในตอนนี้					
2	นักศึกษามีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆ ในแต่ละวันทั้งเรื่องการศึกษา หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน					
3	นักศึกษาพึงพอใจกับการนอนหลับที่เพียงพอของตนเอง					
4	นักศึกษาพึงพอใจกับผลงาน หรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดจากการกระทำหรือการปฏิบัติของตนเอง					
5	นักศึกษาต้องไปพบแพทย์หรือต้องได้รับการรักษาพยาบาล เพื่อที่จะมีชีวิตอยู่ไปได้ในแต่ละวันบ่อยๆ					
6	นักศึกษาพึงพอใจกับความสามารถของตนเองในการศึกษาเล่าเรียน					
7	นักศึกษาสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้ดี					
8	นักศึกษารู้สึกได้ว่าชีวิตความเป็นอยู่โดยทั่วๆ ไปของตนเองในขณะนี้ดีมาก					
9	นักศึกษารู้สึกพึงพอใจในชีวิต เช่นมีความสุข ความสงบ มีความหวัง					
10	นักศึกษามีสมาธิในการศึกษาเล่าเรียนในสิ่งต่างๆ ดี					
11	นักศึกษาพึงพอใจกับทุกสิ่งทุกอย่างในตัวเอง					
12	นักศึกษาพึงพอใจกับรูปร่างหน้าตาของตนเอง					
13	นักศึกษามีความรู้สึกในทางไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ ลึ้นหัว วิดกกังวล เครียด					
14	นักศึกษารู้สึกว่าชีวิตตนเองมีคุณค่าและมี ความหมาย					
15	นักศึกษาพึงพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น ของตนเอง					
16	นักศึกษาพึงพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจาก เพื่อนๆ					
17	นักศึกษาพึงพอใจกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ต่างเพศกับตนเอง					
18	นักศึกษารู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดีใน แต่ละวัน					

ข้อที่	ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา	จริง มากที่สุด	จริงมาก	จริง ปานกลาง	จริงน้อย	จริง น้อยที่สุด
19	นักศึกษาพึงพอใจต่อสภาพที่อยู่อาศัยของตนเอง ตอนนี้					
20	นักศึกษามีเงินพอใช้จ่ายสำหรับสิ่งของที่จำเป็นต่อ การดำเนินชีวิตของตนเองอย่างเพียงพอ					
21	นักศึกษาพึงพอใจต่อการบริการทางสุขภาพที่ตนเอง ได้รับ					
22	นักศึกษาสามารถติดตามเรื่องราวข่าวสารที่จำเป็น และอยากรู้ในชีวิตประจำวันได้					
23	นักศึกษามีโอกาส หรือเวลาได้พักผ่อนคลายเครียด					
24	สภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวดีต่อสุขภาพของนักศึกษา					
25	นักศึกษาพึงพอใจต่อบริการต่างๆ ที่ช่วยให้ตนเอง เดินทางไปไหนมาไหนได้สะดวก					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	ลีลศร พ่วงศรี
วันเดือนปีเกิด	26 พฤษภาคม 2517
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	16 / 1 ซอย 3 เจดีย์จำลอง ถนนบริพัตร ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2535	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ.2539	บช.บ. มหาวิทยาลัยพายัพ สาขาวิชาการบัญชี
พ.ศ.2546	กศ.ม. สาขาวิชา การวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ